

**ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΊΔΡΥΜΑ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**

ΤΜΗΜΑ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

ΘΕΜΑ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ: «ΤΟ ΠΑΙΔΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ ΚΑΙ Η ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΜΟΡΦΗ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ»

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΝΑΤΣΙΟΠΟΥΛΟΥ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΑ

ΟΝΟΜΑΤΑ ΦΟΙΤΗΤΡΙΩΝ: ΖΩΣΙΜΙΑΔΟΥ ΝΙΝΑ
ΚΑΛΕΝΤΖΗ ΓΕΣΘΗΜΑΝΗ

ΣΙΝΔΟΣ, 2017

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Παρά την προφανή χρησιμότητα και τον οικουμενικό χαρακτήρα του τυπωμένου βιβλίου, η ανάπτυξη των ηλεκτρονικών υπολογιστών και της τεχνολογίας έχει οδηγήσει στην εξέλιξη της έννοιας του ηλεκτρονικού βιβλίου. Επιπλέον στις μέρες μας η χρήση των ηλεκτρονικών βιβλίων από μικρά παιδιά αυξάνεται όλο και περισσότερο καθώς οι φορητές συσκευές με οθόνη αφής, όπως οι ταμπλέτες γίνονται όλο και πιο διαθέσιμες. Παρόλο που η ανάγνωση βιβλίων σε ψηφιακά μέσα των μεγαλύτερων παιδιών έχει διερευνηθεί περισσότερο, εν τούτοις είναι λιγότερο γνωστές οι επιπτώσεις της ψηφιακής ανάγνωσης για τα παιδιά προσχολικής ηλικίας. Το ηλεκτρονικό βιβλίο αποτελεί ένα σημαντικό νέο μέσο, το οποίο προσδίδει προστιθέμενη αξία στο τυπωμένο βιβλίο μέσω των δυνατοτήτων του, όπως δυνατοτήτων του να συμπεριλαμβάνει και άλλα πολυμέσα εκτός από το κείμενο στις σελίδες του. Στόχος της παρούσας εργασίας είναι να διερευνήσει τα κυριότερα θέματα που προκύπτουν από την χρήση του ηλεκτρονικού βιβλίου από τα παιδιά προσχολικής ηλικίας.

ABSTRACT

Despite the obvious utility and universal nature of the printed book, the development of computers and technology's has led to the development of the concept of e-book. Moreover, the use of e-books by young children is increasing nowadays as mobile touch screen devices, such as tablets, are becoming more and more available. Although the reading of books in digital media of older children has been more broadly investigated, less is known about the impacts of digital reading for infant, toddlers, and preschoolers. The e-book is an important new medium that adds value to the printed book through its capabilities, to include media other than text on its pages. The aim of this paper is to investigate the main issues arising from the use of the e-book by pre-school children.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Με την ολοκλήρωση της παρούσας πτυχιακής εργασίας, θέλουμε να ευχαριστήσουμε τους ανθρώπους που συνέλαβαν στη διεκπεραίωση της.

Κατά κύριο λόγο, οφείλουμε να εκφράσουμε τις θερμές ευχαριστίες μας στην επιβλέπουσα καθηγήτρια Νατσιοπούλου Τριανταφυλλιά, για την εμπιστοσύνη που μας έδειξε και για τις πολύτιμες γνώσεις και συμβουλές που μας παρείχε καθ' όλη τη διάρκεια της εργασίας, καθώς και για την απρόσκοπτη υποστήριξη και καθοδήγησή της.

Επιπλέον θέλουμε να ευχαριστήσουμε την οικογένεια μας και τους κοντινούς μας ανθρώπους που μας στήριξαν στις σπουδές μας και ήταν δίπλα μας σε κάθε προσπάθεια μας.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	2
ABSTRACT	3
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	4
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	6
1.1 Ερευνητικό Αντικείμενο.....	6
1.2 Σκοπός της Έρευνας	7
2. Η ΠΑΙΔΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ.....	8
2.1 Το παιδικό βιβλίο, Έννοιες, Ορισμοί.	8
2.2 Οι στόχοι της παιδικής λογοτεχνίας	8
2.3 Τα χαρακτηριστικά της λογοτεχνίας προσχολικής ηλικίας.....	11
2.4 Τα χαρακτηριστικά της παιδικής λογοτεχνίας.....	13
2.5 Κριτήρια επιλογής παιδικών βιβλίων	16
3. ΤΟ ΠΑΙΔΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ ΚΑΙ Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ	18
3.1 Η συμβολή του βιβλίου στην ανάπτυξη του παιδιού	18
3.2 Ο ρόλος του/της βρεφονηπιοκόμου στη σχέση βιβλίου – παιδιού.....	22
3.3 Είδη παιδικού βιβλίου	24
3.4 Εικονογραφημένο παιδικό βιβλίο.....	28
3.5 Κριτήρια επιλογής των εικονογραφημένων βιβλίων.....	30
3.6 Η Ψηφιακή αφήγηση	31
4. ΤΟ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΠΑΙΔΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ (EBOOK)	34
4.1 Το ηλεκτρονικό βιβλίο	34
4.2 Οι τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνίας στην προσχολική εκπαίδευση ...	38
4.3 Σύγκριση των E-books με τα παραδοσιακά βιβλία	40
4.4 Έρευνες για την χρήση ηλεκτρονικών βιβλίων στα παιδιά προσχολικής ηλικίας.	42
4.5 Κριτήρια επιλογή ενός παιδικού ebook.....	45
5. Απόψεις παιδαγωγών για το ηλεκτρονικό βιβλίο.....	46
5.1 Σκοπός της έρευνας	46
5.2 Μεθοδολογία	46
5.3 Αποτελέσματα της έρευνας	47
5.4 Συμπεράσματα – συζήτηση	56
6. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ	58
6.1 Ελληνική Βιβλιογραφία.....	58
6.2 Ξένη βιβλιογραφία.....	60
7. Παραρτήματα	62

1.ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Ερευνητικό Αντικείμενο

Το ηλεκτρονικό βιβλίο αποτελεί μια ταχέως αναπτυσσόμενη εναλλακτική λύση στο συμβατικό βιβλίο, ακόμη και για πολύ μικρά παιδιά. Πιθανότατα θα αποτελούν ένα μέρος των μελλοντικών αιθουσών διδασκαλίας ακόμα και για τα παιδιά προσχολικής ηλικίας. Ενώ τα *eBooks* υπήρξαν εδώ και πολλά χρόνια, οι πρόσφατες ταχείες βελτιώσεις, η ευελιξία και οι προσιτές τιμές των ηλεκτρονικών συσκευών ανάγνωσης και των tablets, καθώς και η αυξημένη πρόσβαση στο Διαδίκτυο, οδήγησαν σε δραματική αύξηση της οικιακής χρήσης αυτών των συσκευών (Picton, 2014).

Η σχέση που αναπτύσσεται μεταξύ των ηλεκτρονικών μέσων (συσκευών) και του βιβλίου είναι σχέση αλληλεπίδρασης. Τα ηλεκτρονικά μέσα χρησιμοποιούνται τόσο από μεγάλους όσο και από μικρά παιδιά και φυσικά μπορούν να χρησιμοποιηθούν και στα σχολεία όπως ο ηλεκτρονικός υπολογιστής. Τα βιβλία μπορούν να συνδυαστούν με τα ηλεκτρονικά μέσα καθώς μέσω αυτών γίνεται η ανάγνωση των ηλεκτρονικών βιβλίων.

Τα μικρά παιδιά ενθουσιάζονται κυρίως με τα γραφικά, τους ήχους, τις εικόνες και τα χρώματα των ηλεκτρονικών μέσων και έτσι κεντρίζεται το ενδιαφέρον τους και δείχνουν προτίμηση σε αυτά. Φαίνεται να τα προτιμούν περισσότερο από την ανάγνωση ενός έντυπου βιβλίου.

Η παιδική λογοτεχνία (είτε σε έντυπη είτε σε ηλεκτρονική μορφή) μπορεί να αποβεί ένα εξαιρετικά χρήσιμο μέσο για την ανάπτυξη και καλλιέργεια της γραφής και ανάγνωσης σε παιδιά προσχολικής ηλικίας, καθώς, όπως συμβαίνει και με τη λογοτεχνία για ενήλικους, ασκεί όχι μόνο αισθητική αλλά και γλωσσική αγωγή. Παράλληλα, ευαισθητοποιεί το παιδί απέναντι στο ωραίο, συγκινεί αλλά και επηρεάζει τον ιδεολογικό του κόσμο και συμβάλλει στη γλωσσική του ανάπτυξη, άρα και στη σκέψη του, αφού ως γνωστό η γλώσσα συνδέεται με τη σκέψη.

Το ερευνητικό αντικείμενο της παρούσας εργασίας είναι η μελέτη ζητημάτων της παιδικής λογοτεχνίας σε συνδυασμό με τα ηλεκτρονικά μέσα. Στις ακόλουθες ενότητες παρουσιάζονται αναλυτικά τα είδη της παιδικής λογοτεχνίας καθώς και ο ρόλος που

συντελεί αυτή στην ανάπτυξη του παιδιού. Η έρευνα επικεντρώθηκε κυρίως στα βιβλία που απευθύνονται στα παιδιά προσχολικής ηλικίας. Επιπλέον εξετάστηκε η χρήση των παιδικών βιβλίων τόσο έντυπης αλλά και ηλεκτρονικής μορφής. Η εργασία επικεντρώνεται κυρίως στις μελέτες που ασχολήθηκαν με τις επιπτώσεις των παιδικών και κυρίως των ηλεκτρονικών βιβλίων στα παιδιά προσχολικής ηλικίας.

1.2 Σκοπός της Έρευνας

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η διερεύνηση των ζητημάτων που αφορούν το παιδικό βιβλίο και κυρίως την ηλεκτρονική του μορφή. Γίνεται αναφορά στα κυριότερα θέματα που αφορούν το παιδικό βιβλίο που απευθύνεται στα παιδιά προσχολικής ηλικίας.

Συγκεκριμένα εξετάστηκαν οι μελέτες που αφορούσαν το ρόλο του παιδικού βιβλίου στην ανάπτυξη του παιδιού στην κοινωνικοποίησή του και στην εξέλιξή του στη μετέπειτα ζωή. Κατά δεύτερον εξετάστηκαν αντίστοιχες μελέτες που αφορούσαν την επαφή του παιδιού προσχολικής ηλικίας με ηλεκτρονικά μέσα και τις επιπτώσεις τους στο παιδί.

Τελευταίο και σημαντικότερο, αποτέλεσε η μελέτη της αντίστοιχης βιβλιογραφίας, που αφορούσε την αξιοποίηση των ηλεκτρονικών βιβλίων παιδικής βιβλιογραφίας από τα παιδιά προσχολικής ηλικίας. Αναζητήθηκαν οι επιπτώσεις, τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα της χρήσης των ηλεκτρονικών βιβλίων από τα παιδιά αυτής της ηλικίας. Τα αποτελέσματα που προέκυψαν από τη βιβλιογραφική ανασκόπηση παρουσιάζονται στις ακόλουθες ενότητες της παρούσας εργασίας.

2.Η ΠΑΙΔΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

2.1 Το παιδικό βιβλίο, Έννοιες, Ορισμοί.

Το παιδικό λογοτεχνικό βιβλίο, αποτελεί ένα άρτιο έργο με σωστή γλώσσα, η οποία καλυτερεύει το γλωσσικό αισθητήριο του αναγνώστη – ακροατή. Έχει ένα ξεχωριστό ύφος το οποίο απορρέει από τον τρόπο που ο συγγραφέας εκφράζει τις ιδέες του. Επίσης προβάλλει ανθρωπιστικές αξίες δίνοντας πρότυπα υγιούς συμπεριφοράς, μέσα από το ήθος του. Ωστόσο ωθεί τους ανήλικους αναγνώστες του να υλοποιήσουν τις ανθρωπιστικές αξίες και τα πρότυπα συμπεριφοράς τα οποία προβάλλονται, μέσω της δράσης των ηρώων. Αποτελεί πηγή ευχαρίστησης, χαράς, ευφορίας και συμφιλιώνει το παιδί με το ωραίο, επιτυγχάνοντας έτσι αβίαστα την ψυχαγωγία (Δελώνης, 1991). Επίσης προσφέρει στο παιδί ψυχαγωγία, αφού παιδαγωγεί και διασκεδάζει μεταφέροντάς το, σε ένα ανώτερο επίπεδο ζωής, ανοίγοντας νέα παράθυρα, στο μέσα και έξω κόσμο, αφού το παιδί έρχεται σε επαφή με τόπους και πολιτισμούς.

Το παιδικό βιβλίο παρουσιάζει ζητήματα και προβλήματα, σύγχρονα αλλά και διαχρονικά, με αποτέλεσμα να καλλιεργεί τον στοχασμό και την κριτική ικανότητα. Παρέχει πρότυπα για μίμηση, εξασκεί την μνήμη και διευρύνει την φαντασία του παιδιού και γενικότερα συμβάλλει στην αποδοχή της διαφορετικότητας αλλά και την αγάπη και τον σεβασμό στο συνάνθρωπο, τη φύση και τα ζώα. Τέλος, το βιβλίο μπορεί να βοηθήσει το παιδί στην μετέπειτα ζωή του, στον ρόλο του ως μαθητή και φυσικά να συμβάλλει στο έργο του σχολείου. Το παιδί μέσω του παιδικού βιβλίου αποθηκεύει μέσα του έννοιες και φράσεις, πλουτίζει σε ιδέες και σε λεξιλόγιο, ενισχύει την αναγνωστική ικανότητα και εμπεδώνει γραμματικά, συντακτικά και δομικά την γλώσσα (Αναγνωστόπουλος, 1987).

2.2 Οι στόχοι της παιδικής λογοτεχνίας

Οι στόχοι της λογοτεχνίας εκτείνονται σε πολλά επίπεδα. Στους κυριότερους θα συγκαταλέγαμε τον στόχο να πλάθει και να αναπλάθει τον κόσμο, ή να αμφισβητεί την πραγματικότητα και να ανυψώνει τον άνθρωπο σε ανώτερες σφαίρες. Ωστόσο, προσπαθώντας να προσεγγίσουμε όσο πιο αντικειμενικά γίνεται την έννοια της

λογοτεχνίας για την προσχολική ηλικία, σκόπιμο είναι να σταθούμε λίγο στις *ανάγκες* και στα *χαρακτηριστικά* των παιδιών στα οποία απευθύνεται :

α) Ανάγκες:

- *Ψυχοσυναισθηματικές:* επικοινωνία, έκφραση, ασφάλεια, αγάπη, αυτονομία, ψυχαγωγία κ.α.
- *Φυσικές:* κίνηση, γνωριμία του εαυτού τους κ.α.
- *Νοητικές:* γνωριμία του γύρω κόσμου, έκφραση της δημιουργικής φαντασίας, απόκτηση γνώσεων κ.α.

β) Χαρακτηριστικά:

- *Ατέλειες στο σχηματισμό των εννοιών* (δίνουν <<αφελείς>> σημασίες στα πράγματα)
- *Ανθρωπομορφισμός – ανιμισμός* (δίνουν ανθρώπινη μορφή και ψυχή στα άψυχα)
- *Τάση για μίμηση και ταύτιση*
- *Εγωκεντρισμός* (ερμηνεύουν τον κόσμο με βάση τον εαυτό τους, χωρίς δηλαδή να κατανοούν την προοπτική του άλλου)
- *Έντονη φαντασία*

Είναι γενικά αποδεκτό σήμερα ότι τα παιδιά της προσχολικής ηλικίας είναι ραγδαία εξελισσόμενα άτομα και ότι οι αλλαγές που συντελούνται στα έξι πρώτα χρόνια της ζωής τους είναι ταχύτατες, πολύ σημαντικές και καθοριστικές για την υπόλοιπη πορεία τους (Αναγνωστόπουλος, 1997).

Όσο πιο γρήγορα έρχονται τα παιδιά σε επαφή με την Λογοτεχνία, τόσο μεγαλύτερες είναι οι πιθανότητες να γίνουν μελλοντικοί αναγνώστες. Η προσχολική ηλικία θεωρείται η ιδανική περίοδος για την εισαγωγή του λογοτεχνικού βιβλίου στη ζωή του παιδιού, το οποίο μπορεί να λειτουργήσει προστατευτικά και απελευθερωτικά για το παιδί. Το παιδικό βιβλίο παράγει ένα πλήθος διανοητικών αλλά και ψυχικών εικόνων, οι οποίες επιτρέπουν στο παιδί να κατακτήσει μέσα από το ξεδίπλωμα της φαντασίας του, τις πρώτες εικόνες για τον κόσμο γύρω του και μέσα του, να αντιμετωπίσει τον εαυτό του και τους άλλους (Αναγνωστοπούλου, κ.α., 2001).

Βέβαια στην επαφή του μικρού παιδιού με την παιδική λογοτεχνία παίζουν σημαντικό ρόλο αρκετοί παράγοντες. Μερικοί από αυτούς είναι οι ακόλουθοι (Μάνος, κ.α., 2009):

➤ **Οι γονείς**

Όταν οι γονείς διαβάζουν, αποτελούν το καλύτερο πρότυπο για τα παιδιά, γιατί τους δίνουν τη δυνατότητα να συνειδητοποιήσουν ότι το βιβλίο είναι κάτι που έχει σημασία και πως αξίζει τον κόπο να ασχολείται κάποιος μαζί του. Το παιδί αποζητά την επαφή με τον γονιό και η ανάγνωση παραμυθιών και διαφόρων ιστοριών αποτελεί ιδανικό τρόπο. Είναι μια ευκαιρία συνομιλίας γονιού και παιδιού, επικοινωνίας συναισθημάτων αλλά και συζήτησης, καμιά φορά, πολύ ευαίσθητων θεμάτων που μέσα από τις ιστορίες των ηρώων, τα παιδιά προσεγγίζουν με ανώδυνο τρόπο. Το βιβλίο βοηθάει να αναπτύξει αλλά και να διατηρήσει το παιδί την φαντασία του, τη δημιουργικότητα και την ανατρεπτικότητα του. Το ήρεμο περιβάλλον μέσα στην οικογένεια, η σχέση του αφηγητή με το παιδί και γενικότερα η ελευθερία και αλληλοκατανόηση που διέπει τις σχέσεις μέσα στην οικογένεια, παίζουν σημαντικό ρόλο στην σχέση που αναπτύσσει το παιδί με το βιβλίο (Σακελλαρίου, 2003).

➤ **Ο παιδικός σταθμός και το νηπιαγωγείο**

Το νηπιαγωγείο αποτελεί ένα περιβάλλον όπου το παιδί έρχεται για πρώτη φορά με ένα πιο συστηματικό τρόπο σε επαφή με δραστηριότητες ανάγνωσης και γραφής, χωρίς όμως να καλείται να διδάξει τυπικά το γραπτό λόγο και την ανάγνωση. Οι χώροι προσχολικής αγωγής συμβάλουν στην οριστική σύνδεση του παιδιού με το βιβλίο. Γι' αυτό το λόγο δεν πρέπει να απουσιάζουν από αυτούς τα βιβλία, η γωνία βιβλιοθήκης και οι δραστηριότητες που σχετίζονται με τη λογοτεχνία.

Καθοριστικός παράγοντας για την εδραίωση και ανάπτυξη της φιλαναγνωσίας, είναι η σωστή οργάνωση και λειτουργία της σχολικής βιβλιοθήκης. Η σχολική βιβλιοθήκη πρέπει να είναι πλούσια σε ποικίλου περιεχομένου αναγνώσματα, ώστε να βρίσκουν σε αυτά ικανοποίηση παιδιά με διαφορετικά ενδιαφέροντα. Επιβάλλεται να λειτουργεί και ως δανειστική, διότι με τον τρόπο αυτό, μετατρέπει το παιδί σε ενεργητικό αναγνώστη, το βοηθά να αποκτήσει καλές συνήθειες ως προς τη χρήση και συντήρηση των βιβλίων και παράλληλα, υπευθυνότητα όσον αφορά στον δανεισμό και τον σεβασμό για τα πράγματα που μας περιβάλλουν. Η εγγραφή του παιδιού στη δανειστική βιβλιοθήκη επηρεάζει και διαμορφώνει τη σχέση του με το βιβλίο. Παιδιά που απέκτησαν τη συνήθεια να δανείζονται βιβλία από την προσχολική ηλικία, εξακολουθούν να κάνουν το ίδιο και στην εφηβεία (Δελώνης, 1991).

➤ Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης

Τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης έχουν εισβάλει πλέον στη ζωή των παιδιών και αποτελούν παράγοντα με τεράστια σημασία παρουσία. Το ισχυρότατο όπλο τους είναι η εικόνα και με τον τρόπο αυτό καλύπτουν όλη την ζωή του ανθρώπου και ασκούν επιρροή σε αυτή.

Οι ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές εκπομπές που είναι αφιερωμένες στη λογοτεχνία για παιδιά και νέους, καθώς οι τηλεοπτικές σειρές που είναι βασισμένες σε παιδικά βιβλία μπορούν να ξυπνήσουν το ενδιαφέρον των παιδιών για τη λογοτεχνία.

➤ Εκθέσεις βιβλίου

Οι εκθέσεις βιβλίων δίνουν ερεθίσματα, τονώνουν τη διάθεση των παιδιών να διαβάσουν, φανερώνουν τις άπειρες δυνατότητες του βιβλίου να κερδίσει το παιδί. Οι επισκέψεις των παιδιών σε εκθέσεις βιβλίου, παρόλο που συνήθως είναι ολιγόωρες, προσφέρουν κέρδος, γιατί τους δίνουν τη δυνατότητα να δουν και να ξεφυλλίσουν τα βιβλία και τελικά να επιλέξουν κάποιο ή κάποια από αυτά. Αν και αυτό συμβαίνει τυχαία στη ζωή τους, εντούτοις μπορεί να τους ανοίξει το δρόμο προς το διάβασμα. Οι εκθέσεις αφήνουν θετικές επιδράσεις και κάποτε οδηγούν και στο σωστό δρόμο της σύνδεσης παιδιού και βιβλίου. Ακόμη καλύτερο μπορεί να γίνει το αποτέλεσμα όταν συνδυάζονται με συναντήσεις και συζητήσεις συγγραφέων και παιδιών (Δελώνης, 1991).

2.3 Τα χαρακτηριστικά της λογοτεχνίας προσχολικής ηλικίας

Στα σύγχρονα βιβλία παιδικής λογοτεχνίας, οι συγγραφείς και οι ποιητές αντιμετωπίζουν το μικρό παιδί ως ισότιμο μέλος της κοινωνίας μέσα στις σύγχρονες κοινωνικές, οικονομικές, πολιτιστικές και πολιτικές συνθήκες. Προβάλλονται θέματα που έχουν σχέση με τη ζωή και την πραγματικότητα που βιώνει το παιδί. Η κύρια αιτία της διαμόρφωσης του περιεχομένου, της μορφής και του ύφους των σύγχρονων παιδικών βιβλίων είναι η συνεχής αλλαγή στον κόσμο και η διείσδυση της λογοτεχνίας σε όλα τα επίπεδα της ζωής (Μάνος, κ.α., 2009).

Κατά συνέπεια το λογοτεχνικό βιβλίο για την προσχολική ηλικία καταπιάνεται με θέματα όπως :

❖ Ο κόσμος του παιδιού

Πολλά λογοτεχνικά βιβλία προσχολικής ηλικίας αντλούν τα θέματα τους από τις ενασχολήσεις του παιδιού τόσο στο σπίτι όσο και στο σχολείο. Μιλούν για τα παιχνίδια του, τα όνειρα του, την οικογένεια του και το φέρνουν σε επαφή με το δικό του κόσμο.

❖ Η κοινωνία

Οι αξίες που αναδεικνύει σήμερα η παιδική λογοτεχνία μέσω της θεματολογίας της είναι κατά βάση κοινωνικές, πολιτικές και πανανθρώπινες. Στα παιδικά βιβλία παρέχονται μηνύματα για την ειρήνη, τη φιλία, τη δικαιοσύνη, την αγάπη κ.α. Οι ήρωες ή αλλιώς οι φορείς αυτών των μηνυμάτων είναι ρεαλιστικοί, ανθρώπινοι και φίλοι με τα παιδιά.

❖ Το φυσικό περιβάλλον

Τα σύγχρονα παιδικά βιβλία δεν αντιμετωπίζουν το περιβάλλον μόνο από τη ρομαντική του πλευρά, αλλά παράλληλα φανερώνουν και την αλόγιστη εκμετάλλευση του και γενικότερα την καταστροφή του από την ανθρώπινη παρέμβαση. Έτσι, γίνεται προσπάθεια να καλλιεργηθεί ο σεβασμός προς τη φύση από τη νηπιακή ηλικία, τότε που δημιουργούνται οι βάσεις για τα μελλοντικά ιδεολογικά και αξιολογικά κριτήρια του παιδιού.

Σε καμία περίπτωση δεν εγκαταλείπονται θέματα που αναφέρονται στην ομορφιά του φυτικού και ζωικού κόσμου, στα φυσικά φαινόμενα, σε τόπους σημερινούς και παλαιότερους. Η ομορφιά και η δύναμη της φύσης ασκεί ιδιαίτερη γοητεία στο παιδί της προσχολικής ηλικίας.

❖ Ο τεχνολογικός πολιτισμός

Θέματα που αφορούν στην εξοικείωση του παιδιού με τα τεχνολογικά επιτεύγματα, καταβάλουν σημαντική θέση στη σύγχρονη παιδική λογοτεχνία. Γίνεται προσπάθεια συμφιλίωσης του με τη μηχανή και οικοδόμησης μιας στέρεας συνείδησης για τον κόσμο στον οποίο ζει.

❖ Το διάστημα

Η πρόσβαση του ανθρώπου μέσω της τεχνολογίας στο διάστημα, έδωσε αφορμή για αξιόλογα βιβλία που καλύπτουν την ανάγκη του μικρού παιδιού να γνωρίσει το γαλαξιακό χώρο. Οι φανταστικές ιστορίες και τα παραμύθια για το διάστημα προωθούν

τη φαντασία του παιδιού, εμπλουτίζουν το λεξιλόγιο του και διευρύνουν τον πνευματικό του ορίζοντα.

❖ Ο κόσμος του μέλλοντος

Έντονη είναι επίσης η τάση στο να γίνεται λόγος για πράγματα με τα οποία έρχεται ή θα έρθει αντιμέτωπο το παιδί στο μέλλον. Έτσι, το παιδί προετοιμάζεται γι' αυτά που θα συναντήσει και τοποθετεί στέρεα τον εαυτό του μπροστά στο αύριο.

Τέλος, θα ήταν παράλειψη να μην αναφέρουμε ότι το παιδικό βιβλίο σήμερα δεν έχει εγκαταλείψει της νεράιδες, τα βασιλόπουλα και τα άλλα στοιχεία που έχουν γνωρίσει στο παρελθόν. Έχει αλλάξει μόνον τον τρόπο που ενεργούν οι ήρωες, όπως άλλαξαν οι ιδέες που αυτοί εκφράζουν (Μάνος, κ.α., 2009).

2.4 Τα χαρακτηριστικά της παιδικής λογοτεχνίας

Τα βιβλία που απευθύνονται στην προσχολική ηλικία είναι πολλά. Οι συγγραφείς που απευθύνονται στο παιδί των 3-6 χρόνων θα πρέπει να γνωρίζουν τα χαρακτηριστικά αυτής της ηλικίας. Σύμφωνα με τις απόψεις των ειδικών σχετικά με την ψυχολογία του αναπτυσσόμενου ανθρώπου, σ' ένα παιδί αυτής της ηλικίας παρατηρείται: τάση για μίμηση, επιζήτηση θαυμασμού και επιδοκιμασίας από τους άλλους, έξαρση κινητικότητας, συγκρητισμός και εγωκεντρισμός στη σκέψη, μη κατανόηση των ορίων του χώρου και χρόνου, αχαλίνωτη μυθοπλασία, περιορισμένη προσοχή που σταδιακά αναπτύσσεται, τάση ανθρωπομορφισμού και κυριαρχία του φανταστικού στοιχείου (Παπανικολάου, Τσιλιμένη, 1992).

Όλα αυτά αναγκάζουν το λογοτέχνη να σκύψει με προσοχή στην ατομικότητα του κάθε παιδιού, ώστε με το έργο αυτών των τάσεων εκ μέρους των μικρών παιδιών. Προκειμένου λοιπόν ένα λογοτέχνημα να θεωρηθεί κατάλληλο για τα παιδιά της προσχολικής ηλικίας, πρέπει να πληροί ορισμένες προϋποθέσεις (Παπανικολάου, Τσιλιμένη, 1992):

1. Να ανταποκρίνεται στο γλωσσικό επίπεδο του παιδιού.
2. Να είναι αντίστοιχο της γνωσιολογικής κλίμακας του παιδιού.
3. Να κυριαρχεί τάση για κίνηση.
4. Να καλλιεργεί πανανθρώπινες αξίες και ευγενικά συναισθήματα.
5. Να μιλάει για την πραγματικότητα.

6. Να τονώνει το αίσθημα της ασφάλειας και της αισιοδοξίας.
7. Να περιέχει εικόνες.
8. Να είναι λιτό και απλό.
9. Να είναι ευπαρουσίαστη η εικόνα του βιβλίου.

Τα λογοτεχνικά έργα που απευθύνονται σε παιδιά προσχολικής ηλικίας ανταποκρίνονται στις ανάγκες, τα ενδιαφέροντα και τις απαιτήσεις των παιδιών, όπως φαίνεται από τα παρακάτω χαρακτηριστικά τους (Καρούλη-Αντωνοπούλου, 1999). :

❖ Εμπεριέχουν αισθηματικά μηνύματα και βοηθούν στην αισθητική καλλιέργεια του παιδιού.

Το πρώτο που έχει να προσφέρει ένα καλό βιβλίο σε ένα παιδί είναι η αισθητική συγκίνηση. Μία σωστά δοσμένη εικόνα της φύσης ή της ζωής γενικότερα, μετασηματίζει τον εσωτερικό κόσμο του παιδιού, προάγει το αισθητικό κριτήριο και το εξευγενίζει.

❖ Είναι προσαρμοσμένα στο γλωσσικό επίπεδο του παιδιού

Δε θα μπορούσαμε να μιλήσουμε για την προσέγγιση της λογοτεχνίας από το παιδί, αν το κείμενο δε συμβάδιζε με τις λεξιλογικές γνώσεις του. Αυτό δε σημαίνει ότι το κείμενο περιέχει μόνο γνωστές λέξεις, αλλά με αφετηρία το βασικό λεξιλόγιο του παιδιού δίνει σταδιακά τη δυνατότητα για γνωριμία με καινούργιες λέξεις.

❖ Είναι αντίστοιχα των εμπειριών του παιδιού

Το μικρό παιδί δεν μπορεί εύκολα να παρακολουθήσει – και επομένως να συγκινηθεί – από πράγματα και καταστάσεις που είναι απομακρυσμένες από το γνωστικό του επίπεδο. Μέσω των λογοτεχνικών κειμένων οικοδομούνται νέες έννοιες και γνώσεις πάνω στη βάση των προηγούμενων εμπειριών του.

❖ Ικανοποιούν την ανάγκη του παιδιού για κίνηση

Το παιδί της προσχολικής ηλικίας έχει έντονη την ανάγκη για κίνηση. Το παιδικό λογοτέχνημα ικανοποιεί την ανάγκη αυτή με ρυθμό και με μέτρο, αν πρόκειται για ποίημα, και με την εναλλαγή εικόνων, προσώπων και συμβάντων, αν πρόκειται για αφήγημα.

❖ Δεν προκαλούν ισχυρές συγκινήσεις

Είναι συναισθηματικά και πνευματικά ανώριμο το μικρό παιδί, γι' αυτό το λογοτέχνημα δεν προκαλεί αναστάτωση και έντονα συναισθήματα. Αντίθετα, εξασφαλίζει μέσα από αισιόδοξο κλίμα, ασφάλεια και σιγουριά.

❖ Ικανοποιούν την ανάγκη του παιδιού για χαρά

Όταν το παιδί είναι χαρούμενο, βιώνει θετικά συναισθήματα και αποκτά αυτοπεποίθηση για το γύρω κόσμο. Το κατόρθωμα ενός λογοτεχνικού ήρωα ή μια ανακάλυψη του μπορεί να δημιουργήσουν χαρά στην ψυχή του παιδιού και έτσι να το βοηθήσουν να επικοινωνήσει καλύτερα και αποτελεσματικότερα με το περιβάλλον του.

❖ Αποφεύγουν τον διδακτισμό

Το παιδί αποστρέφεται τη σοβαρότητα και την καθηκοντολογία. Γι' αυτό, στην λογοτεχνία το μήνυμα μεταδίδεται έμμεσα με ιδιαίτερη ευαισθησία και χιούμορ.

❖ Καλλιεργούν στο παιδί πανανθρώπινες αξίες και ευγενικά συναισθήματα

Με δεδομένο ότι το λογοτέχνημα καλλιεργεί και διαμορφώνει την προσωπικότητα των παιδιών, αξίες όπως η ειρήνη, η αγάπη, η φιλία κ.α. δε λείπουν από αυτό.

❖ Είναι ρεαλιστικά

Το παιδί έχει ανάγκη να μάθει για τη ζωή και να αποκτήσει μια πλήρη άποψη γι' αυτή. Το λογοτεχνικό βιβλίο βοηθάει σ' αυτό, δίνοντας του εμπειρίες για τα ήθη και τις αξίες της κοινωνίας, της οποίας και το αποτελεί αναπόσπαστο μέλος.

❖ Συνδυάζουν το λόγο με την εικόνα

Στην προσχολική ηλικία το παιδί δεν είναι σε θέση να διαβάζει ακόμα. Αρκείται στην «ανάγνωση» των εικόνων, μέσω των οποίων κατανοεί το βιβλίο. Το κείμενο όμως υπάρχει, για να διαβάζεται από τους ενήλικες στα παιδιά.

❖ Είναι λιτά και απλά

Οι πολλές λεπτομέρειες κουράζουν το παιδί. Γι' αυτό, το λογοτεχνικό βιβλίο παρουσιάζει τον (πραγματικό – μαγικό) κόσμο με απéριττο τρόπο.

❖ Έχουν καλή εμφάνιση

Η καλή και προσεγμένη εμφάνιση κεντρίζει το ενδιαφέρον του παιδιού. Το καλαίσθητο εξώφυλλο, η μορφή της εκτύπωσης και οι συνοδευτικές εικόνες ελκύουν το παιδί και συμβάλλουν στην αισθητική του καλλιέργεια (Καρούλη-Αντωνοπούλου, 1999).

2.5 Κριτήρια επιλογής παιδικών βιβλίων

Τα κριτήρια επιλογής ενός παιδικού βιβλίου είναι το περιεχόμενο, η λογοτεχνική του αξία, η εικονογράφηση και η εν γένει η εμφάνισή του. Στην ηλικία που το παιδί δημιουργεί τα πρότυπά του, τα βιβλία του πρέπει να του μιλήσουν για τις ανθρώπινες αξίες, για την αγάπη, την ειρήνη, τη φιλία, τον ηρωισμό, την αξιοπρέπεια, τη δικαιοσύνη και το σεβασμό στον άνθρωπο. Το περιεχόμενο πρέπει να είναι ανάλογο με τις πνευματικές ικανότητες του παιδιού και να ανταποκρίνεται στα ενδιαφέροντά του, να είναι καλογραμμένο, απλό και κατανοητό με στρωτή γλώσσα και ξεκάθαρες φράσεις.

Στις μέρες μας κυριαρχεί το εικονογραφημένο παιδικό βιβλίο, ιδιαίτερα για τα παιδιά μικρότερης ηλικίας που ακόμα δεν έχουν κατακτήσει καθόλου ή επαρκώς το μηχανισμό της ανάγνωσης.

Τα κριτήρια επιλογής του εικονογραφικού βιβλίου διακρίνονται σε:

Μορφολογικά

Στα μορφολογικά κριτήρια εντάσσονται αρχικά η σχέση εικονογράφηση – κειμένου. Δηλαδή, η ικανότητα της εικονογράφησης να εκφράζει το κείμενο και να συνθέτη με αυτή μια ενιαία οργανική ενότητα. Αυτό συμβαίνει όταν η εικόνα στηρίζει και εμπεδώνει το λόγο. Επίσης, είναι σημαντικό να εξετάζεται κατά πόσο ο καλλιτέχνης - εικονογράφος πετυχαίνει από τη μια κάθε εικόνα να έχει το δικό της ύφος και από την άλλη να δένεται αρμονικά με το σύνολο της εικονογράφησης.

Τέλος, σήμερα που οι τυπογραφικές δυνατότητες είναι άπειρες, καλό θα είναι κάθε εικόνα να αποτελεί έναν ενιαίο «πίνακα» ζωγραφικής και αυτό επιτυγχάνεται όταν υπάρχει αντιστοιχία σελίδας- εικόνας.

Αισθητικά

Εδώ μπαίνει το πρόβλημα της σχέσης μεταξύ καλλιτεχνικής αρτιότητας και δυνατότητας του παιδιού να προσλάβει την εικόνα, γεγονός που επηρεάζεται από την ηλικία και την αισθητική καλλιέργεια κάθε παιδιού. Με άλλα λόγια στο αν ο καλλιτέχνης υποτάσσει το έργο του κυρίως σε αισθητικά κριτήρια (και ακολουθεί

κανόνες που επιβάλλει η τέχνη του) ή παιδαγωγικά κριτήρια (και ακολουθεί υποδείξεις της παιδαγωγικής επιστήμης). Η επιλογή είναι εξαιρετικά δύσκολη και η υπόδειξη για «χρυσή τομή» μεταξύ των δύο τις περισσότερες φορές ανεφάρμοστη.

Ψυχοπαιδαγωγικά

Ο εικονογράφος οφείλει να γνωρίζει στοιχεία της ψυχοσωματικής εξελικτικής πορείας του παιδιού και τις δυσκολίες που αυτό αντιμετωπίζει (σωματικά και πνευματικά) για να προσαρμοστεί στον κόσμο των ενηλίκων και να τον αποκρυπτογραφήσει.

3. ΤΟ ΠΑΙΔΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ ΚΑΙ Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

Το παιδί είναι ένας εξελισσόμενος κόσμος, ο οποίος δέχεται συνεχώς ερεθισμούς από τον εξωτερικό κόσμο. Οι ερεθισμοί αυτοί, συνδυασμένοι με τις ατομικές καταβολές και προδιαθέσεις, επιδρούν και διαμορφώνουν την προσωπικότητά του. Στην πορεία αυτή, το παιδικό βιβλίο είναι αυτό που θα βοηθήσει το παιδί να αναπτυχθεί και να ωριμάσει πνευματικά, συναισθηματικά, κοινωνικά και αισθητικά. Η επίδραση που ασκεί κατά την παιδική ηλικία είναι βαθύτατη. Για το λόγο αυτό, το μέλλον βρίσκεται μέσα στα βιβλία (Δελώνης, 1991).

Σύμφωνα με τον Άρν. Γκρέμινγκερ, «το διάβασμα αποτελεί μία ειδική μορφή για τη ζωή του ανθρώπου». Παιδαγωγοί, ψυχολόγοι και μελετητές υποστηρίζουν πως η παιδική λογοτεχνία αναπτύσσει αισθητικά το παιδί, απελευθερώνει και καλλιεργεί τη φαντασία του. Του μεταδίδει αξίες πανανθρώπινες και τον βοηθάει στην επικοινωνία του με τους άλλους. Επιπλέον, το εισάγει στα γεγονότα της ζωής, στον κοινωνικό και φυσικό κόσμο, με τρόπο αβίαστο. Για να πλησιάσει το παιδί το λογοτέχνημα, κινητοποιεί όλες τις πνευματικές του δυνάμεις, δηλαδή το συναίσθημα, τη φαντασία, τη σκέψη, επιτυγχάνοντας έτσι μία ισορροπημένη καλλιέργεια των ψυχικών του δυνάμεων (Παπανικολάου & Τσιλιμένη, 1992).

3.1 Η συμβολή του βιβλίου στην ανάπτυξη του παιδιού

Γλωσσική Ανάπτυξη

Είναι γεγονός πως ο γλωσσικός τομέας αντιπροσωπεύει αντικείμενα, ιδέες, συναισθήματα και γεγονότα (Κακανά, 1994). Πολλοί ερευνητές έχουν μελετήσει τον τρόπο με τον οποίο το παιδί μαθαίνει την μητρική του γλώσσα. Το παιδί θα μάθει την μητρική του γλώσσα, ώστε να έχει την δυνατότητα να επικοινωνεί με τους ανθρώπους του περιβάλλοντος του και παράλληλα να εξυπηρετεί τις βιολογικές ανάγκες του.

Η εκμάθηση της γλώσσας αποτελεί μια όμοια διαδικασία για όλο τα παιδιά, παρόλα αυτά διαφέρει προς τον βαθμό και τον ρυθμό με τον οποίο το παιδί μαθαίνει τα διάφορα στοιχεία της γλώσσας (Νατσιοπούλου, 2012). Ο Skinner υποστηρίζει πως το παιδί έχει την ικανότητα να μαθαίνει να χρησιμοποιεί την μητρική γλώσσα

απομνημονεύοντας λέξεις τις οποίες ακούει από το περιβάλλον του και τις οποίες θα χρησιμοποιήσει την κατάλληλη στιγμή μέσω της μνήμης (Χατζησαββίδης, Σ. Α., 2002).

Σημαντικό είναι και το περιβάλλον το οποίο θα επιτρέπει τη συνεργασία και τις λεκτικές ανταλλαγές, γιατί ένα τέτοιο περιβάλλον μπορεί να βοηθήσει και να υποστηρίξει σημαντικά την ανάπτυξη του προφορικού λόγου (Κακανά, 1994). Συγκεκριμένα στο γλωσσικό περιβάλλον, το οποίο έχει ένα καθοριστικό ρόλο, ενσωματώνονται και τα παιδικά βιβλία, τα οποία βοηθούν τους ενήλικες να ενθαρρύνουν την γλωσσική και την επικοινωνιακή ανάπτυξη του παιδιού. Ο Vygotsky υποστηρίζει πως η θεμελιώδη λειτουργία της γλώσσας είναι η επικοινωνία. (Νατσιοπούλου, 2012).

Καθοριστικό ρόλο έχει και το νηπιαγωγείο, καθώς βοηθάει τα παιδιά να διευρύνουν το γλωσσικό τους επίπεδο εμπλουτίζοντας το λεξιλόγιό τους. Κυρίως σε παιδιά που ζουν σε υποβαθμισμένο περιβάλλον όσο αφορά το γλωσσικά ερεθίσματα. Επιπλέον καλλιεργούν το νοητικό και ψυχοκινητικό τομέα και παράλληλα βοηθούν στην κοινωνικοποίηση και στην προετοιμασία για την πρόληψη και την κατανόηση του περιβάλλοντος (Χατζησαββίδης, Σ. Α., 2002).

Η γλωσσική ανάπτυξη του παιδιού περιλαμβάνει ποικίλες δραστηριότητες που έχουν σχέση με:

- **Ακρόαση**

Μία σωστή ακρόαση βασίζεται στην ανάγνωσή του κειμένου η οποία καλείται να εμπεριέχει ορθοφωνία με σωστή άρθρωση των λέξεων και σωστή προφορά, ανάλογο τονισμό και χρωματισμό φωνής. Μέσω αυτής καλλιεργείται η ακουστική αντίληψη και η συγκέντρωση προσοχής σε σημαντικά ερεθίσματα. Τα επιλεγμένα κείμενα ακρόασης θα πρέπει να είναι γλωσσικά άψογα (Αναγνωστόπουλος, 1997).

- **Αφήγηση**

Μέσα από την αφήγηση τα παιδιά μαθαίνουν να εκφράζονται με έναν ολοκληρωμένο λόγο. Η αφήγηση μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσα από ένα παραμύθι, από βιώματα από το περιβάλλον τους ή για παράδειγμα τα κατορθώματα των κατοικίδιων. Μέσω της αφήγησης προβάλλεται η καλλιέργεια του συνεχούς λόγου,

όπως επίσης η συνεχής και συνεπής ροή της ομιλίας. Γενικότερα η αφήγηση έχει σκοπό να καλλιεργήσει την φαντασία, την εντιμότητα και την συγκέντρωση της προσοχής (Αναγνωστόπουλος, 1997).

- **Ανάγνωση**

Η ανάγνωση χωρίζεται στον ποιοτικό και ποσοτικό χαρακτηριστικό. Ποιοτική ανάγνωση χαρακτηρίζεται η ευχάριστη ανάγνωση, η διεξαγωγή της σε ζεστή ατμόσφαιρα η οποία χαρακτηρίζεται από θετικές συμπεριφορές όπως προθυμία του ενηλίκου να απαντά στις ερωτήσεις του παιδιού, ο έπαινος του παιδιού για κάποιο σχόλιο του, τα χαμόγελα και η αποφυγή αρνητικών συμπεριφορών. Ενώ ποσοτική ανάγνωση είναι το ενδιαφέρον που εκδηλώνει το παιδί για περισσότερη ανάγνωση από τους γονείς. Η ανάγνωση είναι μια δραστηριότητα στην οποία συμμετέχουν και αλληλεπιδρούν τρεις παράγοντες ο ενήλικας, το παιδί και το βιβλίο (Νατσιοπούλου,2012).

Ο Teale & Sulzby (1989) υποστηρίζουν πως τα μικρά παιδιά που μαθαίνουν γραφή και ανάγνωση έχουν τα ακόλουθα χαρακτηριστικά (Τάφα, 2001):

- ✓ Κατανοούν τη μάθηση ανάγνωσης και γραφής ως τμήμα της όλης διαδικασίας μάθησης, που έχει ως στόχο την επίτευξη διάφορων στόχων της καθημερινής ζωής π.χ. διάβασμα οδηγιών για τη χρήση ενός παιχνιδιού.
- ✓ Η διαδικασία της μάθησης, ανάγνωσης και γραφής ξεκινάει πολύ πριν φοιτήσουν στο νηπιαγωγείο.
- ✓ Με τη συμμετοχή τους και τους πειραματισμούς τους στις δραστηριότητες του περιβάλλοντός τους συνειδητοποιούν τη λειτουργία του γραπτού λόγου.
- ✓ Μαθαίνουν να διαβάζουν και συγχρόνως να γράφουν, καθώς οι δεξιότητες της ανάγνωσης και της γραφής είναι αλληλένδετες και αναπτύσσονται παράλληλα.

Κοινωνική – συναισθηματική ανάπτυξη

Η ικανότητα ενός παιδιού, να αναπτύσσει κοινωνικές σχέσεις και να σχετίζεται με άλλους ανθρώπους, οφείλεται στο γεγονός ότι βλέπει με την οπτική γωνία των άλλων. Σύμφωνα με την κοινωνική μάθηση, τα παιδιά παρατηρούν πώς εκδηλώνονται οι συμπεριφορές και σε ποιές θέσεις. Γενικά παρατηρούν τα μοντέλα συμπεριφοράς και υιοθετούν αυτό που θα κάνει δεκτή την δική τους. Επομένως, είναι ιδιαίτερα

ενδιαφέρον το γεγονός πως η λογοτεχνία μπορεί να παρέχει πρότυπα συμπεριφοράς και να υποστηρίζει ένα πολιτισμικό πλαίσιο. Ακόμη, κάνει το παιδί να συνειδητοποιεί τα μεγάλα κοινωνικά και παγκόσμια προβλήματα και να κατανοεί την πορεία του ανθρώπου, γινόμενος μέτοχος στη συλλογική ευθύνη. Με τον τρόπο αυτό το παιδί αντιλαμβάνεται τη μετάβαση από το ατομικό στο συλλογικό εγώ και έτσι επιτυγχάνεται η κοινωνικοποίησή του. Και όλα αυτά πραγματοποιούνται με έναν τρόπο ευχάριστο, χωρίς καταπίεση και εντολές (Δελώνης, 1991, Παπαντωνάκης, 2003).

Με το λογοτέχνημα το παιδί εισέρχεται σε έναν άλλον κόσμο, σε μία άλλη ζωή, αυτή του ήρωα. Ταυτίζεται με αυτόν και τον μιμείται. Έτσι, κατορθώνει να βιώνει τις μεγάλες κοινωνικές αξίες. Έρχεται αντιμέτωπο με σημαντικούς προβληματισμούς του ανθρώπου και σχηματίζει σταδιακά μία αντικειμενική άποψη πάνω σε αυτούς. Ξεκινά λοιπόν, η διαδρομή προς την ωριμότητα με γερές βάσεις για το μέλλον (Δελώνης, 1991).

Επιπλέον, μέσα από την μίμηση ηρώων προτύπων και καλών συμπεριφορών που αποδεικνύουν την αλληλεγγύη, κατακτά και την έννοια της φιλίας. Ο ρόλος της φιλίας είναι ιδιαίτερα σημαντικός διότι ευνοεί στο παιδί το αίσθημα πως ανήκει σε μία ομάδα, γεγονός που του χαρίζει ασφάλεια. Του δίνει ακόμη την ευκαιρία να μάθει και να εξασκηθεί σε κοινωνικές δεξιότητες. Αποκτά ένα μέτρο σύγκρισης προς το οποίο μπορεί να συγκρίνει τον εαυτό του με τους άλλους. Αυτό του δίνει την δυνατότητα να αναπτύξει μία δυνατή αίσθηση της ταυτότητάς του (Παπαντωνάκης, 2003).

Το διάβασμα (ή η αφήγηση στις μικρές ηλικίες) από μόνο του σημαίνει ψυχαγωγία. Απελευθερώνει την ψυχή και το πνεύμα από πλάνες και αναστολές και διευρύνει τους πνευματικούς ορίζοντες του παιδιού. Το παιδί αξιοποιεί τις ελεύθερες ώρες του και δίνει ένα διαφορετικό νόημα στη ζωή του. Αποφεύγει έτσι να αναλωθεί σε άλλες επικίνδυνες ασχολίες και να απολέσει άσκοπα τον χρόνο του. Εν κατακλείδι θα λέγαμε πως τα βιβλία έχουν πληθώρα θετικών επιπτώσεων στο ίδιο το άτομο, την οικογένεια και την κοινωνία (Δελώνης, 1991).

Μέσα από τα λογοτεχνικά βιβλία τα παιδιά βελτιώνουν το αισθητικό τους κριτήριο. Έρχονται σε επαφή με το ωραίο και μαθαίνουν να το αναγνωρίζουν σε οποιαδήποτε μορφή τέχνης. Συμφιλιώνονται μαζί του και με τον τρόπο αυτό αποφεύγουν οτιδήποτε μη ποιοτικό και καλαισθητο στη ζωή και διαμορφώνουν τον

κόσμο τους ομορφότερο. Η αίσθηση του ωραίου, η ευαισθησία απέναντι στην τέχνη, η εσωτερική στάση στη καλαισθησία οδηγεί σε μία απελευθέρωση από τα αδιέξοδα, το στρες, την έντονη καθημερινότητα της ζωής και της εποχής μας. Χωρίς να απορρίπτεται η σύγχρονη σκληρή πραγματικότητα και ο ρεαλισμός, δημιουργείται ένας αποτελεσματικός τρόπος φυγής με το βιβλίο. Είναι το μέσο το οποίο ταξιδεύει τα παιδιά σε χώρες όπου η ζωή έχει μία διαφορετική αξία και ένα ιδιαίτερο νόημα (Δελώνης, 1991).

Η κοινωνική και συναισθηματική ανάπτυξη περιλαμβάνει ποικίλες δραστηριότητες που έχουν σχέση με:

- Κοινωνικοποίηση των μικρών παιδιών.
- Καλλιέργεια των κοινωνικών δεξιοτήτων των παιδιών.
- Συναισθηματική ανάπτυξη.
- Συνδυασμό των ανωτέρω μεταξύ τους καθώς και με τους άλλους τομείς ανάπτυξης του παιδιού.

Η συναισθηματική αγωγή οφείλει να ξεκινάει από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της συναισθηματικότητας του παιδιού αυτής της ηλικίας και να στηρίζεται σε ένα κλίμα αποδοχής, χαράς, ελευθερίας, κατανόησης και αγάπης, για να ξεπεράσει το παιδί τη βαθιά κρίση που αντιμετωπίζει με τον ερχομό του στο νηπιαγωγείο (Σιβροπούλου, 2004).

3.2 Ο ρόλος του/της βρεφονηπιοκόμου στη σχέση βιβλίου – παιδιού

Η ώρα της αφήγησης έχει ιδιαίτερο χρώμα μέσα στην σχολική τάξη. Τα παιδιά συγκεντρώνονται όλα μαζί σε έναν συγκεκριμένο χώρο (για παράδειγμα στην γωνιά της βιβλιοθήκης) και περιμένουν να ξεκινήσει η αφήγηση κάποιου παραμυθιού ή κάποιου διηγήματος που έχει επιλεγθεί από την βρεφονηπιοκόμο με βάση την πνευματική ηλικία, τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των παιδιών. Η βρεφονηπιοκόμος για να βοηθήσει τα νήπια να πλησιάσουν και να αγαπήσουν την παιδική λογοτεχνία χρειάζεται η ίδια να αποκτήσει λογοτεχνική κατάρτιση και συνεχής λογοτεχνική ενημέρωση. Να

ενημερώνεται με εκπαιδευτικά σεμινάρια και λογοτεχνικά περιοδικά που κυκλοφορούν στον χώρο (Παπανικολάου- Τσιλιμένη, 1992).

Πρώτα από όλα θα πρέπει να γνωρίζει καλά το κείμενο που θέλει να αφηγηθεί. Αυτό δεν επιτυγχάνεται με πρόχειρο ξεφύλλισμα αλλά με σωστή προετοιμασία της ίδιας. Η μελέτη του κειμένου δεν σημαίνει απομνημόνευση αλλά βαθιά κατανόηση. Έτσι το βάθος και το νόημα του κειμένου πρέπει να είναι σαφές στο νου του αφηγητή, ώστε να μην αποσπά την σκέψη του ψάχνοντας να βρει λόγια κατά την διάρκεια της αφήγησης. Αυτό δημιουργεί σύγχυση και κενά στο ακροατήριο. Η αφήγηση θα πρέπει να κυλά αυθόρμητα και ελεύθερα.

Ένα άλλο σημείο που πρέπει να προσεχτεί είναι η διάρκεια της αφήγησης. Δεν πρέπει να είναι πολύ σύντομη ούτε να ξεπερνά τα δέκα λεπτά της ώρας. Οι μεγάλες ιστορίες κουράζουν και οι μικρές απογοητεύουν. Η βρεφονηπιοκόμος εκτός από την βεβαιότητα που πρέπει να έχει για την αξία του κειμένου που αποφασίζει να αφηγηθεί στα παιδιά, πρέπει να νοιάζεται και για ορισμένα βασικά στοιχεία που χαρακτηρίζουν μια καλή αφήγηση. Αυτά είναι η ορθοφωνία που επιτυγχάνεται με γλωσσικές ασκήσεις πάνω στους φθόγγους και την σωστή αναπνοή, η άρθρωση των λέξεων που θα πρέπει να είναι σταθερή και απαλλαγμένη από τοπικούς γλωσσικούς ιδιοματισμούς και τέλος, ο τονισμός και ο χρωματισμός της φωνής που δίνει ιδιαίτερο χρώμα και ένταση στην αφήγηση. Ο τόνος μπορεί να είναι γρήγορος, αργός ή μέτριος ανάλογα με το είδος και τις απαιτήσεις του κειμένου. Αποτέλεσμα του συνδυασμού όλων των παραπάνω είναι η απόλαυση και η κατανόηση ενός κειμένου από τα παιδιά (Παπανικολάου- Τσιλιμένη, 1992).

Η αφήγηση αποτελεί τον καταλληλότερο τρόπο για να προσφέρει ο εκπαιδευτικός ένα διήγημα στα νήπια. Αυτό μπορεί να είναι κάποιο παραμύθι, ένα ποίημα, μια μικρή ιστορία ή ακόμα και ένα απόσπασμα από κάποιο μυθιστόρημα. Για να γίνει πιο ενδιαφέρουσα αυτή η διαδικασία μπορούν να αξιοποιηθούν και κάποιες άλλες τεχνικές, όπως για παράδειγμα μια κούκλα ή γαντόκουκλα, μπορεί να αναλάβει τον ρόλο του αφηγητή, καθώς και το παιχνίδισμα στο χρώμα της φωνής με έντονες κινήσεις, δίνει μια άλλη διάσταση στην ιστορία. Με την διαδικασία της δραματοποίησης, που αποτελεί έναν από τους ωραιότερους και διασκεδαστικότερους τρόπους, τα νήπια μπορούν να εκφραστούν κατά την διάρκεια του ακούσματος μιας ιστορίας.

Σημαντικό ρόλο στην ευχάριστη αυτή διαδικασία παίζει η μουσική επένδυση της ιστορίας. Είτε μπορεί να είναι ήχοι από κάποια μελωδία είτε ήχοι που δημιουργούν τα παιδιά μόνα τους, με το σώμα τους ή με μουσικά όργανα. Επίσης τον ρόλο του αφηγητή μπορεί να αναλάβει ένας φανταστικός ήρωας που μπορεί να είναι κάποια πουλιά που ενδεχομένως αφήνουν τα γράμματα με τις ιστορίες τους στην αυλή του σχολείου.

Για την υλοποίηση όλων αυτών χρειάζεται σωστή προετοιμασία από την βρεφονηπιοκόμο. Οφείλει να έχει κοντά της τα υλικά που χρειάζεται για να μην διακόπτει συνεχώς την εκπαιδευτική διαδικασία και να είναι ευέλικτη, ώστε να αξιοποιεί το περιβάλλον γύρω της, να μην το αφήνει ασύνδετο με όσα συμβαίνουν και ενδεχομένως προκύψουν κατά την διαδικασία της αφήγησης (Κουλουμπή & Παπαπετροπούλου, 1997).

Για τον παιδαγωγό, η μύηση των μαθητών του στην απόλαυση της ανάγνωσης είναι μια διαδικασία μεταδιδασκτική, η οποία απαιτεί χρόνο, υπομονή και επιμονή. Τα παιδιά προσχολικής ηλικίας, μιμούνται και αναπαράγουν συμπεριφορές. Έτσι, βλέποντας τον παιδαγωγό να έρχεται σε επαφή με τα βιβλία και να κάνει ευχάριστη χρήση τους μέσα στην τάξη, παροτρύνονται και αυτά να δοκιμάσουν το ίδιο, να τα ξεφυλλίσουν, να δοκιμάσουν την πρώτη τους ανάγνωση μέσω των εικόνων.

Το ίδιο μπορεί να συμβεί και με τους γονείς, αφού έχουν επιλέξει βιβλία που τους έχει συστήσει η παιδαγωγός με αξιόλογο περιεχόμενο, ώστε αυτά να κυκλοφορούν μέσα στο σπίτι των παιδιών. Εξάλλου, τα παιδιά δρώντας σε ένα περιβάλλον δελεαστικό για αυτά και γεμάτο ερεθίσματα, δείχνουν διάθεση και όρεξη να εξερευνήσουν, να γνωρίσουν, να μάθουν.

3.3 Είδη παιδικού βιβλίου

Παραμύθι

Ο κόσμος ο φανταστικός, ο μαγικός, ο κόσμος του παραμυθιού είναι ο δρόμος που θα οδηγήσει το παιδί στην αντιμετώπιση και κατανόηση της σκληρής πραγματικότητας.

Σύμφωνα με τον Δημήτριο Σ. Λουκάτο «*Παραμύθι είναι η λαϊκή διήγηση που μοιάζει με μεγάλο περιπετειώδη μύθο ή έχει συντεθεί από περισσότερους πυρήνες*

άνθρωπο-μεταφυσικών μύθων, που είναι γνωστοί σε περισσότερους λαούς» (Λουκάτος, 1992:140).

Ενώ ο Bolte και ο Polínka αναφέρουν « Με τη λέξη παραμύθι εννοούμε μια διήγηση δημιουργημένη με ποιητική φαντασία, παρμένη ιδιαίτερα από τον κόσμο του μαγικού, μιαν ιστορία του θαύματος, που δεν εξαρτάται από τους όρους της πραγματικής ζωής και την ακούνε με ευχαρίστηση μεγάλοι και μικροί, έστω και αν δεν τη θεωρούν πιστευτή» (Παπανικολάου, Τσιλιμένη, 1992).

Το παραμύθι θα πλουτίσει το συναισθηματικό του κόσμο, θα του προκαλέσει διάφορες συγκινησιακές καταστάσεις, θα το πληροφορήσει, θα το διασκεδάσει και θα το βοηθήσει να ενταχθεί στο περιβάλλον. Το παιδί μέσω του παραμυθιού θα γνωρίσει τον εαυτό του, τις δυνάμεις του, θα σκεφτεί και θα κρίνει μέσα από την φαντασία που θα του προσφέρει.

Γενικότερα τα παραμύθια πρέπει να είναι σύντομα και περιεκτικά, οι σκηνές παραστατικές και συναρπαστικές, ο διάλογος πλούσιος, φυσικός και γοργός. Τα μικρά παιδιά αντιλαμβάνονται με δικό τους τρόπο την πραγματικότητα και η συναισθηματική τους ωριμότητα δεν είναι αυτή των ενηλίκων, πρέπει λοιπόν τα παραμύθια που τους δίνουμε να επιλέγονται με ιδιαίτερη προσοχή και να είναι κατάλληλα ως προς το ύφος, τη γλώσσα, τη θεματολογία, τη διάρκεια αλλά και την εικονογράφηση (Παπανικολάου, Τσιλιμένη, 1992).

Είτε έντεχνο είτε λαϊκό, το παραμύθι αποτελεί ένα από τα πιο αγαπητά λογοτεχνικά είδη για το παιδί. Αρχικά θεωρούνταν μια διήγηση ή αφήγηση που σκοπό είχε να αποπροσανατολίσει κάποιον από κάποιο γεγονός που τον απασχολούσε. Όμως, με την πάροδο του χρόνου και την ένταξη διαφόρων φαντασιακών στοιχείων που είχαν στόχο την ψυχαγωγία των ανθρώπων, το παραμύθι σήμερα ορίζεται ως μια διήγηση φαντασιακή, που κινείται στο χώρο του υπερφυσικού και του μαγικού και έχει ως σκοπό να τέρψει τον ακροατή.

Το λαϊκό παραμύθι

Το λαϊκό παραμύθι είναι διήγηση φανταστική που κινείται στον κόσμο του υπερφυσικού και του μαγικού και έχει για σκοπό του την τέρψη των ακροατών (Κανατσουλη, 2002). Στο λαϊκό παραμύθι κυριαρχεί η αχαλίνωτη φαντασία, το όνειρο,

η υπερβολή, το διαχρονικό, το μαγικό στοιχείο που δίνει λύση στα πιο δύσκολα και άλυτα προβλήματα (Παπανικολάου, Τσιλιμένη, 1992).

Το σύγχρονο παραμύθι

Το σύγχρονο παραμύθι για το οποίο έχει επικρατήσει επίσης να λέγεται και έντεχνο, είναι ένα είδος που φέρει πολύ περισσότερο προσωπικά βιώματα σε αντίθεση με το λαϊκό παραμύθι (Κανατσουλη, 2002). Στο είδος αυτό κυριαρχεί η πραγματικότητα, αποφεύγοντας το μαγικό στοιχείο και οι αγριότητες. Η κίνηση των ηρώων γίνεται σε μια κοινωνία αταξική, σύγχρονη και διαστημική. Το χιούμορ, η ειλικρίνεια και η αμεσότητα αποτελούν χαρακτηριστικά του σύγχρονου παραμυθιού. Πρωταρχικός στόχος είναι η ψυχαγωγία και η συναισθητική συγκίνηση του παιδιού. Η μόλυνση του περιβάλλοντος, το διάστημα και οι οικογενειακές σχέσεις είναι τα θέματα που συναντά κανείς (Παπανικολάου, Τσιλιμένη, 1992).

Μικρή ιστορία

Η έκταση της μικρής ιστορίας είναι περιορισμένη. Κυμαίνεται από μια έως πέντε σελίδες. Η εικονογράφηση του είναι πάντα πλούσια και κυριαρχεί στο κείμενο, δίνεται όμως με τέτοιο τρόπο, ώστε να μη χάνεται η λειτουργικότητα του.

Τα θέματα των μικρών ιστοριών αντλούνται από τα παιχνίδια των παιδιών, από τα ζώα της αυλής και του δάσους, αλλά εμπλέκονται και καταστάσεις που θίγουν τους νέους όρους της σύγχρονης ζωής. Ο συμβολισμός φυσικά κυριαρχεί. Τα ζώα, τα παιχνίδια και όλα τα άψυχα αντικείμενα μιλούν (Παπανικολάου, Τσιλιμένη, 1992).

Μύθοι

Ο μύθος είναι ένα είδος παιδικής λογοτεχνίας όπου το πραγματικό και το φανταστικό συγχέονται σε τέτοιο βαθμό, ώστε να είναι δύσκολος ο διαχωρισμός τους (Δελώνης, 1991). Οι μύθοι είναι οι παροιμιώδεις διηγήσεις που σκοπό έχουν να παραδειγματίσουν και να διδάξουν.

Η σχέση του μύθου με τη λογοτεχνία είναι πως ο μύθος αποτελεί τη μήτρα απ' όπου γεννιέται η λογοτεχνία και από ιστορική και από ψυχολογική άποψη. Για παράδειγμα οι μύθοι των ζώων είναι μια μεγάλη ομάδα διηγήσεων και τους βρίσκει κανείς σε όλους τους λαούς. Είναι από τη φύση τους διηγήσεις με διδακτικό

περιεχόμενο και διαφέρουν από το παραμύθι στην έκταση και το σκοπό, είναι πολύ πιο σύντομοι. Οι ήρωες τους είναι σχεδόν πάντα ζώα, γνωστά στο παιδί. Το παιδί παρατηρεί τα ζώα και αρχίζει να γνωρίζει διάφορους ανθρώπινους χαρακτήρες και ιδιότητες (Παπανικολάου, Τσιλιμένη, 1992).

Παιδική ποίηση

Ο Κ. Παλαμάς γράφει *«πρέπει το παιδί να το συγκινήσεις, όχι να το συμβουλέψεις, με εικόνες, με μεταφορές, με σύμβολα, με τα χειροπιαστά της ζωής, με μορφές και ομορφιές, να του μιλήσεις προσφέροντάς του όλα τούτα κάπως μικροκαμωμένα βέβαια, όσο να φτάνει κι όσο να πιάνει το χεράκι του, μα πάντα με τη φτερωτή ποίηση»* (οπ. αναφ. σε Παπανικολάου, Τ. Τσιλιμένη, 1992).

Η ποίηση απελευθερώνει τη φαντασία του παιδιού, τις δυνατότητες του νου, αλλά παράλληλα το μυεί και το συνδέει με το φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον. Εξευγενίζει τα συναισθήματα του, καλλιεργεί τον εξανθρωπισμό του, και το ξυπνάει αισθητικά. Με το παιδικό ποίημα μπορεί κανείς να πλησιάσει τη φυσική ευαισθησία του παιδιού, ν' αναπτύξει τη φαντασία του, να καλλιεργήσει τον ψυχικό και πνευματικό του κόσμο.

Η παιδική ποίηση συμβάλλει στην δημιουργία της ρυθμικής ενέργειας, του ρυθμού και στην έννοια της χαλαρότητας. Τέλος οι αφηρημένες έννοιες οπτικοποιούνται και προσωποποιούνται, κυρίως με τη χρήση της μεταφοράς (Κανατσούλη, 2002).

Θέατρο

Θέατρο είναι κάτι που βλέπεται να παίζεται σε μια σκηνή. Η λέξη θέατρο είναι ελληνική και είναι μια σύνθετη μορφή τέχνης που ασκεί βαθιά κοινωνική επίδραση. Το θέατρο βοηθάει στην αγωγή των παιδιών αλλά βοηθάει και τα ίδια τα παιδιά να δημιουργήσουν, να πειραματιστούν και να εκφραστούν μέσα σε μια χαρούμενη ατμόσφαιρα. Ακόμη το θέατρο, ως θέαμα και ακρόαμα, επιδρά βαθιά και ποικιλότροπα στη διαμόρφωση του χαρακτήρα του παιδιού. Η επίδραση αυτή στηρίζεται στο μιμητικό ένστικτο που είναι πιο δυνατό στη παιδική ψυχή. Μια πραγματική ή φανταστική ιστορία στο θέατρο με ηθοποιούς ή στο κουκλοθέατρο προσφέρει άμεσα ψυχικά ορμήματα για δράση ανάλογη προς όποια υποβάλλουν οι θεατρικοί ήρωες.

Εκείνο που πρέπει να ενδιαφέρει τις νηπιαγωγούς δεν είναι το αποτέλεσμα, δηλαδή η παράσταση, αλλά η βιωματική δημιουργική έκφρασή των παιδιών. Σκοπός του θεάτρου είναι να πειραματιστούν, να δημιουργήσουν και να εκφραστούν μέσα σε μια χαρούμενη ατμόσφαιρα, αδιαφορώντας για το αποτέλεσμα. Σκόπιμο είναι να αναφερθούν και τα είδη του θεάτρου όπου είναι : το κουκλοθέατρο, το αντικειμενοθέατρο και το θεατρικό παιχνίδι (Παπανικολάου, Τσιλιμένη, 1992).

Κόμικς

Με τον όρο «κόμικς» εννοούμε τις εικονογραφημένες ιστορίες που, μέσα από μια σειρά στενά συνδεδεμένων σκίτσων και διαλόγων που τα συνοδεύει, αποδίδουν παραστατικά ιστορίες δράσης. Ο όρος είναι ξενόφερτος, όπως άλλωστε και το περιεχόμενο των περισσότερων εξ αυτών (Κανατσούλη, 2002).

Τα κόμικς είναι εικονογραφημένες ιστορίες, οι οποίες ανάμεσα από μια σειρά στενά συνδεδεμένων σκίτσων και πολύ περιεκτικών κειμένων με διαλόγους, αποδίδουν με τρόπο ζωντανό ιστορίες δράσης (Δελώνης 1991). Τα κόμικς έρχονται να καλύψουν την έμφυτη τάση του ανθρώπου να αποδίδει τις σκέψεις, τα συναισθήματα και τις ιδέες του ζωγραφικά, με την επιδίωξη να είναι ένας εύγλωττος τρόπος έκφρασης. Έχουν να κάνουν περισσότερο με την εικόνα και την ψυχαγωγία. Διατηρούν τα στοιχεία του «ξένου είδους» και είναι λιγότερο ενσωματωμένα στη πολιτισμική παράδοση. Είναι μια γλώσσα σε κεφαλαιογράμματα γραφή, η οποία έχει ως βασικό χαρακτηριστικό το μονοσύλλαβο των λέξεων ή το συνδυασμό συμφώνων σε μια συνθηματική λέξη π.χ. σνίφ, κλάψ για το κλάμα κ.α. (Δελώνης, 1991).

3.4 Εικονογραφημένο παιδικό βιβλίο

Ο άνθρωπος ανέκαθεν είχε την τάση να αναπαριστά την πραγματικότητα με εικόνες. Το αποδεικνύουν ξεκάθαρα οι βραχογραφίες των σπηλαίων. Η εξέλιξη του όμως από τότε μέχρι και σήμερα εκτός των άλλων επέφερε και τεράστιες αλλαγές στον τρόπο επικοινωνίας και έκφρασης του. Η επανάσταση που συντελέστηκε με την ανακάλυψη της τυπογραφίας στην αρχή, της έγχρωμης εκτύπωσης αργότερα και των ηλεκτρονικών υπολογιστών στις μέρες μας, έχει ως αποτέλεσμα η εικονογράφηση των βιβλίων να αναγνωρίσει αλματώδη άνθηση.

Τα εικονογραφημένα βιβλία στις μέρες μας είναι πάρα πολλά. Ιδιαίτερα για την προσχολική ηλικία δε νοείται βιβλίο χωρίς εικόνες. Η εικόνα παίζει κυρίαρχο ρόλο στα μάτια και την ψυχή των μικρών παιδιών, και έτσι η εικονογράφιση ουσιαστικά χαρακτηρίζει και διαμορφώνει το παιδικό βιβλίο.

Εικονογραφημένο παιδικό βιβλίο για την προσχολική ηλικία είναι εκείνο που το περιεχόμενο του εκφέρεται ενσυνείδητα είτε αποκλειστικά μέσω των εικόνων του είτε με την συνδρομή του λόγου σε ισορροπημένη και λειτουργικά εναρμονισμένη αναλογία –οργανική σύνδεση γλωσσικού και εικαστικού κώδικα (Μπενέκος, 1990).

Η ανάγνωση ενός βιβλίου με εικόνες γίνεται με διαφορετικό τρόπο από την ανάγνωση ενός βιβλίου που αποτελείται μόνο από λέξεις, γιατί οι εικόνες μεταφέρουν διαφορετικό είδος πληροφοριών από τις λέξεις. Το εικονογραφημένο βιβλίο λαμβάνει ξεχωριστή σημασία για κάθε παιδί ανάλογα με τον τρόπο που το χρησιμοποιεί. Τα μηνύματα του βιώνονται με έναν εντελώς προσωπικό και ανεπανάληπτο τρόπο.

Το εικονογραφημένο βιβλίο συμβάλει σε μεγάλο βαθμό στην ανάπτυξη του παιδιού για τους εξής λόγους (Γκρέμμινγκερ, 1979):

- Προσφέρει ευχαρίστηση.
- Βελτιώνει το αισθητικό κριτήριο του παιδιού.
- Καλλιεργεί τη φαντασία.
- Δίνει τη δυνατότητα για παιχνίδι.
- Καλλιεργεί τη σκέψη και τη γλώσσα.
- Προκαλεί ψυχική ισορροπία.
- Συμβάλει στην κοινωνικοποίηση του παιδιού.
- Δίνει την ευκαιρία στο παιδί να αποκτήσει γνώσεις.

Η σχέση εικόνας-παιδιού είναι σχέση αλληλεπίδρασης. Το παιδί δανείζεται στοιχεία από τον κόσμο της εικόνας, τα προσαρμόζει στις ανάγκες της καθημερινότητάς του, τα ενσωματώνει, τα χρησιμοποιεί και δημιουργεί συμπεριφορές, προσθέτοντας νέες στις ήδη υπάρχουσες εμπειρίες. Ιδιαίτερα στενή σχέση υπάρχει ανάμεσα στην εικόνα και τον ασυνείδητο κόσμο του παιδιού, που προσφεύγει στον φανταστικό κόσμο για να εκπληρώσει τις επιθυμίες του, να ζήσει όλα όσα δεν μπορεί στην πραγματικότητα.

Η εικόνα θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως διαμεσολαβημένη εμπειρία, μια διαλογική σχέση με τη ζωντανή εμπειρία (Ασωνίτης, 2001).

3.5 Κριτήρια επιλογής των εικονογραφημένων βιβλίων

Στην εικονογράφηση ενός βιβλίου για μικρές ηλικίες παιδιών πρέπει να λαμβάνονται σοβαρά υπόψη κάποιοι παράγοντες (Καλαμαρά, 2016) :

1) ***Η αισθητική ποιότητα των εικόνων:*** Καθαρότητα σύλληψης, ζυγισμένη σύνθεση, καλό σχέδιο και υποβλητικότητα του χρώματος είναι απαραίτητα στοιχεία ενός άρτιου εικαστικού αποτελέσματος. Ο ερασιτεχνισμός, η άποψη ότι μόνο τα φωτεινά και έντονα χρώματα είναι κατάλληλα για παιδιά, η ζωγραφική εντυπωσιασμού ή η παραπλήσια των διαφημίσεων καλό θα είναι να αποφεύγονται στο καλό βιβλίο για παιδιά.

2) ***Το ύφος της εικονογράφησης πρέπει να συμφωνεί με το πνεύμα του κειμένου:*** Η σχέση ανάμεσα στο κείμενο και την εικόνα είναι ιδιαίτερα στενή και γι' αυτό συχνά λογοτέχνης και εικονογράφος είναι το ίδιο πρόσωπο. Πρέπει και δια των εικόνων να υποβάλλεται το ιδιαίτερο κλίμα της ιστορίας που αφηγείται το βιβλίο. Το βασικό στοιχείο του ύφους του εικονογράφου είναι η ατμόσφαιρα που δημιουργεί, η οποία στήνεται με το χρώμα, τις γραμμές, τα σχήματα και τη χρήση φωτός-σκιάς. Η χρήση των χρωμάτων και οι διαβαθμίσεις τους υποβάλλουν ανάλογα συναισθήματα.

3) ***Ισορροπία κειμένου και εικόνας:*** Το κείμενο και οι εικόνες συνεργάζονται στη διήγηση της ιστορίας μεταφέροντας το καθένα τη δική του εκδοχή για το θέμα. Ενώ χρονικά συνήθως προηγείται ο συγγραφέας του εικονογράφου, αξιολογικά είναι εξίσου συνυπεύθυνοι για το τελικό αποτέλεσμα. Σε καμία περίπτωση οι εικόνες δεν οφείλουν να επικαλύπτουν το κείμενο, αντίθετα οφείλουν να προάγουν την υπόθεση και να την εμπλουτίζουν με νέα στοιχεία και να προσθέτουν τη δική τους αισθητική οπτική.

4) ***Θέση της εικόνας στη σελίδα:*** Η εικόνα οφείλει να είναι κοντά στο τμήμα του κειμένου που αναφέρεται. Αυτό βοηθά πολύ την ανάγνωση βιβλίων, κυρίως από παιδιά προσχολικής ηλικίας. Πολλές φορές η τοποθέτηση της εικόνας μέσα στο κείμενο μπορεί να δυσχεράνει την ανάγνωσή του, καθώς το παιδί μπλέκεται σε χρώματα και σχέδια, ενώ υπάρχουν και περιπτώσεις που η διάχυση της εικόνας μέσα στο κείμενο αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του ύφους του βιβλίου.

Βέβαια, αν η εικονογράφηση αντιμετωπιστεί μόνον ως μία μορφή τέχνης, δηλαδή ως διαδικασία κατάθεσης προσωπικών αντιλήψεων και συναισθημάτων του εικονογράφου και αγνοηθούν οι άλλες λειτουργίες της, η προσπάθεια αξιολόγησής της θα περιέχει τα στοιχεία του υποκειμενισμού και της σχετικότητας (Ασωνίτης, 2001).

Οι εικόνες πρέπει να ανταποκρίνονται στις δυνατότητες των παιδιών ανάλογα με τις γνωστικές τους ικανότητες. Οι παιδαγωγοί θεωρούν πως ο εικονογράφος πρέπει να γνωρίζει ποιά στοιχεία ή ποιές λεπτομέρειες θα πρέπει να συμπεριλάβει στα σχέδιά του για να γίνουν αντιληπτά από το παιδί, έτσι ώστε να είναι σε θέση να τα απολαύσει. Γενικά, η εικονογράφηση που απευθύνεται σε νήπια και σε παιδιά προσχολικής ηλικίας, κατά την άποψή τους, καλό θα είναι να είναι απλή, ρεαλιστική και με σταδιακά αυξανόμενη δυσκολία(Παπαντωνάκης, 2009).

Τα βιβλία για μικρά παιδιά συνήθως ή είναι πολύ μικρά ή πολύ μεγάλα σε μέγεθος. Χρειάζεται προσοχή κατά τη χρήση της εικόνας και σε βιβλία για μεγαλύτερα παιδιά. Καθώς έχουν την τάση να απορρίπτουν βιβλία με εικόνες, η εικονογράφηση πρέπει να είναι διακριτική και να στοχεύει στη σύλληψη της ατμόσφαιρας του βιβλίου. Όμως, ειδικά για θέματα που τα παιδιά στερούνται βασικές γνώσεις, π.χ. για ξένους λαούς και τον πολιτισμό τους, η εικονογράφηση βοηθά στην καλύτερη πληροφόρηση του παιδιού (Παπαντωνάκης, 2009.) Επίσης τα οπτικά ερεθίσματα προσελκύουν και τους δίνουν αφορμή για χειραγώγηση της πραγματικότητας περισσότερο από ό,τι τα ίδια τα βιώματά τους (Ασωνίτης, 2001).

Ως κριτήριο για την κατάλληλη επιλογή κάποιου, αποτελούν τα χαρακτηριστικά των εικόνων σε συνδυασμό με την αισθητική και παιδαγωγική αξία ολόκληρου του βιβλίου. Είναι αυτονόητο ότι επειδή απευθύνεται σε παιδιά, πρέπει να προκαλεί το ενδιαφέρον τους και να συντελεί στην ανάπτυξη τους. Λόγω αυτής της σημασίας, το παιδικό βιβλίο έχει γίνει αντικείμενο μελέτης και ιδιαίτερα τις τελευταίες δεκαετίες, που το παιδί βρίσκεται στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος.

3.6 Η Ψηφιακή αφήγηση

Με την εισαγωγή των πολυμεσικών στοιχείων δημιουργήθηκε μια νέα μορφή αφήγησης, η ψηφιακή αφήγηση. Με τον όρο ψηφιακή αφήγηση εννοούμε τη αφήγηση,

όπως αυτή πραγματώνεται σε ψηφιακά παιχνίδια και άλλες διαδραστικές εφαρμογές, αλλά και την δημιουργία οπτικοακουστικού υλικού με τη χρήση ψηφιακών εργαλείων ως μέσο προσωπικής έκφρασης και επικοινωνίας (Παπαγγελή, 2012).

Με τη χρήση των τεχνολογικών μέσων τα παιδιά έχουν τη δυνατότητα να παρακολουθούν ιστορίες και παραμύθια με τη χρήση της ψηφιακής απεικόνισης. Κατά τη προσχολική ηλικία η χρήση της τεχνολογίας συμβάλλει στην κοινωνικοποίηση, την αυτοπεποίθηση, την αυτοαντίληψη, την αυτονομία, την αυτοεκτίμηση, τη συνεργασία και τον αυτοσεβασμό (Σκαρβέλη, 2010).

Πολλοί θεωρούν πως η παραδοσιακή αφήγηση ιστοριών και παραμυθιών μπορεί να συμβιβαστεί με την τεχνολογία, εμπλουτίζοντας με νέους τρόπους τα μηνύματα που θέλει να περάσει η κάθε ιστορία. Επίσης, βασισμένοι στο γεγονός ότι η ψηφιακή αφήγηση είναι μια ενεργητική και όχι παθητική διαδικασία, η αξία της ψηφιακής αφήγησης διαμορφώνει ένα δημιουργικό περιβάλλον μάθησης και επικοινωνίας και παράλληλα ένα πλαίσιο ενθάρρυνσης για εκπαιδευτές και εκπαιδευόμενους (Παπαγγελή, 2012).

Ωστόσο, για τον όρο «ψηφιακή αφήγηση» έχουν δοθεί πολλοί ορισμοί. Ο αγγλόφωνος όρος «digital story telling» αναφέρεται σε μια μικρού μήκους ψηφιακή πολυμεσική παραγωγή που επιτρέπει σε καθημερινούς ανθρώπους να μοιραστούν θεωρίες της προσωπικής τους «ιστορίας ζωής». Ο χαρακτηρισμός «πολυμεσική» περιγράφει τις τεχνικές σκέτου ήχου ή κινούμενης εικόνας με ήχο, κινούμενων σχεδίων ή οποιασδήποτε άλλης μορφής υλικού που υπάρχει μόνο ως ηλεκτρονικό αρχείο σε αντίθεση με πιο παραδοσιακές ζωγραφιές, τυπωμένες φωτογραφίες, ήχους σε κασέτες ή δίσκους ηχογράφησης, ταινίες σε φιλμ, που μπορεί να χρησιμοποιούνται παραδοσιακά για να παρουσιάσουν μία ιδέα (Ξέστερνου, 2013).

Στην εκπαίδευση η ψηφιακή αφήγηση αναφέρεται στην δημιουργία οπτικοακουστικού έργου μικρής διάρκειας, που περιλαμβάνει φωτογραφίες, μουσική, ηχογραφημένη αφήγηση και χρήση βίντεο. Επίσης, ο τρόπος με τον οποίο εξελίσσονται οι ιστορίες με τα τεχνολογικά μέσα καθιστά το κεντρικό σημείο της κάθε ιστορίας πιο ευέλικτο (Handler-Miller, 2004).

Η αφήγηση, και με τη χρήση των σύγχρονων τεχνολογικών εργαλείων ως ψηφιακή αφήγηση, αποτελεί ένα όχημα ατομικής έκφρασης, αλλά και συλλογικής παράλληλα προσέγγισης, το οποίο, καλείτε να επικοινωνήσει γνώσεις, εμπειρίες, συναισθήματα και ανάγκες με τρόπο άμεσο και αποτελεσματικό. Η ψηφιακή αφήγηση συνδυάζει την παραδοσιακή αφήγηση που αποτελεί διαχρονικά βασική ανθρώπινη ανάγκη, με τα σύγχρονα ψηφιακά μέσα.

Η ψηφιακή αφήγηση καλείται σήμερα, περισσότερο από ποτέ να παίζει έναν ρόλο διαμεσολαβητικό, μαθησιακό, επιμορφωτικό και εν τέλει, λυτρωτικό. Η αφήγηση ως μια πρωτοποριακή μέθοδος διδασκαλίας, βοηθάει τους εκπαιδευτικούς να μεταφέρουν γνώση στους μαθητές με ευχάριστο τρόπο, χρησιμοποιώντας ιστορίες, μεταφορές, κατάλληλες λέξεις (ένα εμπλουτισμένο λεξιλόγιο), ψηφιακά εργαλεία και αφήγηση έτσι ώστε είτε ως αφηγητές-δημιουργοί ιστοριών είτε ως ακροατές να εμπλακούν στην εκπαιδευτική διαδικασία και να διεγείρουν τα συναισθήματα και τη φαντασία τους. Συγχρόνως μέσω του διαδικτύου, οι ψηφιακές τους αφηγήσεις μπορούν να αγγίξουν δυναμικά ένα ευρύτατο κοινό (Ξέστερνου, 2013).

Στο πλαίσιο μιας πολυμεσικής λογικής, κείμενα με ψηφιακό σχεδιασμό ενσωματώνουν ένα φάσμα εστιάσεων και εικονογραφικών επιλογών που δεν ήταν διαθέσιμες στο παρελθόν. Τα κείμενα αυτά προτείνουν μια πολυπλοκότερη εικόνα του κόσμου, την οποία οι αναγνώστες κατανοούν μέσα από περισσότερες αφηγηματικές προσλαμβάνουσες. Συγγραφείς και εικονογράφοι της παιδικής λογοτεχνίας ενσωματώνουν στα έργα τους ψηφιακά χαρακτηριστικά, επειδή ακριβώς διαπιστώνουν (και αποδέχονται) τις ραγδαίες αλλαγές που έχουν συμβεί στην αναγνωστική συμπεριφορά της γενιάς του διαδικτύου.

Η γενιά αυτή με τη σειρά της ανταποκρίνεται στην αναγνωστική πρόκληση, επειδή είναι εξοικειωμένη με τις αρχές της ψηφιακής εποχής, όπως η διαδραστικότητα, η συνδεσιμότητα και η πρόσβαση, οι οποίες χαρακτηρίζουν την επαφή με τα πολυμεσικά περιβάλλοντα.

4. ΤΟ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΠΑΙΔΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ (EBOOK)

4.1 Το ηλεκτρονικό βιβλίο

Η μετάβαση από την εκτύπωση στα ψηφιακά βιβλία συνέβη στα τέλη του 20ου αιώνα με την εισαγωγή ηλεκτρονικών βιβλίων για μικρά παιδιά στην αγορά (CD-ROM), στις αρχές της δεκαετίας του 1990. Αρκετές μελέτες προέκυψαν με στόχο να εξεταστούν οι ιδιότητες των ηλεκτρονικών βιβλίων και ο αντίκτυπός τους στις πρώιμες εμπειρίες γραμματισμού (De Jong and Bus, 2003).

Με τον όρο eBook νοείται οποιοδήποτε ψηφιακό μαθησιακό αντικείμενο που αντιπροσωπεύει αυτό που γενικά θεωρείται παραδοσιακό παιδικό βιβλίο για παιδιά. Οι τυπικοί στόχοι της αφήγησης μιας ιστορίας, της εξήγησης μιας έννοιας ή της παρουσίασης ιδεών μέσω ψηφιακού κειμένου αποτελούν τον πυρήνα όλων των ηλεκτρονικών βιβλίων (De Jong and Bus, 2003). Με την τεχνολογία οθόνης αφής τα οποία είναι διαθέσιμα στα περισσότερα σπίτια, τα παιδιά σε πολύ νεότερες ηλικίες είναι πλέον σε θέση να χρησιμοποιούν eBooks, συμπεριλαμβανομένων των βελτιωμένων eBooks (εκείνα με read-to-me ή / και άλλες επιλογές).

Όλο και περισσότερο, τα eBooks αποτελούν μια ελκυστική επιλογή για την ανάγνωση ιστορικών βιβλίων με μικρά παιδιά, παρόλο που ο αντίκτυπός τους στην πρόωρη ανάπτυξη του γραμματισμού και ο ρόλος τους στην αρχική διδασκαλία αλφαριθμητισμού παραμένει ένα ανοιχτό θέμα προς συζήτηση. Ιδιαίτερη σημασία έχει αν (ή το πώς) επηρεάζει η χρήση των ηλεκτρονικών βιβλίων (eBooks) την ανάγνωση των μικρών παιδιών, την θεμελιώδη ικανότητα για μεταγενέστερη ακαδημαϊκή επιτυχία και την κοινωνική λειτουργία, ειδικά όταν τα ενισχυμένα χαρακτηριστικά επιτρέπουν την ακρόαση ιστορίας χωρίς άλλο άτομο που είναι παρόν.

Ηλεκτρονικό βιβλίο ή ψηφιακό βιβλίο (αγγλικά: e-Book) είναι ένα βιβλίο σε ψηφιακή μορφή που εκδίδεται με σκοπό την ανάγνωσή του, είτε on line είτε αφού μεταφερθεί με τη διαδικασία του κατεβάσματος (downloading) σε ηλεκτρονικό αναγνώστη (e-Book Reader), σε υπολογιστή, σε κινητό τηλέφωνο, σε «ταμπλέτα» ή άλλη ηλεκτρονική συσκευή. Μπορεί να είναι εμπλουτισμένο με στοιχεία πολυμέσων, δηλαδή με ήχους, εικόνες και υπερσυνδέσμους. Παρόλο που μπορεί να διατίθεται και

σε τυπωμένη εκδοχή ή να αποτελεί ψηφιοποίηση ενός ήδη τυπωμένου βιβλίου, το ηλεκτρονικό βιβλίο δεν προϋποθέτει αναγκαστικά και ένα αντίστοιχο τυπωμένο βιβλίο (Μπέση, Ζιώγου, 2012, Νικολοπούλου, 2009). Είναι γεγονός ότι η χρήση του αυξάνεται στην προσχολική ηλικία, καθώς οι χειροκίνητες συσκευές οθόνης αφής, όπως οι ταμπλέτες (tablets), καθίστανται ολοένα και πιο διαθέσιμες. Παρόλο που η ανάγνωση μεγαλύτερων παιδιών σε ψηφιακά μέσα έχει διερευνηθεί ευρύτερα, είναι λιγότερο γνωστό οι επιπτώσεις της ψηφιακής ανάγνωσης σε παιδιά προσχολικής ηλικίας. Οι εκπαιδευτικές τεχνολογίες έχουν γίνει μέρος της ζωής πολλών μικρών παιδιών, από τους υπολογιστές στις τάξεις προσχολικής ηλικίας μέχρι τις ιστορίες για το βραδινό ύπνο στα tablets. (Reich, et.al., 2016).

Τα περισσότερα ηλεκτρονικά βιβλία για μικρά παιδιά αναπαράγουν γνωστά βιβλία ιστοριών που υπάρχουν σε έντυπη μορφή. Μπορούν να σχεδιαστούν ειδικά για χρήση σε κινητή συσκευή, όπως tablet ή κινητό τηλέφωνο, ή να έχουν ευρύτερη πρόσβαση μέσω του προγράμματος περιήγησης ιστού σε πολλές πλατφόρμες και συσκευές. Πολλά περιλαμβάνουν διαφορετικά εφέ πολυμέσων, όπως γραπτό κείμενο, προφορική ανάγνωση, προφορική ομιλία, κινούμενα σχέδια, μουσική και ηχητικά εφέ και είναι διαθέσιμα σε πολλά διαφορετικά σχήματα και μεγέθη, αρχεία και μορφές.

Όσον αφορά την προφορική ανάγνωση του κειμένου από τον αφηγητή, συνοδευόμενη από το κείμενο που επισημάνθηκε, μπορεί να παρέχει στους χρήστες πληροφορίες σχετικά με τη φύση του γραπτού κειμένου, επιτρέποντας στα παιδιά να ακολουθούν προσεκτικά τις γραπτές λέξεις και τις φράσεις που τους διαβάζουν. Επιπλέον, τα ηλεκτρονικά βιβλία περιλαμβάνουν μερικές φορές προαιρετικά κρυφά hotspots τα οποία μπορούν να ενεργοποιηθούν από τον χρήστη και τα οποία επεξεργάζονται τις εικόνες ή το κείμενο. Κάνοντας κλικ στο κείμενο, το παιδί μπορεί να ακούσει να διαβάζει δυνατά ενώ οι λέξεις ανάβουν διεγερτικά με την ανάγνωση. Μερικές φορές οι λέξεις χωρίζονται στους ήχους τους ή εξηγείται το νόημά τους. Αυτά τα ελκυστικά χαρακτηριστικά του ηλεκτρονικού βιβλίου ενδέχεται να είναι χρήσιμα για την υποστήριξη της ανάπτυξης της γλώσσας και της παιδείας των μικρών παιδιών (De Jong and Bus, 2003).

Ένα από τα αγαπημένα παιχνίδια πολλών παιδιών είναι ο ηλεκτρονικός υπολογιστής. Καθώς όλο και περισσότερο οι γονείς συνειδητοποιούν την μόρφωση και

την επαγγελματική αποκατάσταση των παιδιών τους, πολλά παιδιά έρχονται σε επαφή με τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές από την προσχολική ηλικία. Τα σημερινά παιδιά μεγαλώνουν μέσα σε ένα πλούσιο τεχνολογικά περιβάλλον, γι' αυτό άλλωστε έχουν χαρακτηριστεί από τον Prensky (2003) ως «ψηφιακοί ιθαγενείς», ενώ οι γονείς τους χαρακτηρίζονται ως «ψηφιακοί μετανάστες», επειδή γεννήθηκαν σε μια τεχνολογικά, φτωχότερη εποχή.

Οι υποστηρικτές των νέων τεχνολογιών συνειδητοποιούν ότι τα μικρά παιδιά έχουν πολλά να κερδίσουν από τη χρήση ενός υπολογιστή και θεωρούν ότι η ηλικία των τριών ετών μπορεί να θεωρηθεί το σημείο εκκίνησης για την εισαγωγή των υπολογιστών στο νηπιαγωγείο, με την προϋπόθεση ότι θα χρησιμοποιηθεί το κατάλληλο λογισμικό (Plowman και Stephen, 2005). Σύμφωνα και με άλλες απόψεις ειδικών προτείνεται από την ηλικία των 3 ετών να οικοδομείται η δυνατότητα εξερεύνησης του Η/Υ, να εξοικειώνονται τα παιδιά με τη χρήση του και ο ψηφιακός γραμματισμός τους να γίνεται μέσω απλών και κατάλληλων για την ηλικία τους προγραμμάτων (Μπέση, Ζιώγου, 2012, Νικολοπούλου, 2009).

Τα ευρήματα αυτά συμπίπτουν με διεθνείς έρευνες και δείχνουν πως η χρήση του υπολογιστή στην προσχολική εκπαίδευση έχει θετικά αποτελέσματα όσον αφορά στην εκμάθηση διαφόρων γνωστικών αντικειμένων, στην ολόπλευρη ανάπτυξη τους, στην διεπιστημονική προσέγγιση της γνώσης, στην κατάκτηση επιμέρους στόχων του αναλυτικού προγράμματος και στην ανάπτυξη δεξιοτήτων συνεργασίας και επικοινωνίας (Tsitouridou & Vryzas, 2004, Ράπτη & Ράπτη, 2004).

Σύμφωνα με έρευνα του Μπράιτση (2013), είναι εμφανές ότι παιδιά, από την προσχολική ηλικία ακόμα, έλκονται και δείχνουν αγάπη και ενδιαφέρον για τον ηλεκτρονικό υπολογιστή καθώς και τα τεχνολογικά επιτεύγματα. Άλλωστε, όλα αυτά αποτελούν πλέον κομμάτι της καθημερινής ζωής των περισσοτέρων από αυτά, μέσω του οικογενειακού τους περιβάλλοντος.

Τα παιδιά από μικρά είναι έτοιμα να εξερευνήσουν τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές με τη βοήθεια των ενηλίκων και να μάθουν μέσα από αυτούς. Επειδή όμως σε αυτές τις ηλικίες τα παιδιά μαθαίνουν κυρίως μέσα από τη σχέση τους με ενήλικες και με άλλα παιδιά, η επαφή με τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές καλό θα είναι να περιορίζεται, αν και η ενασχόληση με τον υπολογιστή βοηθάει στην εξέλιξη του λόγου

(Νικολοπούλου, 2009). Διεθνείς έρευνες έδειξαν πως η εισαγωγή του υπολογιστή στην προσχολική εκπαίδευση έχει θετικά αποτελέσματα όσον αφορά στην εκμάθηση διαφόρων γνωστικών αντικειμένων (Tsitouridou & Vryzas, 2004), στη σχολική ετοιμότητα (Hess & McGarvey, 1987), στην ανάπτυξη πρώιμου γραμματισμού στη φωνολογική επίγνωση και στον εμπλουτισμό του λεξιλογίου (Segers & Verhooven, 2005). Ωστόσο, μπορεί να χρησιμοποιηθεί και ως εργαλείο για την εκμάθηση της γραφής, αφού τα παιδιά έχουν τη δυνατότητα να πειραματιστούν χρησιμοποιώντας κάθε φορά διαφορετική γραμματοσειρά, μέγεθος και χρώμα γραμμάτων για να γράψουν.

Η αξιοποίηση ενός ψηφιακού κειμένου, ενός ηλεκτρονικού βιβλίου κ.λ.π. παρέχει τη δυνατότητα στα παιδιά να αναπτύξουν, να βελτιώσουν τη δεξιότητα της ανάγνωσης και τα καθιστά επίσης ικανά να αναγνωρίζουν έναν αριθμό γραπτών λέξεων πριν φτάσουν στον συμβατικό τρόπο ανάγνωσης. Η χρήση και η διδακτική αξιοποίηση του Η/Υ μπορούν να υποστηρίξουν τις πρώτες προσπάθειες των παιδιών στη γραφή όταν αυτά αρχίζουν να πειραματίζονται με τη γλώσσα, παρέχοντάς μια διαφορετική προσέγγιση. Τα παιδιά αναθεωρούν πιο εύκολα αυτά που γράφουν, δεν ανησυχούν για τυχόν λάθη που κάνουν, υιοθετούν μια πιο θετική στάση απέναντι σε αυτή τη δεξιότητα και αποκτούν περισσότερη εμπιστοσύνη στον εαυτό τους. Έχει επίσης διαπιστωθεί ότι ο Η/Υ αποτελεί ισχυρό κίνητρο για τα παιδιά και προσφέρεται για συνεργατική μάθηση. Τα παιδιά επιδεικνύουν περισσότερη θετική ενέργεια και ενδιαφέρον όταν δουλεύουν όλα μαζί. Σίγουρα πάντως αποτελεί σύγχρονο εναλλακτικό τρόπο εργασίας και επιτυχούς μάθησης (Ράπτης & Ράπτη, 2004).

Αν και τα αποκαλούμενα «ψηφιακά παιδιά», που μερικές φορές αναφέρονται ως «*iGeneration*», είναι σε συνεχή επαφή με την τεχνολογία, λίγα όμως είναι γνωστά για τις συγκεκριμένες εκπαιδευτικές δυνατότητες αυτών των καινοτομιών και την αποτελεσματικότητά τους στην εκμάθηση των παιδιών σε σύγκριση με τα παραδοσιακά εκτυπωμένα μέσα (Reich, et.al., 2016).

4.2 Οι τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνίας στην προσχολική εκπαίδευση

Η χρήση των τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνίας (Τ.Π.Ε.) στην Προσχολική Εκπαίδευση έχει πολλαπλά οφέλη, καθώς καθιστά τη μάθηση βιωματική, ευχάριστη, πλούσια σε εποπτικό υλικό και παρέχει ευκαιρίες για αυτενέργεια και άμεση συμμετοχή στη διαδικασία της μάθησης. Ταυτόχρονα συντελεί στην εξέλιξη διάφορων τομέων ανάπτυξης των παιδιών όπως (Ντολιοπούλου, 1999):

1.Στη νοητική ανάπτυξη: Εκτός από την εκμάθηση της βασικής χρήσης του Η/Υ, που από μόνη της αποτελεί ένα νοητικό επίτευγμα, η επιτέλεση δραστηριοτήτων μέσω αυτού βοηθά τα παιδιά να αναπτύξουν βασικές νοητικές λειτουργίες όπως η παρατηρητικότητα, η μνήμη, η αντίληψη και η προσοχή.

2.Στη γλωσσική ανάπτυξη: Τα παιδιά εμπλουτίζουν το λεξιλόγιό τους με έννοιες που αφορούν σε νέες τεχνολογίες. Παράλληλα, μέσω των στοχευόμενων δραστηριοτήτων τα παιδιά σταδιακά αποκτούν και αναπτύσσουν τη φωνολογική επίγνωση, αναγνωρίζουν οπτικά και ακουστικά τα γράμματα της αλφαβήτου, ενώ ταυτόχρονα εξοικειώνονται και πειραματίζονται με τη γραφή μέσω του πληκτρολογίου.

3.Στην κοινωνική και στη συναισθηματική ανάπτυξη: Προωθείται η συνεργατική μάθηση κι έτσι οι μαθητές αποκτούν κοινωνικές δεξιότητες όπως η εκμάθηση και τήρηση κανόνων, ο σεβασμός της άποψης του άλλου, η ικανοποίηση που προσφέρει η ομαδική εργασία και συγχρόνως η απόκτηση αυτογνωσίας και η συνειδητοποίηση των ατομικών ορίων και των δυνατοτήτων.

4.Στην ψυχοκινητική ανάπτυξη: Τέλος, τα νήπια αναπτύσσουν ψυχοκινητικές δεξιότητες, καθώς εξασκούνται στο λεπτό χειρισμό αντικειμένων (κίνηση ποντικιού, χρήση πληκτρολογίου) και στο συντονισμό των κινήσεων ματιού- χεριού.

Η εισαγωγή και η χρήση των Τ.Π.Ε. στην εκπαίδευση έχει χαρακτηριστεί από πολλούς ερευνητές ωφέλιμη. Εντούτοις, στο χώρο της προσχολικής εκπαίδευσης, υπάρχουν και διαφορετικές απόψεις ως προς τη χρήση των ψηφιακών εφαρμογών, αλλά και ως προς την ποσότητα και ποιότητα της ψηφιακής γνώσης που χρειάζονται τα παιδιά να κατέχουν τελειώνοντας το νηπιαγωγείο. Παρ' όλα αυτά, σήμερα αυτό που

κυρίως προβληματίζει τους ειδικούς είναι στο «πώς» πρέπει να αξιοποιείται ο Η/Υ, ώστε να βοηθήσει στη γνωστική ανάπτυξη των παιδιών (Clements, 2000). Έρευνες δείχνουν ότι όταν η χρήση των ΤΠΕ λειτουργεί συμπληρωματικά σε διάφορες δραστηριότητες έχει θετική επίδραση στη μάθηση των παιδιών (Clements, Sarama, 2002).

Ο Η/Υ είναι ένα εξελιγμένο εργαλείο γραφής που παρέχει στον μαθητή ακουστική ανατροφοδότηση, οπτική απεικόνιση και έλεγχο της μάθησής του. Η χρήση και η διδακτική αξιοποίηση του υπολογιστή, ως υποστηρικτικό, χρήσιμο και ευέλικτο εργαλείο μάθησης και διδασκαλίας είναι σημαντικό να ενσωματωθεί στην καθημερινή διδακτική πρακτική, διότι μπορεί να ενισχύσει τη μάθηση των παιδιών προσχολικής ηλικίας ως προς τον προφορικό και το γραπτό λόγο (Παπαβασιλείου, 2016).

Κατά την προσχολική ηλικία η χρήση της τεχνολογίας συμβάλλει στην κοινωνικοποίηση, την αυτοπεποίθηση, την αυτοαντίληψη, την αυτονομία, την αυτοεκτίμηση, τη συνεργασία και τον αυτοσεβασμό. Επιπροσθέτως, με τη χρήση των τεχνολογικών μέσων, τα παιδιά έχουν τη δυνατότητα να παρακολουθούν ιστορίες και παραμύθια με τη χρήση της ψηφιακής απεικόνισης. Τα παραμύθια αποτελούν κείμενα με δυνατότητες ψηφιακής αναπαραγωγής και με τη χρήση της τεχνολογίας, το παραμύθι μπορεί να γίνει πιο ευχάριστο για τα παιδιά. Το παραμύθι στην προσχολική ηλικία είναι ένα μέσο διδασκαλίας, ένα όπλο των παιδαγωγών που μπορεί να χρησιμοποιηθεί είτε μέσω της παραδοσιακής αφήγησης είτε μέσω της ψηφιακής απεικόνισης (Σκαρβέλη, 2010).

Οι Τ.Π.Ε. δεν θα πρέπει να θεωρούνται ως ένα εργαλείο που μπορεί να αντικαταστήσει τα συμβατικά μέσα μάθησης, αλλά ένα μέσο το οποίο θα οδηγήσει στο μετασχηματισμό του έργου του εκπαιδευτικού, αποτελώντας ένα ξεχωριστό νοητικό-γνωστικό εργαλείο με πλούσια, προστιθέμενη, μαθησιακή αξία (Παπαβασιλείου, 2016).

Η εισαγωγή της πληροφορικής στην εκπαίδευση αν και έχει αντιμετωπιστεί από κάποιους εκπαιδευτικούς με σκεπτικισμό, κανείς δεν μπορεί να αμφισβητήσει την απελευθέρωση του μαθητή από χρονοβόρες και κοπιώδεις διαδικασίες μάθησης. Ο υπολογιστής μεταβάλλει όχι μόνο το πώς μαθαίνουν τα παιδιά αλλά το τι μαθαίνουν και με ποιους τρόπους τα μαθαίνουν. Η εισαγωγή και η ενσωμάτωση των ηλεκτρονικών υπολογιστών στην εκπαίδευση είναι αναγκαίο να γίνεται με μεθοδικό και συστηματικό

τρόπο που θα εξασφαλίζει την κατάκτηση συγκεκριμένων μαθησιακών στόχων. Μπορούν να δημιουργηθούν ψηφιακές αφηγήσεις αλλά και δραστηριότητες με θέμα τη διγλωσσία, τις συλλαβές, την γραφή, την ανταλλαγή και αναζήτηση πληροφοριών κ.α. (Ευθυμούδη, 2015).

Η χρήση των ΤΠΕ στην Προσχολική Εκπαίδευση είναι σχετικά περιορισμένη, ειδικά όταν πρόκειται για τη διδασκαλία γλωσσικών μαθημάτων. Οι εκπαιδευτικοί θεωρούν πως η αλληλεπίδραση μεταξύ των μαθητών προωθείται πολύ, εξάπτεται η περιέργεια και διατηρείται η προσοχή σε μεγάλο βαθμό, όμως δε συμβαίνει το ίδιο και με την προώθηση της αυτενέργειας και την ανάπτυξη της φαντασίας των παιδιών. Προκαλεί πρόκληση για το μέλλον ο σχεδιασμός και η υλοποίηση εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων που θα αξιοποιούν τις Τ.Π.Ε. και θα προωθούν την αυτενέργεια των μικρών μαθητών στο μέγιστο δυνατό βαθμό (Τομπατζόγλου, 2013).

4.3 Σύγκριση των E-books με τα παραδοσιακά βιβλία

Πλεονεκτήματα

Τα πλεονεκτήματα του ηλεκτρονικού βιβλίου σε σχέση με το έντυπο είναι πολλά. Καταρχήν έχει ελάχιστο έως μηδενικό κόστος παραγωγής και διάθεσης, κυρίως στο (διαδίκτυο). Επιπλέον, ελάχιστο έως μηδενικό είναι και το κόστος αναπαραγωγής.

Το ηλεκτρονικό βιβλίο είναι άμεσα διαθέσιμο στον υπολογιστή, σχεδόν αμέσως μετά την αγορά, εννοώντας ότι δεν χρειάζεται να περιμένει κανείς να φτάσουν είτε στο ταχυδρομείο είτε να πάει σε κάποιο κατάστημα. Έχει ελάχιστο όγκο μεταφοράς, αποθήκευσης και έκθεσης και μπορεί να διαβαστεί οπουδήποτε, από το αεροπλάνο μέχρι και στην ουρά του ταχυδρομείου. Μια απλή συσκευή ανάγνωσης eBook που περιέχει αποθηκευμένα διάφορα βιβλία είναι πιο εύκολο στη μεταφορά του από τα ίδια τα βιβλία στην έντυπη μορφή. Ακόμα και χιλιάδες βιβλία μπορούν να αποθηκευτούν σε μια τέτοια συσκευή.

Ένα ακόμα πλεονέκτημα είναι η ευκολότερη και ταχύτερη αναζήτηση, ολική ή μερική επεξεργασία και αναπαραγωγή. Τα eBooks επιτρέπουν προσωρινές παρεμβάσεις στο κείμενο (π.χ. αλλαγή φόντου, υπογράμμιση συγκεκριμένων σημείων που μας ενδιαφέρουν, τσάκιση σελίδων κλπ). Τα eBooks υποστηρίζουν διάφορες πολυμεσιακές

εφαρμογές. Υποστηρίζουν την ενσωμάτωση ήχου ή κινούμενης εικόνας και βίντεο. Με τη χρήση συσκευών ανάγνωσης τέτοιων βιβλίων μας επιτρέπεται η ανάγνωση τους ακόμη και σε συνθήκες χαμηλού φωτισμού.

Τα ηλεκτρονικά βιβλία κοστίζουν σε γενικές γραμμές λιγότερο σε σύγκριση με τα παραδοσιακά. Είναι πιο εύκολο για τους συγγραφείς να εκδώσουν από μόνοι τους τα βιβλία τους. Επιτυγχάνεται μεγάλη εξοικονόμηση χώρου με τα ηλεκτρονικά βιβλία σε σύγκριση με τα παραδοσιακά που απαιτούν ολόκληρες βιβλιοθήκες.

Μειονεκτήματα

Τα μειονεκτήματα του ηλεκτρονικού σε σχέση με το έντυπο βιβλίο είναι ανάλογα. Οι συσκευές ανάγνωσης που έχουμε προαναφέρει είναι πιο εύθραυστες από τα παραδοσιακά βιβλία. Για την ανάγνωση ηλεκτρονικών βιβλίων απαιτείται η χρήση ηλεκτρονικού υπολογιστή με κάποιο εξειδικευμένο λογισμικό ή κάποια άλλη παρεμφερή συσκευή. Η χρήση των συσκευών ανάγνωσης απαιτείται κάποιο είδος ηλεκτρικής ενέργειας ή επαναφορτιζόμενες μπαταρίες οι οποίες μπορεί να εξαντληθούν. Αν υπάρξει κάποιο πρόβλημα στη συσκευή τα βιβλία που υπάρχουν αποθηκευμένα μπορεί να εξαφανιστούν και να χαθούν και είναι πολύ δύσκολο να τα επαναφέρουμε.

Επιπλέον τα παιδιά μαθαίνουν λιγότερα σχετικά με την ιστορία από τα ηλεκτρονικά βιβλία, σε σχέση με τα παραδοσιακά. Μελέτες έδειξαν ότι ενώ τα παιδιά έμαθαν κάποιες πληροφορίες σχετικά με την ιστορία από ένα ηλεκτρονικό βιβλίο, τα παιδιά που διαβάζουν από την έντυπη μορφή γνώριζαν περισσότερες λεπτομέρειες από την ιστορία καθώς και τη σειρά των γεγονότων. Τα διαδραστικά χαρακτηριστικά στα ηλεκτρονικά βιβλία ενδέχεται να αποσπών την προσοχή. Μερικές έρευνες έχουν δείξει ότι τα παιχνίδια, οι διαδραστικοί σύνδεσμοι και τα κουμπιά σε πολλά ηλεκτρονικά βιβλία αποσπών την προσοχή των παιδιών από την ιστορία (Parish-Morris, et al., 2013; Korat, 2010).

4.4 Έρευνες για την χρήση ηλεκτρονικών βιβλίων στα παιδιά προσχολικής ηλικίας.

Σχετικά λίγα είναι γνωστά για τον αντίκτυπο της εκπαιδευτικής τεχνολογίας που σχετίζεται με το eBook, όπως οι υπολογιστές με οθόνη αφής, οι διαδραστικοί λευκοί πίνακες και οι κινητές συσκευές, για τη διευθέτηση και την κατανομή του χώρου στην τάξη, παρόλο που είναι γνωστό ότι τα φυσικά περιβάλλοντα έχουν βαθιά επίδραση στα μικρά παιδιά με αυτό που σκέφτονται, κάνουν, αισθάνονται και μαθαίνουν.

Από τη δεκαετία του '90 οι ερευνητές έχουν συγκρίνει τα e-Books και τα βιβλία με ηλεκτρονικά μέσα σε σχέση με τα εκτυπωμένα παραδοσιακά βιβλία. Όταν τα ηλεκτρονικά βιβλία έχουν σχεδιαστεί για να είναι κατάλληλα για την ανάπτυξη του παιδιού και έχουν ενσωματωθεί σε ένα σχολικό πρόγραμμα, τα παιδιά αποκομίζουν μεγαλύτερα οφέλη από την ανάγνωση ηλεκτρονικών βιβλίων παρά με τα έντυπα βιβλία.

Μελέτες που αναφέρονται στο σχεδιασμό του eBook δείχνουν ότι τα πρώτα eBooks των παιδιών ήταν μέτρια στην καλύτερη περίπτωση, προσφέροντας χαμηλό επίπεδο πολυμέσα, διαδραστικότητα και λογοτεχνικά κείμενα (DeJong & Bus, 2003). Ωστόσο, τα καλά σχεδιασμένα eBooks με πλούσιες οπτικοποιήσεις, ήχους και μουσική φαίνεται να υποστηρίζουν τη γλώσσα, την παιδεία και την κατανόηση (Zucker, Moody & McKenna, 2009).

Επίσης κάποιοι ερευνητές εξέτασαν το eBook ως διαμεσολαβητή των αναδυόμενων δεξιοτήτων γραμματισμού. Ένας από αυτούς, ο Hassett (2006), υποστηρίζει ότι ο συνδυασμός εικόνας και ήχου που χρησιμοποιείται στα eBooks, δίνει μια νέα μορφή εκπροσώπησης, που καθιστά νέες απαιτήσεις για τους αναδυόμενους αναγνώστες που υπερβαίνουν την αποκωδικοποίηση του κειμένου. Ο νέος αναγνώστης πρέπει να μάθει πώς να διαπραγματευτεί ένα μη γραμμικό, πολυεπίπεδο περιβάλλον ανάγνωσης που περιλαμβάνει νέα είδη στρατηγικών αναζήτησης (π.χ. κλικ και κύλιση), νέα είδη σημασιολογικών πηγών (π.χ. γραφικών και τυποποιημένων) και νέες μορφές δημιουργίας νοήματος (π.χ. ενεργό παιχνίδι με κείμενα). Σε γενικές γραμμές, οι μελέτες δείχνουν ότι αυτά τα χαρακτηριστικά των eBooks, οπτικής, ήχου και κινούμενων εικόνων και μουσικών εφέ, δεν παρεμβαίνουν στις αναδυόμενες δεξιότητες γραμματισμού και στην πραγματικότητα μπορεί να προωθήσουν την ανάπτυξη

δεξιοτήτων για μερικά παιδιά, ειδικά εκείνα με γλωσσικές καθυστερήσεις. Παρόμοιες έρευνες έδειξαν ότι τα παιδιά επωφελούνται από την ταυτόχρονη παρουσίαση των οπτικών, ακουστικών και εκτυπωτικών πληροφοριών για την κατανόηση σύνθετων μηνυμάτων καθώς και την πλοκή μιας ιστορίας (Bus, Verhallen, & De Jong, 2009).

Επιπλέον υπάρχει ένας αυξανόμενος αριθμός μελετών που διερευνά τα χαρακτηριστικά σχεδίασης των ηλεκτρονικών βιβλίων (σε ηλεκτρονικούς υπολογιστές και ταμπλέτες) και τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να υποστηρίξουν ή να αποσπάσουν την προσοχή τους από τη μάθηση. Υπάρχουν κάποιες ενδείξεις ότι τα χαρακτηριστικά ανάγνωσης eBooks (read-to-me) μπορούν να αποθαρρύνουν τους ενήλικες να υποβάλλουν ερωτήσεις ή να συζητούν. Όταν τα βιβλία σχεδιάζονται με τρόπο, ο οποίος ικανοποιεί την εκμάθηση (δηλ. παρέχει αναπτυξιακά κατάλληλη υποστήριξη για τη διευκόλυνση της μάθησης), οι μελέτες των παιδιών προσχολικής ηλικίας δείχνουν ότι ωφελούνται από τα ηλεκτρονικά βιβλία (Reich, 2016).

Επιπροσθέτως, άλλες μελέτες έδειξαν πως η έκθεση του παιδιού σε αυτό το είδος λογισμικού (eBook), μπορεί να είναι παρόμοια με αυτή που παρέχεται από τη μεσολάβηση των ενηλίκων σε κοινή ανάγνωση βιβλίων με παιδιά που χρησιμοποιούν έντυπα βιβλία (π.χ. παρέχοντας ερμηνεία λέξεων). Αλλά μπορεί επίσης να προσφέρουν μια μαθησιακή εμπειρία που δεν είναι διαθέσιμη στην κατάσταση ανάγνωσης σε έντυπη μορφή (π.χ. ακολουθώντας το επισημασμένο κείμενο ενώ διαβάζεται (Korat, 2010).

Επίσης κάποιες μελέτες έχουν εξετάσει άμεσα το εσωτερικό διδακτικό σχεδιασμό του eBook ως εργαλείο μάθησης γραμματισμού για μικρά παιδιά. Εξετάζοντας τα ηλεκτρονικά βιβλία ως εκπαιδευτικά εργαλεία στο νηπιαγωγείο, οι Shamir και Korat (2009) προσδιόρισαν διάφορα χαρακτηριστικά σχεδιασμού υψηλού επιπέδου που σχετίζονται με τους νέους εκπαιδευόμενους, όπως:

- προφορική ανάγνωση με κείμενο που υπογραμμίζει ότι φωτίζουν τη φύση της εκτύπωσης
- ενεργοποίηση hotspot ευθυγραμμισμένη με το κείμενο (Π.χ. όρια λέξεων).
- μια επιλογή λεξικού που επιτρέπει την επαναλαμβανόμενη ενέργεια από το παιδί.
- μια λειτουργία παιχνιδιού ξεχωριστή από τη λειτουργία κειμένου.

Οι εκπαιδευτικοί και οι ερευνητές υποστηρίζουν ότι τα διάφορα ελκυστικά χαρακτηριστικά των ηλεκτρονικών βιβλίων μπορεί να αποτελούν ένα χρήσιμο μέσο για την υποστήριξη της ανάπτυξης των γλωσσών και της παιδείας των μικρών παιδιών (de Jong and Bus 2003).

Ωστόσο, επισημάνθηκε επίσης ότι αυτό το λογισμικό πρέπει να είναι "ευαίσθητο" και συγκεκριμένα να περιλαμβάνει εφέ πολυμέσων τα οποία είναι συναφή με το ιστορικό.

Μια άλλη έρευνα έδειξε πως τα ενισχυμένα eBooks βρέθηκαν να αποσπούν την προσοχή των παιδιών από την ιστορία (οι καμπάνες και οι σφυρίχτρες τους εμπόδισαν τα παιδιά να θυμούνται τόσα πολλά αφηγηματικά στοιχεία). Το ενισχυμένο eBook οδήγησε παιδιά και γονείς σε περισσότερες άσχετες με το περιεχόμενο ενέργειες σε σχέση με τα παραδοσιακά βιβλία. Όταν οι ενήλικες παρακινούν τα παιδιά με ερωτήσεις σχετικά με το κείμενο, τα αντικείμενα που φέρουν ετικέτα και τους ενθαρρύνουν να συζητήσουν το περιεχόμενο του βιβλίου όσον αφορά τις εμπειρίες και τις περιέργειές τους, προκαλεί αυξημένη διατύπωση από το παιδί και μπορεί να οδηγήσει σε βελτιωμένο λεξιλόγιο και συνολική ανάπτυξη γλωσσών. Το ενισχυμένο eBook ήταν λιγότερο αποτελεσματικό από το βιβλίο, επειδή προκαλούσε περισσότερες αλληλεπιδράσεις που δεν σχετίζονται με το περιεχόμενο (Chiong, C., et al., 2012).

Τα αποτελέσματα και άλλων ερευνών δείχνουν πως οι γονείς δεν χρησιμοποιούν πολλές χρήσιμες στρατηγικές ανάγνωσης με τα ηλεκτρονικά βιβλία (σε σύγκριση με τα παραδοσιακά βιβλία). Οι μελέτες δείχνουν ότι οι γονείς δεν μιλούν τόσο πολύ για την ιστορία και πώς σχετίζονται με τη ζωή του παιδιού τους αντ' αυτού, έχουν περισσότερες συνομιλίες για τα κουμπιά και τα παιχνίδια του ηλεκτρονικού βιβλίου. Τα μικρά παιδιά ωφελούνται περισσότερο όταν οι ενήλικες έχουν συζητήσεις μαζί τους, που ξεπερνούν τις σελίδες του βιβλίου, συνδέοντας τις πτυχές της ιστορίας με τις προσωπικές τους εμπειρίες, παρέχοντας εξηγήσεις όταν είναι απαραίτητο. Οι γονείς χρησιμοποιούν περισσότερα από αυτά τα είδη στρατηγικών ανάγνωσης με τα παραδοσιακά βιβλία (Parish-Morris, et al., 2013, Korat, 2010).

4.5 Κριτήρια επιλογή ενός παιδικού eBook

Όσον αφορά τα ηλεκτρονικά βιβλία, οι μελέτες έχουν δείξει ότι τα παρακάτω χαρακτηριστικά του ηλεκτρονικού βιβλίου βοηθούν τα παιδιά να μάθουν (Smeets, et.al., 2014, Cahill, & McGill-Franzen, 2013):

- Οι εικόνες και τα διαδραστικά "hotspots" πρέπει να βοηθήσουν τα παιδιά να κατανοήσουν την ιστορία. Ωστόσο όταν η μουσική ή τα κινούμενα σχέδια προσθέτουν επιπλέον πληροφορίες που δεν σχετίζονται με την ιστορία, μπορεί να επηρεάσει την ικανότητα των παιδιών να κατανοήσουν την ιστορία.
- Τα παιχνίδια και τα διαδραστικά χαρακτηριστικά θα πρέπει να είναι ενεργά μόνο όταν ο αφηγητής έχει τελειώσει την ανάγνωση της σελίδας. Ενώ αν τα hotspots προσελκύουν την προσοχή των παιδιών, διακόπτουν την ιστορία εάν μπορούν να ενεργοποιηθούν ενώ ο αφηγητής διαβάζει.
- Πολλά ηλεκτρονικά βιβλία προσφέρουν πλέον διαφορετικούς τρόπους (π.χ. μόνο για ανάγνωση έναντι ανάγνωσης και αναπαραγωγής). Έχοντας ένα παιδί να ακούει την ιστορία πρώτα στη λειτουργία "μόνο για ανάγνωση", θα τον βοηθήσει να καταλάβει την ιστορία.
- Οι λέξεις να υπογραμμίζονται καθώς ο αφηγητής τις διαβάζει - Αυτό βοηθά τα παιδιά να κατανοήσουν τη σχέση μεταξύ των τυπωμένων λέξεων και του τι λέει ο αφηγητής. Να έχει λειτουργία λεξικού. Ένα λεξικό ή σύνδεσμοι στη σελίδα που εξηγούν προκλητικές λέξεις μπορούν να βοηθήσουν στην ανάπτυξη του λεξιλογίου των παιδιών.
- Να έχει πλήκτρα "προς τα εμπρός" και "προς τα πίσω" - Αυτά βοηθούν ένα παιδί να μάθει πώς να μετατρέψει τις σελίδες σε ένα βιβλίο και πώς διαβάζουμε από αριστερά προς τα δεξιά.
- Επαναλαμβανόμενες επιλογές ανάγνωσης - Αυτή η λειτουργία επιτρέπει στα παιδιά να επαναλαμβάνουν σελίδες, προτάσεις ή συγκεκριμένες λέξεις που βοηθούν στην κατανόηση της κατανόησης των παιδιών.

5.Απόψεις παιδαγωγών για το ηλεκτρονικό βιβλίο

Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάζονται οι λεπτομέρειες που αφορούν την μεθοδολογία της παρούσας έρευνας, τα υλικά και οι τεχνικές που χρησιμοποιήθηκαν.

5.1 Σκοπός της έρευνας

Ο σκοπός της έρευνας ήταν η καταγραφή των απόψεων των παιδαγωγών για την χρήση του ηλεκτρονικού βιβλίου σε σύγκριση με το έντυπο βιβλίο. Η έρευνα εστίαζε στην καταγραφή των απόψεων των παιδαγωγών σχετικά με το πόσο βοηθάει το ηλεκτρονικό βιβλίο στην κατανόηση του γραπτού και προφορικού λόγου από τα παιδιά, εάν τους κεντρίζει το ενδιαφέρον και εάν προάγει τις δεξιότητες τους και την ανάπτυξη τους. Επιπλέον διερευνήθηκε κατά πόσο οι παιδαγωγοί θα επέλεγαν το ηλεκτρονικό βιβλίο σε σύγκριση με το έντυπο και κατά πόσο το χρησιμοποιούν στις δραστηριότητες.

5.2 Μεθοδολογία

Για την πραγματοποίηση της έρευνας χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της υποδομημένης συνέντευξης με την βοήθεια ερωτηματολογίου που περιελάμβανε ερωτήσεις κλειστού και ανοικτού τύπου.

Οι απαντήσεις από τα ερωτηματολόγια βρίσκονται αναλυτικά στο παράρτημα της παρούσας εργασίας.

Πριν την πραγματοποίηση της έρευνας προηγήθηκε τηλεφωνική επικοινωνία με τους παιδικούς σταθμούς όπου ενημερώθηκαν οι παιδαγωγοί για το αντικείμενο της έρευνας και καθορίστηκε το ραντεβού της συνέντευξης.

Η συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν στο χώρο εργασίας των παιδαγωγών κατά την δική τους απαίτηση. Οι ώρες που έγιναν οι συνάντηση ήταν το διάστημα 1:00 με 2:00 που είναι η ώρα του ύπνου ή κατά τις 11: 00 που ήταν η ώρα του ελεύθερου παιχνιδιού.

Επιθυμία μας ήταν η μαγνητοφώνηση των συνεντεύξεων αλλά καμιά από τις παιδαγωγούς που συμμετείχαν στην έρευνα δεν δέχτηκε την μαγνητοφώνηση οπότε κρατήθηκαν οι απαραίτητες γραπτές σημειώσεις. Οι συνεντεύξεις διάρκησαν περίπου

15 με 20 λεπτά και στο σύνολο τους οι παιδαγωγοί ήταν αρκετά συνεργάσιμες. Τα αποτελέσματα από τις συνεντεύξεις παρουσιάζονται συνοπτικά στην ακόλουθη ενότητα.

5.3 Αποτελέσματα της έρευνας

Στην παρούσα ενότητα παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας με βάση τα δεδομένα που συλλεχθήκαν από τις συνεντεύξεις.

Το σύνολο των συμμετεχόντων ήταν (12) γυναίκες, όπου οι (9) ήταν νηπιαγωγοί, οι (2) βρεφονηπιοκόμοι και η (1) βοηθός βρεφονηπιοκόμου.

Οι παιδικοί σταθμοί στους οποίους έγινε η έρευνα ήταν έξι (6) ιδιωτικοί, τρεις (3) δημόσιοι και τρεις (3) δημοτικές επιχειρήσεις. Ο αριθμός των παιδιών σε κάθε τάξη κυμαινόταν από 12 έως 23 παιδιά. Οι ηλικίες των παιδιών στους παιδικούς σταθμούς της έρευνας είχαν την ακόλουθη αναλογία: ένας (1) με παιδιά 1 έως 2 ετών, δυο (2) με παιδιά 2 έως 3 ετών, πέντε (5) με παιδιά 3 έως 4 ετών και (4) με παιδιά 4 έως 5 ετών.

Στους περισσότερους παιδικούς υπήρχε τηλεόραση ή projector. Σε κάποιους υπήρχε και υπολογιστής ενώ σε κανέναν δεν υπήρχε η χρήση ηλεκτρονικού βιβλίου μέσω ταμπλέτας, ενώ σε δυο παιδικούς δεν υπήρχε τίποτα από τα προηγούμενα σε ηλεκτρονικό μέσο.

Αποτελέσματα των ερωτήσεων:

Ερώτηση 1

Στην ερώτηση *αν χρησιμοποιούσαν το ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζουν ότι θα προκαλούσαν τη συγκέντρωση της προσοχής των παιδιών* οι απαντήσεις των παιδαγωγών ήταν οι εξής:

- **Λίγο** απάντησαν δυο (2) παιδαγωγοί
- **Αρκετά** απάντησαν τρεις (3) παιδαγωγοί
- **Πολύ** απάντησαν πέντε (5) παιδαγωγοί
- **Πάρα πολύ** απάντησαν δυο (2) παιδαγωγοί

Ενώ στην ερώτηση *αν χρησιμοποιούσαν το έντυπο βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζουν ότι θα προκαλούσαν τη συγκέντρωση της προσοχής των παιδιών* οι απαντήσεις των παιδαγωγών ήταν οι εξής:

- **Αρκετά** απάντησαν πέντε (5) παιδαγωγοί
- **Πολύ** απάντησαν τρεις (3) παιδαγωγοί
- **Πάρα πολύ** απάντησαν τέσσερις (4) παιδαγωγοί

Η πλειοψηφία των παιδαγωγών της έρευνας θεωρεί πως το έντυπο βιβλίο είναι ελκυστικό σε αυτήν την ηλικία, διότι οι εικόνες με τα φανταχτερά χρώματα κεντρίζουν το ενδιαφέρον των παιδιών και παράλληλα ενεργοποιούν την φαντασία τους. Θεωρούν πως το έντυπο βιβλίο είναι ζωντανό, καθώς ο παιδαγωγός μπορεί να χρησιμοποιήσει πολλές τεχνικές ώστε να τραβήξει την προσοχή τους, ωστόσο αρκετοί συμφωνούν πως παίζει σημαντικό ρόλο ο τρόπος που ο παιδαγωγός διαλέγει να διαβάσει το βιβλίο. Αρκετοί σχολίασαν πως το ηλεκτρονικό βιβλίο θα είχε μικρότερη πιθανότητα στην συγκέντρωση της προσοχής των παιδιών, γιατί είναι πολύ μικρά για το ηλεκτρονικό βιβλίο. Βέβαια σύμφωνα με τους παιδαγωγούς, στην περίπτωση του ηλεκτρονικού βιβλίου παίζει σημαντικό ρόλο στην συγκέντρωση των παιδιών ο φωτισμός των εικόνων, τα έντονα χρώματα και τα εφέ που μπορεί να περιέχει όπως επίσης και η εξοικείωση του κάθε παιδιού ξεχωριστά με το ηλεκτρονικό βιβλίο. Επιπλέον, κατά γενική ομολογία, το ηλεκτρονικό βιβλίο, θεωρούν πως περιορίζει την συμμετοχή του παιδαγωγού.

Ερώτηση 2

Στην ερώτηση *αν χρησιμοποιούσαν το ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζουν ότι θα υποστήριζαν την ανάπτυξη της δημιουργικότητας των παιδιών* οι απαντήσεις των παιδαγωγών ήταν οι εξής:

- **Λίγο** απάντησαν τρεις (3) παιδαγωγοί
- **Αρκετά** απάντησαν επτά (7) παιδαγωγοί
- **Πολύ** απάντησαν δυο(2) παιδαγωγοί

Ενώ την ερώτηση *αν χρησιμοποιούσαν το έντυπο βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζουν ότι θα υποστήριζαν την ανάπτυξη της δημιουργικότητας των παιδιών* οι απαντήσεις των παιδαγωγών ήταν οι εξής:

- **Αρκετά** απάντησαν οκτώ (8) παιδαγωγοί
- **Πάρα πολύ** απάντησαν τέσσερις (4) παιδαγωγοί

Όσον αφορά τον σχολιασμό της συγκεκριμένης ερώτησης σχεδόν οι μισοί παιδαγωγοί της έρευνας θεωρούν πως το ηλεκτρονικό βιβλίο περιορίζει την δημιουργικότητα και την φαντασία καθώς τα παρουσιάζει όλα έτοιμα. Σε αντίθεση με το έντυπο που σύμφωνα με τους παιδαγωγούς αφήνει το παιδί να φανταστεί τους ήχους και την σειρά των εικόνων με πιο δημιουργικό τρόπο, καθώς το παιδί χρησιμοποιεί περισσότερο τις αισθήσεις και την νόηση οπότε αναπτύσσετε καλύτερα η δημιουργικότητα του. Οι υπόλοιποι παιδαγωγοί θεωρούν πως εξαρτάται από τον παιδαγωγό πως θα χρησιμοποιήσει τα δύο αυτά διαφορετικά μέσα για να ενισχύσει την δημιουργικότητα των παιδιών. Θεωρούν πως, ο παιδαγωγός μπορεί χρησιμοποιήσει διάφορες τεχνικές, όπως ερωτήσεις για να δώσουν τα παιδιά μια πιθανή συνέχεια της ιστορίας, ή να βασιστεί πάνω στο παραμύθι και να βάλει τα παιδιά να δημιουργήσουν κάτι σε ένα χαρτί, ή ακόμα και στον υπολογιστή μέσω εφαρμοσμένων δραστηριοτήτων.

Ερώτηση 3

Στην ερώτηση αν χρησιμοποιούσαν το ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζουν ότι θα αλληλεπιδρούσαν με τα παιδιά με συζητήσεις ερωτήσεις σχόλια κτλ οι απαντήσεις των παιδαγωγών ήταν οι εξής:

- **Λίγο** απάντησαν δυο (2) παιδαγωγοί
- **Αρκετά** απάντησαν έξι (6) παιδαγωγοί
- **Πολύ** απάντησε ένας (1) παιδαγωγός
- **Πάρα πολύ** απάντησαν τρεις (3) παιδαγωγοί

Ενώ στην ερώτηση αν χρησιμοποιούσαν το έντυπο βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζουν ότι θα αλληλεπιδρούσαν με τα παιδιά με συζητήσεις ερωτήσεις σχόλια κτλ οι απαντήσεις των παιδαγωγών ήταν οι εξής:

- **Λίγο** απάντησαν δυο (2) παιδαγωγοί
- **Αρκετά** απάντησαν τέσσερες (4) παιδαγωγοί
- **Πολύ** απάντησε ένας (1) παιδαγωγός
- **Πάρα πολύ** απάντησαν πέντε (5) παιδαγωγοί

Η πλειοψηφία των παιδαγωγών θεωρεί πως υπάρχει και στα δυο μέσα ίδια δυνατότητα για συζήτηση και σχολιασμούς τόσο κατά την διάρκεια του παραμυθιού όσο και για το τέλος του. Μπορείς να σταματήσεις οποιαδήποτε στιγμή για να ρωτήσεις κάτι, ή να τονίσεις κάποιο σημείο για να γίνει πιο κατανοητό. Επιπλέον έχεις και την επιλογή να αφήσεις απλά τα παιδιά να δουν το παραμύθι ή να το ακούσουν

χωρίς καμία παύση και στο τέλος να το πας πάλι από την αρχή για τις λεπτομέρειες με συζήτηση. Θεωρούν πως εξαρτάται από τον τρόπο που θα χρησιμοποιήσει ο παιδαγωγός το κάθε ένα από αυτά. Λίγοι από τους συμμετέχοντες (3) θεωρούν πως το κατάλληλο ηλεκτρονικό βιβλίο μπορεί να έχει περισσότερα μέσα όπως ήχους και διάφορα εφέ, που μπορεί να βοηθήσουν τον παιδαγωγό στην καλύτερη αλληλεπίδραση με τα παιδιά, ωστόσο και αυτοί καταλήγουν πως ο βαθμός αλληλεπίδρασης εξαρτάται από τον χειρισμό του κάθε παιδαγωγού.

Ερώτηση 4

Στην ερώτηση αν χρησιμοποιούσαν το ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζουν ότι θα ανατροφοδοτούσε τα παιδιά (πχ διόρθωση λαθών, έπαινοι, παρακίνηση για συμμετοχή) οι απαντήσεις των παιδαγωγών ήταν οι εξής:

- **Καθόλου** απάντησε ένας (1) παιδαγωγός
- **Λίγο** απάντησε ένας (1) παιδαγωγός
- **Αρκετά** απάντησαν έξι (6) παιδαγωγοί
- **Πολύ** απάντησε τρεις (3) παιδαγωγοί
- **Πάρα πολύ** απάντησε ένας (1) παιδαγωγός

Ενώ στην ερώτηση αν χρησιμοποιούσαν το έντυπο βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζουν ότι θα ανατροφοδοτούσε τα παιδιά (πχ διόρθωση λαθών, έπαινοι, παρακίνηση για συμμετοχή) οι απαντήσεις των παιδαγωγών ήταν οι εξής:

- **Λίγο** απάντησαν τρεις (3) παιδαγωγοί
- **Αρκετά** απάντησαν έξι (6) παιδαγωγοί
- **Πάρα πολύ** απάντησαν τρεις (3) παιδαγωγοί

Σχεδόν οι μισοί συμμετέχοντες στην έρευνα δεν διακρίνουν πως υπάρχει διαφορά στα δύο μέσα, καθώς θεωρούν πως εξαρτάται από τον παιδαγωγό και το πώς θα τα χρησιμοποιήσει. Από την άλλη, υπάρχουν και εκείνοι οι συμμετέχοντες (3), που θεωρούν πως το ηλεκτρονικό βιβλίο έχει την ευκολία να το αλλάζεις, να το μεγαλώνεις, να το μικρύνεις, να το τονίσεις με διάφορα εφέ, οπότε αυτόματα τραβάει την προσοχή του παιδιού περισσότερο. Επίσης στο ηλεκτρονικό βιβλίο ο παιδαγωγός μπορεί να διορθώνει, να σβήνει, να επαινεί με διάφορα εφέ και να κάνει το παιδί να θέλει να συνεχίσει. Οι υπόλοιποι συμμετέχοντες αντίθετα, θεωρούν πως το έντυπο βιβλίο μπορεί να χρησιμοποιηθεί επίσης με πολλούς τρόπους ώστε να ενισχύσει την συμμετοχή των παιδιών.

Ερώτηση 5

Στην ερώτηση αν χρησιμοποιούσαν το ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζουν ότι μπορούν να υποστηρίξουν την ανάπτυξη του προφορικού/επικοινωνιακού λόγου των παιδιών οι απαντήσεις των παιδαγωγών ήταν οι εξής:

- **Λίγο** απάντησαν τρεις (3) παιδαγωγοί
- **Αρκετά** απάντησαν έξι (6) παιδαγωγοί
- **Πολύ** απάντησε ένας (1) παιδαγωγός
- **Πάρα πολύ** απάντησαν δυο (2) παιδαγωγοί

Ενώ στην ερώτηση αν χρησιμοποιούσαν το έντυπο βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζουν ότι μπορούν να υποστηρίξουν την ανάπτυξη του προφορικού/επικοινωνιακού λόγου των παιδιών οι απαντήσεις των παιδαγωγών ήταν οι εξής:

- **Λίγο** απάντησε ένας (1) παιδαγωγός
- **Αρκετά** απάντησαν τρεις (3) παιδαγωγοί
- **Πολύ** απάντησαν τρεις (3) παιδαγωγοί
- **Πάρα πολύ** απάντησαν πέντε (5) παιδαγωγοί

Σύμφωνα με τους περισσότερους συμμετέχοντες το έντυπο βιβλίο δίνει μεγαλύτερη δυνατότητα στον προφορικό και επικοινωνιακό τρόπο ανάπτυξης. Μέσο αυτού ο παιδαγωγός διαβάζει μπροστά τους και τα παιδιά παρατηρούν τον τρόπο ομιλίας. Επιπλέον, μπορούν να συζητήσουν μεταξύ τους για τις λεπτομέρειες, λύνοντας απορίες και τονίζοντας κάποιες σημαντικές πληροφορίες. Στην περίπτωση του ηλεκτρονικού που υπάρχει αφηγητής, θα πρέπει να γίνεται παύση για να σχολιάσουν κάτι ή να ρωτήσουν το οτιδήποτε τα παιδιά. Σε αυτή την περίπτωση σύμφωνα με κάποιους παιδαγωγούς γίνεται λίγο κουραστικό, με αποτέλεσμα να επηρεάσει και την ώρα του παραμυθιού.

Βέβαια, κάποιοι από τους συμμετέχοντες, λιγότεροι από τους μισούς, θεωρούν εξίσου σημαντικά και τα δύο μέσα στην ανάπτυξη του προφορικού/επικοινωνιακού λόγου των παιδιών. Θεωρούν πως και από τα δύο είδη βιβλίων μπορεί να υποστηριχτεί η ανάπτυξη του προφορικού και επικοινωνιακού λόγου των παιδιών με αφορμή τις εικόνες, το κείμενο, τα χρώματα, τα γράμματα κ.λ.π.

Ερώτηση 6

Στην ερώτηση αν χρησιμοποιούσαν το ηλεκτρονικό βιβλίο πόσο νομίζουν ότι θα διευκόλυne τα παιδιά να κατανοήσουν την αντιστοιχία του προφορικού λόγου με το γραπτό λόγο και να μάθουν τους φθόγγους και τα γράμματα οι απαντήσεις των παιδαγωγών ήταν οι εξής:

- **Καθόλου** απάντησαν δυο (2) παιδαγωγοί
- **Λίγο** απάντησαν τέσσερις (4) παιδαγωγοί
- **Αρκετά** απάντησαν δυο (2) παιδαγωγοί
- **Πολύ** απάντησαν δυο (2) παιδαγωγοί
- **Πάρα πολύ** απάντησαν δυο (2) παιδαγωγοί

Στην ερώτηση αν χρησιμοποιούσαν το έντυπο βιβλίο πόσο νομίζουν ότι θα διευκόλυne τα παιδιά να κατανοήσουν την αντιστοιχία του προφορικού λόγου με το γραπτό λόγο και να μάθουν τους φθόγγους και τα γράμματα οι απαντήσεις των παιδαγωγών ήταν οι εξής:

- **Αρκετά** απάντησαν τέσσερις (4) παιδαγωγοί
- **Πολύ** απάντησαν τέσσερις (4) παιδαγωγοί
- **Πάρα πολύ** απάντησαν τέσσερις (4) παιδαγωγοί

Οι περισσότεροι από τους συμμετέχοντες στην έρευνα τάσσονται υπέρ του έντυπου βιβλίου και θεωρούν πως βοηθάει περισσότερο τα παιδιά να κατανοήσουν την αντιστοιχία του προφορικού λόγου με το γραπτό λόγο και να μάθουν τους φθόγγους και τα γράμματα. Θεωρούν πως στο έντυπο βιβλίο μπορείς να δείξεις πολύ πιο εύκολα στα παιδιά καθώς μπορούν και να τα δουν αλλά και να τα ακούσουν καταλαβαίνοντας σιγά-σιγά πως διαφέρουν μεταξύ τους. Πιστεύουν πως η δυσκολία του ηλεκτρονικού βιβλίου είναι στον χειρισμό του και εξαρτάται από την εξοικείωση των μικρών παιδιών. Κατά την πλειοψηφία τους οι παιδαγωγοί θεωρούν πως τα μικρά παιδιά θα πρέπει να ξεκινούν με το έντυπο βιβλίο. Βέβαια μερικοί από τους παιδαγωγούς (3) θεωρούν πως στο ηλεκτρονικό βιβλίο μπορείς να δείχνεις τα γράμματα και μπορείς να τα τονίσεις και να αυξήσεις το μέγεθος που είναι ένα πλεονέκτημα, το ίδιο βέβαια και για τις εικόνες. Αυτό βοηθάει την παιδαγωγό να διευκρινίζει περισσότερο αυτά που θα ήθελε σε σχέση με το έντυπο βιβλίο.

Ερώτηση 7

Στην ερώτηση η χρήση του ηλεκτρονικού βιβλίου στην τάξη πόσο νομίζουν ότι θα διευκόλυνε τα παιδιά να κατανοήσουν τις συμβάσεις του γραπτού λόγου(πχ διαβάζουμε τη σελίδα από πάνω προς τα κάτω, γράφουμε από αριστερά προς τα δεξιά) οι απαντήσεις των παιδαγωγών ήταν οι εξής:

- **Καθόλου** απάντησαν δυο (2) παιδαγωγοί
- **Λίγο** απάντησαν έξι (6) παιδαγωγοί
- **Αρκετά** απάντησαν δυο (2) παιδαγωγοί
- **Πολύ** απάντησαν δυο (2) παιδαγωγοί

Ενώ στην ερώτηση, η χρήση του έντυπου βιβλίου στην τάξη πόσο νομίζουν ότι θα διευκόλυνε τα παιδιά να κατανοήσουν τις συμβάσεις του γραπτού λόγου(πχ διαβάζουμε τη σελίδα από πάνω προς τα κάτω, γράφουμε από αριστερά προς τα δεξιά) οι απαντήσεις των παιδαγωγών ήταν οι εξής:

- **Καθόλου** απάντησε ένας (1) παιδαγωγός
- **Αρκετά** απάντησαν έξι (6) παιδαγωγοί
- **Πολύ** απάντησαν τρεις (3) παιδαγωγοί
- **Πάρα πολύ** απάντησαν δύο (2) παιδαγωγοί

Η πλειοψηφία των παιδαγωγών θεωρεί πως το έντυπο βιβλίο βοηθάει περισσότερο στο να κατανοήσουν τα παιδιά τις συμβάσεις του γραπτού λόγου, καθώς ο παιδαγωγός μπορεί να δείχνει με το δάχτυλο της από που ξεκινάει και που καταλήγει, με αποτέλεσμα τα παιδιά να βγάζουν το συμπέρασμα για τον τρόπο που γράφουμε. Το έντυπο βιβλίο είναι μπροστά τους παρατηρώντας τα γράμματα και τις κινήσεις του παιδαγωγού. Με το ηλεκτρονικό μπορούν να δώσουν περισσότερη προσοχή στην εικόνα και στα εφέ, παρά στο ουσιαστικό κομμάτι του γραπτού λόγου. Βέβαια, κάποιοι από τους παιδαγωγούς (3) θεωρούν πως και τα δύο είδη βιβλίων είναι το ίδιο, η συμβολή τους στην κατανόηση των συμβάσεων εξαρτάται από τον χειρισμό των παιδαγωγών.

Ερώτηση 8

Στην ερώτηση η ανάγνωση μιας ιστορίας από το ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζουν ότι θα διευκόλυνε τα παιδιά να κατανοήσουν την ιστορία οι απαντήσεις των παιδαγωγών ήταν οι εξής:

- **Λίγο** απάντησαν τέσσερις (4) παιδαγωγοί
- **Αρκετά** απάντησαν τέσσερις (4) παιδαγωγοί

— **Πάρα πολύ** απάντησαν τέσσερις (4) παιδαγωγοί

Στην ερώτηση η ανάγνωση μιας ιστορίας από το έντυπο βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζουν ότι θα διευκόλυνε τα παιδιά να κατανοήσουν την ιστορία οι απαντήσεις των παιδαγωγών ήταν οι εξής:

— **Λίγο** απάντησε ένας (1) παιδαγωγός

— **Αρκετά** απάντησαν τρεις (3) παιδαγωγοί

— **Πολύ** απάντησαν τέσσερις (4) παιδαγωγοί

— **Πάρα πολύ** απάντησαν τέσσερις (4) παιδαγωγοί

Σύμφωνα με τους περισσότερους παιδαγωγούς στην έρευνα η ανάγνωση μιας ιστορίας από το έντυπο βιβλίο θα είναι πιο κατανοητή. Θεωρούν πως με το έντυπο βιβλίο ο παιδαγωγός μπορεί να αλλάξει την χροιά της, να κάνει κινήσεις και μέσα από πολλούς τρόπους να δώσει στα παιδιά να κατανοήσουν την ιστορία. Η παιδαγωγός έχει περισσότερη επίδραση με τα παιδιά και κατανοεί τι δεν έχουν καταλάβει ώστε να το εξηγήσει, να αλλάξει την ιστορία ακόμα και να την σταματήσει. Επίσης πιστεύουν πως είναι και θέμα της παιδαγωγού για το πώς θα παρουσιάσει μια ιστορία και κατά πόσο θα την προσαρμόσει στα παιδιά ώστε να το κατανοήσουν. Μπορεί να την αλλάξει ή να φέρει και ένα σύντομο τέλος που στο ηλεκτρονικό δεν μπορείς να το κάνεις αυτό.

Βέβαια είναι και κάποιοι που θεωρούν ότι το ηλεκτρονικό βιβλίο συντονίζει λίγο καλύτερα το ακουστικό και το οπτικό τομέα από ότι το έντυπο βιβλίο. Στο ηλεκτρονικό βιβλίο είναι η εικόνα που τους βοηθάει και τους κεντρίζει το ενδιαφέρον, οπότε συγκεντρώνονται καλύτερα.

Ερώτηση 9: Θεωρείτε ότι το ηλεκτρονικό βιβλίο μπορεί να προσφέρει στα παιδιά πολλές γνώσεις με πιο ευχάριστο τρόπο από το έντυπο;

Η πλειοψηφία θεωρεί πως και με τους δύο τρόπους κάθε παιδαγωγός μπορεί να προσφέρει αρκετές γνώσεις με ευχάριστο τρόπο, δίνοντας σημασία στον τρόπο παρουσίασης του παραμυθιού. Το κάθε ένα από αυτά έχει τα πλεονεκτήματα του και τα μειονεκτήματα του. Για παράδειγμα, το ηλεκτρονικό βιβλίο φαίνεται ότι τα ευχαριστεί περισσότερο, είναι κάτι καινούργιο που αναπτύσσετε συνέχεια, έχει κίνηση, ήχο και διάφορα εφέ και κάνει πιο ευχάριστο τον τρόπο που προσφέρονται οι γνώσεις. Θεωρούν πως υπάρχουν πολλές εφαρμογές οι οποίες μπορούν να κάνουν ευχάριστη μια ιστορία μέσω του ηλεκτρονικού βιβλίου, αλλά το ίδιο μπορεί να κάνει και μια καλή

αφηγήτρια. Επιπλέον αρκετοί θεωρούν πως το έντυπο βοηθάει τις προσωπικές σχέσεις και το παιδί συμμετέχει σε περισσότερες δραστηριότητες.

Ερώτηση 10: Θεωρείτε ότι το ηλεκτρονικό βιβλίο μπορεί να αναπτύξει στα παιδιά ικανότητες και δεξιότητες πιο εύκολα από το έντυπο;

Η πλειοψηφία των παιδαγωγών στην παρούσα έρευνα δεν θεωρεί πως το ηλεκτρονικό βιβλίο μπορεί να αναπτύξει στα παιδιά ικανότητες και δεξιότητες πιο εύκολα από το έντυπο. Σύμφωνα με αυτούς το έντυπο βιβλίο έχει ένα «μαγικό» τρόπο ανάπτυξης στις ικανότητες και στις δεξιότητες και τα παιδιά μπορούν να αναπτύξουν προφορικό, γραπτό λόγο καθώς και την φαντασία. Βέβαια πιστεύουν πως και το ηλεκτρονικό βιβλίο βοηθάει στο να αναπτύξουν τα παιδιά ικανότητες και δεξιότητες, γιατί είναι πιο ζωντανό μέσα από την κίνηση, τον ήχο και τα χρώματα. Αυτό που υποστηρίζουν με σθένος οι παιδαγωγοί της έρευνας είναι ότι βασικό ρόλο αποτελεί το είδος του βιβλίου και καταλληλότητα του καθώς και η τεχνικές που θα χρησιμοποιηθούν και όχι η μορφή του βιβλίου έντυπο ή ηλεκτρονικό.

Ερώτηση 11: Αν έπρεπε να επιλέξετε πιο βιβλίο θα προτιμούσατε να χρησιμοποιήσετε στην τάξη;

Οι περισσότεροι παιδαγωγοί στην παρούσα έρευνα θα ήθελαν να χρησιμοποιούν και τα δυο είδη βιβλίων, και τα έντυπα αλλά και τα ηλεκτρονικά. Βέβαια στην περίπτωση που έπρεπε να διαλέξουν ένα από τα δύο, οι περισσότεροι τάσσονται υπέρ του εντύπου. Κάποιοι δηλώνουν πως έχουν καλύτερη εξοικείωση με το έντυπο και αυτό τους βοηθάει να το χρησιμοποιούν πιο αποτελεσματικά σε σχέση με το ηλεκτρονικό βιβλίο.

Κάποιοι θεωρούν πως το έντυπο είναι πιο ευχάριστο καθώς υπάρχει αλληλεπίδραση και μπορούν να προσθέσουν και να αφαιρέσουν τα στοιχεία που θέλουν. Υπάρχει η δυνατότητα επαφής παιδιού με βιβλίου, μιας και είναι ένα απτικό υλικό, που μπορεί το παιδί να δει τις εικόνες μόνο του, να αλλάξει σελίδες και να το «εξερευνήσει» απ' όλες τις πλευρές. Επιπλέον μέσω του έντυπου πιστεύουν πως έχουν την δυνατότητα να χρησιμοποιήσουν δικά τους ερεθίσματα με βάση την ιστορία το

οποίο μπορεί να γίνει μέσω ήχου, εικόνας, κίνησης, χροιά φωνής ή μιας κούκλας από το κουκλοθέατρο.

Ωστόσο σύμφωνα με άλλους, η χρήση του ηλεκτρονικού βιβλίου καλό είναι να γίνεται ως βοηθητικό μέσο για να υπάρχει επαφή με την τεχνολογία και τα παιδιά να εξοικειώνονται. Επίσης τα εφέ και οι εικόνες μπορούν να κεντρίσουν το ενδιαφέρον των παιδιών αλλά θα πρέπει να γίνεται με μέτρο ώστε να μην γίνονται «παθητικά» και να χρησιμοποιούν και την δική τους φαντασία.

5.4 Συμπεράσματα – συζήτηση

Από την εκπόνηση της παρούσας εργασία προέκυψε πως το ηλεκτρονικό βιβλίο αποτελεί μια ταχέως αναπτυσσόμενη εναλλακτική λύση στο συμβατικό βιβλίο, ακόμη και για πολύ μικρά παιδιά. Τα μικρά παιδιά δείχνουν να ενθουσιάζονται με τα γραφικά, τους ήχους, τις εικόνες και τα χρώματα των ηλεκτρονικών μέσων και φαίνεται να τα προτιμούν περισσότερο από την ανάγνωση ενός έντυπου βιβλίου.

Τα περισσότερα ηλεκτρονικά βιβλία για μικρά παιδιά αναπαράγουν γνωστά βιβλία ιστοριών που υπάρχουν σε έντυπη μορφή και περιλαμβάνουν διαφορετικά εφέ πολυμέσων, όπως γραπτό κείμενο, προφορική ανάγνωση, προφορική ομιλία, κινούμενα σχέδια, μουσική και ηχητικά εφέ.

Επίσης, η χρήση πολυμεσικών στοιχείων ακόμα και με την μορφή των ηλεκτρονικών βιβλίων μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως εργαλείο για την εκμάθηση της γραφής, αφού τα παιδιά έχουν τη δυνατότητα να πειραματιστούν. Επιπλέον κατά την προσχολική ηλικία η χρήση της τεχνολογίας συμβάλλει στην κοινωνικοποίηση, την αυτοπεποίθηση, την αυτοαντίληψη, την αυτονομία, την αυτοεκτίμηση, τη συνεργασία και τον αυτοσεβασμό.

Ωστόσο η χρήση των ηλεκτρονικών βιβλίων και γενικότερα των τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνίας στην προσχολική εκπαίδευσης, εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την εξοικείωση των παιδαγωγών και την καταλληλότητα των εφαρμογών και του περιεχομένου τους σε σχέση με την ηλικία των παιδιών.

Σύμφωνα με τα ευρήματα της παρούσας έρευνας που διενεργήθηκε σε παιδαγωγούς, η χρήση του έντυπου βιβλίου έναντι του ηλεκτρονικού είναι πιο δεδομένη καθώς οι παιδαγωγοί φαίνεται να το προτιμούν περισσότερο. Ο λόγος είναι πως το έντυπο βιβλίο κάνει πιο ενεργή την συμμετοχή του παιδαγωγού και σύμφωνα με τους ίδιους ενισχύει περισσότερο την δημιουργικότητα των παιδιών και την φαντασία τους σε σχέση με το ηλεκτρονικό. Βέβαια οι περισσότεροι από τους συμμετέχοντες θεωρούν πως θα ήταν καλό να χρησιμοποιηθεί ως βοηθητικό μέσο αλλά όχι σε πολύ μικρές ηλικίες καθώς χρειάζεται κάποια εξοικείωση και από τα παιδιά.

Καταλήγοντας, είναι σημαντικό να τονιστεί πως η πλειοψηφία των νηπιαγωγών στην έρευνα δεν είχαν αυτοπεποίθηση στην χρήση του ηλεκτρονικού βιβλίου στα παιδιά προσχολικής ηλικίας, καθώς δεν είναι ένα εργαλείο που το χρησιμοποιούν στην καθημερινή τους δραστηριοποίηση με τα παιδιά. Ωστόσο αναγνωρίζουν πως αρκετά από τα παιδιά φαίνεται να έχουν κάποια εξοικείωση λόγω της χρήσης των ηλεκτρονικών βιβλίων από τους γονείς. Αρκετοί από τους εκπαιδευτικούς δήλωσαν πως είναι απαραίτητη η επιμόρφωση και η ενημέρωση σχετικά με τα ψηφιακά μέσα διδασκαλίας για την χρήση τους στην προσχολική αγωγή.

6. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

6.1 Ελληνική Βιβλιογραφία

- Αναγνωστόπουλος, Δ.Β. (1987). *Θέματα Παιδικής Λογοτεχνίας, Α' Ανιχνεύσεις*. Αθήνα: Καστανιώτης.
- Αναγνωστοπούλου, Δ., Καλογήρου, Γ., & Πάτσιου, Β. (2001). *Λογοτεχνικά βιβλία στην Προσχολική Αγωγή*. Αθήνα: ΙΜΠ.
- Ασωνίτης, Π. (2001). *Η εικονογράφηση στο βιβλίο παιδικής λογοτεχνίας*. Αθήνα: Καστανιώτη.
- Γκρέμινγκερ, Α. (1979). *Το παιδί και το βιβλίο*. Αθήνα: Νότος.
- Δελώνης, Α. (1991). *Βασικές Γνώσεις για το Παιδικό και Νεανικό Βιβλίο*. Β' έκδοση, Αθήνα: Σύγχρονο Σχολείο.
- Ευθυμούδη, Ε. (2015). Υλοποίηση Εκπαιδευτικών Πολυμεσικών Ιστοριών για Ζητήματα Γλώσσας στην Προσχολική Ηλικία. Πτυχιακή εργασία. Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Αλεξανδρούπολη.
- Κακανά Δ. Μ. (1194). *Θεωρία και μεθοδολογία δραστηριοτήτων στην προσχολική αγωγή*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Κυριακίδης.
- Καλαμαρά Π. (2016). Η θεά που γεννήθηκε από τον αφρό-το δελφίни της Νηρηίδας : Δυο μύθοι του αττικού του παραμυθά: πρόταση Διδακταλίας με χρήση τεχνικών Δημιουργικής γραφής και νέων Τεχνολογιών, Πτυχιακή, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, Τμήμα Νηπιαγωγών.
- Καλούρη-Αντωνοπούλου, Ρ. (1999). *Αισθητική Αγωγή*, Αθήνα: Ελλην.
- Κανατσούλη, Μ. (2002). *Εισαγωγή στη θεωρία και κριτική της παιδικής λογοτεχνίας*. Θεσσαλονίκη: University Studio Press.
- Κουλουμπή - Παπαπετροπούλου, Κ. (1997). *Η τέχνη της αφήγησης*. Αθήνα: Πατάκη.
- Λουκάτος, Δ. Σ. (1992). *Εισαγωγή στην ελληνική λαογραφία* (4η έκδ.). Αθήνα: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης.
- Μάνος Χρ. , Σελίμης Ε. , Σονιάδης Χ. (2009): *Λογοτεχνία Προσχολικής Ηλικίας*. Αθήνα: ΟΕΔΒ
- Μπενέκος, Α. (1990). 'Παιδευτικές λειτουργίες του εικονογραφημένου βιβλίου: Αναζητήσεις, διακρίσεις, αξιολογήσεις', Διαβάζω, τεύχος 248, σελ. 32-36.
- Μπέση, Μ., Ζιώγου, Ζ. (2012). Αντιλήψεις νηπιαγωγών για την χρήση του Η /Υ ως εργαλείου ενίσχυσης της μάθησης στο νηπιαγωγείο, 6ο Πανελλήνιο Συνέδριο «Διδακτική της Πληροφορικής» Φλώρινα, 20-22 Απριλίου 2012, διαθ. <http://www.etpe.gr/custom/pdf/etpe1859.pdf>

- Μπράτιτσης, Θ., (2013). Διδασκαλία της έννοιας του υπολογιστικού συστήματος στο νηπιαγωγείο: Μια μελέτη περίπτωσης, *Θέματα Επιστημών και Τεχνολογίας στην Εκπαίδευση*, 6(3), 181-195.
- Νατσιοπούλου, Τ. (2012). *Παιδικά βιβλία στην προσχολική ηλικία και βρεφική ηλικία (θεωρητική και πρακτική προσέγγιση)*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Ζυγός
- Νικολοπούλου, Κ. (2009). *Οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών στην Προσχολική Εκπαίδευση: Ένταξη, χρήση και αξιοποίηση*. Αθήνα: Πατάκης.
- Ντολιοπούλου, Ε. (1999). *Σύγχρονες Τάσεις της Προσχολικής Αγωγής*. Αθήνα: Εκδόσεις Τυπωθήτω.
- Ξέστερνου, Μ., (2013). *Η ψηφιακή αφήγηση στην εκπαίδευση. Διεθνείς και ελληνικές πρακτικές*. Παιδαγωγικός Λόγος, 1: 39-60.
- Παπαβασιλείου, Α. (2016). *Ανάπτυξη δεξιοτήτων γραπτού λόγου στο νηπιαγωγείο με την αξιοποίηση των ΤΠΕ. Πτυχιακή*. Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, Φλώρινα.
- Παπαγγελή, Α. (2012). *Η αποτελεσματικότητα της παραδοσιακής αφήγησης και της ψηφιακής απεικόνισης στην προσχολική ηλικία*. Πρακτικά του Ελληνικού Ινστιτούτου Εφαρμοσμένης Παιδαγωγικής και Εκπαίδευσης (ΕΛΛ.Ι.Ε.Π.ΕΚ.), 6ο Πανελλήνιο Συνέδριο, 5-7 Οκτωβρίου 2012.
- Παπανικολάου, Ρ. & Τσιλιμένη, Τ. (1992). *Η παιδική λογοτεχνία στο νηπιαγωγείο: Θεωρίας και πράξη*. Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.
- Παπαντωνάκης, Δ. Γ. (2009). *Θεωρίες Λογοτεχνίας και ερμηνευτικές προσεγγίσεις κειμένων για παιδιά και νέους*. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκης.
- Ράπτης Α. & Ράπτη Α. (2004). *Μάθηση και Διδασκαλία στην εποχή της πληροφορίας-Ολική προσέγγιση*. Τόμος Α', Αθήνα: Αυτοέκδοση.
- Σακελλαρίου, Χ. (2003). *Παιδί και Βιβλίο. Η καλλιέργεια της φιλαναγνωσίας και της καλλιέργειας με την παιδική λογοτεχνία*. Εκδόσεις Μελωδία- Καψάσκη.
- Σιβροπούλου, Ρ. (2004). *Η οργάνωση και ο σχεδιασμός του χώρου (νηπιαγωγείου) στο πλαίσιο του παιχνιδιού*. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.
- Σκαρβέλη, Γ. (2010). *101 Ιδέες για πρωτοπόρους εκπαιδευτικούς*. Αθήνα: Καλειδοσκόπιο.
- Τάφα, Ε. (2001). *Ανάγνωση και Γραφή στην Προσχολική Εκπαίδευση*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Τομπατζόγλου, Ξ. (2013). *Η ανάπτυξη της φιλαναγνωσίας σε παιδιά προσχολικής και πρωτοσχολικής ηλικίας μέσω Τ.Π.Ε. Μεταπτυχιακή εργασία*. Πανεπιστήμιο Πειραιώς, Πειραιάς.
- Χατζησαββίδης, Σ. Α. (2002). *Η γλωσσική αγωγή το νηπιαγωγείο: δραστηριότητες για την καλλιέργεια της επικοινωνιακής ικανότητας και του γραμματισμού*. Αθήνα: εκδόσεις GUTENBERG.

6.2 Ξένη βιβλιογραφία

- Cahill, M. & McGill-Franzen, A. (2013). Selecting “app“-ealing and “app”-ropriate book apps for beginning readers. *The Reading Teacher*, 67(1): 30-39.
- Chiong, C., Takeuchi, L., & Erickson I., (2012). *Print Books vs. E-books, Comparing parent-child co-reading on print, basic, and enhanced e-book platforms*, The Joan Ganz Cooney Center.
- Clements, D. H. (1999). *Dialogue on Early Childhood Science, Mathematics and Technology Education*, Washington, DC: National Association for the Education of Young Children.
- Clements, D. H. & Sarama J. (2002). The role of technology in early childhood learning. *Teaching Children Mathematics* 2, 340-343.
- De Jong, M. T., & Bus, A. G. (2003). How well suited electronic books to supporting literacy? *Journal of Early Childhood Literacy* 3, 147–164.
- Handler- Miller, C., (2004). *Digital Storytelling*. Elsevier: Focal Press.
- Hassett, D. (2006). Signs of the times: The governance of alphabetic print over ‘appropriate’ and ‘natural’ reading development. *Journal of Early Childhood Literacy* 6(10), 77-103.
- Hess, R., & McGarvey, L. (1987). School–relevant effects of educational uses of microcomputers in kindergarten classrooms and homes. *Journal of Educational Computing Research* 3 (3), 269-286.
- Korat, O. & Or, T. (2010). How new technology influences parent-child interaction: The case of e-book reading. *First Language* 30(2), 139-154.
- Parish-Morris, J., Mahajan, N., Hirsh-Pasek, K., Michnick Golinkoff, R. & Fuller Collins, M. (2013). Once upon a time: Parent-child dialogue and storybook reading in the electronic era. *Mind, Brain, and Education* 7(3): 200-211.
- Picton, I. (2014). *The Impact of eBooks on the Reading Motivation and Reading Skills of Children and Young People: A rapid literature review*. London: National Literacy Trust.
- Plowman, L., Stephen, C. (2005). Children, play and computers in pre- school education. *British journal of Education Technology*, 36 (2), 145-157.
- Prensky, M. (2003). Digital game-based learning, ACM Computers in Entertainment - Theoretical and Practical. *Computer Applications in Entertainment*, 1(1), 1-4.
- Reich, S. M., Yau, J. C., & Warschauer, M. (2016). Tablet-Based eBooks for Young Children. *Journal of Developmental & Behavioral Pediatrics*, 37(7), 585-591.
- Roskos K., Burstein K. & You B.-K. (2012). A Typology for Observing Children’s Engagement with eBooks at Preschool. *Journal of Interactive Online Learning*. Volume 11, No 2 (Summer) 47-66.

- Segers, E., & Verhoeven, L. (2005). Long-term effects of computer training of phonological awareness in kindergarten. *Journal of Computer Assisted Learning*, 21, 17–27.
- Shamir, A., & Korat, O. (2009). *The educational electronic book as a tool for supporting children's emergent literacy*. In A. Bus & S. B. Neuman (Eds.), *Multimedia and literacy development* (pp. 168-181). New York: Routledge.
- Smeets, D. J. H. & Bus, A. G. (2014). The interactive animated e-book as a word learning device for kindergarteners. *Applied Psycholinguistics*, available on CJO2014.
- Tsitouridou, M., & Vryzas, K. (2004). The prospect of integrating ICT into the education of young children the views of Greek early childhood teachers. *European Journal of Teacher Education*, 27(1), 29-45.
- Verhallen, M., Bus, A., & de Jong, M. (2006). The promise of multimedia stories for kindergarten children at risk. *Journal of Educational Psychology*, 98, 410-419.
- Zucker, T., Moody, A., & McKenna, M. (2009). The Effects of Electronic Books on PreKindergarten-to-Grade 5 Students' Literacy and Language Outcomes: A Research Synthesis. *Journal of Educational Computing Research*, 40, 47-87.

7. Παραρτήματα

Τα παρακάτω ερωτηματολόγια συγκεντρώθηκαν από τη Καλεντζή Γεσθημανή

Ερωτηματολόγιο 1^ο

Φύλο παιδαγωγού: Άντρας Γυναίκα

Ηλικία παιδιών στο τμήμα: 1,5-2,5 2,5-3,5 3,5-4,5 4,5-5,5

Επίπεδο εκπαίδευσης: Βοηθός Βρεφοκόμου Βρεφοκόμος Νηπιαγωγός

Φορέας Εργασίας: Ιδιωτικός Δημόσιος Δημοτική επιχείρηση

Χρήση πολυμέσων: Η/Υ Tablet Τηλεόραση Τίποτα

Ερώτηση 1	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Αν χρησιμοποιούσατε το ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα προκαλούσα και τη συγκέντρωση της προσοχής των παιδιών				✓	
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο					✓

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Θεωρώ πως παίζει ρόλο η ωριμότητα και η επαφή που έχουν τα παιδιά. Το έντυπο είναι ζωντανό μπορείς να χρησιμοποιήσεις πολλές τεχνικές ώστε να τραβήξει την προσοχή τους. Το ηλεκτρονικό σε περιορίζει αλλά τους τραβάει την προσοχή με τα εφέ που περιέχει και τους διάφορους ήχους που παράγει.

Ερώτηση 2	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Αν χρησιμοποιούσατε το ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα υποστηρίζατε την ανάπτυξη της δημιουργικότητας των παιδιών				✓	
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο					✓

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Το έντυπο πιστεύω είναι πιο χρήσιμο, αφήνει το παιδί να φανταστεί τους ήχους και την σειρά των εικόνων με πιο δημιουργικό τρόπο από ότι το ηλεκτρονικό.

Ερώτηση 3	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Αν χρησιμοποιούσατε το ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα αλληλεπιδρούσατε με τα παιδιά με συζητήσεις ερωτήσεις σχόλια κτλ				✓	
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο					✓

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Το ηλεκτρονικό σε περιορίζει διότι έχει το δικό του ήχο και την δική του καθοδήγηση. Ωστόσο μπορείς να αλληλεπιδράσεις άλλα όχι τόσο όσο με το έντυπο.

Ερώτηση 4	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Αν χρησιμοποιούσατε το ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα ανατροφοδοτούσε τα παιδιά(πχ διόρθωση λαθών, έπαινοι, παρακίνηση για συμμετοχή)			✓		
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο			✓		

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Δεν διακρίνω κάποια διαφορά.

Ερώτηση 5	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Με την χρήση του ηλεκτρονικού βιβλίου στην τάξη πόσο νομίζετε ότι μπορείτε να υποστηρίξετε την ανάπτυξη του προφορικού/επικοινωνιακού λόγου των παιδιών			✓		
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο			✓		

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Όχι όσο το έντυπο. Με το έντυπο μπορώ να δείχνω την σειρά που διαβάζω μπορώ να το κουνάω. Έχω περισσότερη επαφή με το έντυπο.

Ερώτηση 6	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Η χρήση του ηλεκτρονικού βιβλίου στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα διευκόλυνε τα παιδιά να κατανοήσουν την αντιστοιχία του προφορικού λόγου με το γραπτό λόγο και να μάθουν τους φθόγγους και τα γράμματα				✓	
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο			✓		

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Το ηλεκτρονικό έχει προτέρημα το ότι μπορείς να μικρύνεις και να μεγαλώνεις είτε το γράμμα είτε την εικόνα. Όποτε βοηθά την παιδαγωγό να διευκρινίζει περισσότερο αυτά που θα ήθελε από ότι το έντυπο.

Ερώτηση 7	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Η χρήση του ηλεκτρονικού βιβλίου στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα διευκόλυνε τα παιδιά να κατανοήσουν τις συμβάσεις του γραπτού λόγου(πχ διαβάζουμε τη σελίδα από πάνω προς τα κάτω, γράφουμε από αριστερά προς τα δεξιά)			✓		
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο			✓		

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Θεωρώ την ερώτηση για μεγαλύτερα παιδιά. Αν θα βοηθούσε σαν πρώτη εικόνα πιστεύω πως θα ήταν το ίδιο.

Ερώτηση 8	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Η ανάγνωση μιας ιστορίας από το					

ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα διευκόλυνε τα παιδιά να κατανοήσουν την ιστορία			✓		
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο				✓	

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Πιστεύω είναι και θέμα παιδαγωγού για το πώς θα παρουσιάσει μια ιστορία και κατά πόσο θα την προσαρμόσει στα παιδιά ώστε να το κατανοήσουν. Μπορεί να την αλλάξει ή να φέρει και ένα σύντομο τέλος. Στο ηλεκτρονικό δεν μπορείς να το κάνεις αυτό.

Ερώτηση 9. Θεωρείτε ότι το ηλεκτρονικό βιβλίο μπορεί να προσφέρει στα παιδιά πολλές γνώσεις με πιο ευχάριστο τρόπο από το έντυπο; Γιατί;

Το θεωρώ το ίδιο. Έτσι όπως μπορεί μια καλή αφηγήτρια να απαγγέλει μια ιστορία έτσι υπάρχουν και πολλές διάφορες εφαρμογές οι οποίες μπορούν να κάνουν ευχάριστη μια ιστορία μέσω ηλεκτρονικού βιβλίου.

Ερώτηση 10. Θεωρείτε ότι το ηλεκτρονικό βιβλίο μπορεί να αναπτύξει στα παιδιά ικανότητες και δεξιότητες πιο εύκολα από το έντυπο; Γιατί;

Θα μπορούσε, πλέον θα το θεωρούσαμε και μια εύκολη λύση. Καταρχήν ένα προτέρημα είναι ότι μπορεί να ζωγραφίσει το παιδί χωρίς να λερώσει καθώς και μαθαίνει πολλά περισσότερα χρώματα από ότι θα μπορούσαμε να έχουμε στην τάξη. Μπορεί να περιορίζει τις δεξιότητες αλλά δεν τις αποκλείει και τελείως. Για παράδειγμα δεν έχει την λεπτή κινητικότητα ένα ποντική από ένα μολυβή, αλλά έχει και αυτό τις λεπτομέρειες του.

Ερώτηση 11. Αν έπρεπε να επιλέξετε πιο βιβλίο θα προτιμούσατε να χρησιμοποιήσετε στην τάξη; Γιατί;

Και τα δύο θα επέλεγα. Ανάλογα τι θα ήθελα περισσότερο να προσφέρω και ανάλογα και το θέμα βέβαια.

Ερωτηματολόγιο 2^ο

Φύλο παιδαγωγού: Άντρας Γυναίκα

Ηλικία παιδιών στο τμήμα: 1,5-2,5 2,5-3,5 3,5-4,5 4,5-5,5

Επίπεδο εκπαίδευσης: Βοηθός Βρεφοκόμου Βρεφοκόμος Νηπιαγωγός

Φορέας Εργασίας: Ιδιωτικός Δημόσιος Δημοτική επιχείρηση

Χρήση πολυμέσων: Η/Υ Tablet Τηλεόραση Τίποτα

Ερώτηση 1	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Αν χρησιμοποιούσατε το ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα προκαλούσα και τη συγκέντρωση της προσοχής των παιδιών				✓	
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο			✓		

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Το ηλεκτρονικό βιβλίο με χρώματα και τους ήχους και τα διάφορα αντικείμενα που πατάνε και πετάγονται διάφορα εικονίδια τραβάει την προσοχή των παιδιών. Τα περισσότερα εφέ είναι υπερπαραγωγή.

Ερώτηση 2	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Αν χρησιμοποιούσατε το ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα υποστηρίζατε την ανάπτυξη της δημιουργικότητας των παιδιών			✓		
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο			✓		

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Είναι θέμα παιδαγωγού πως θα το δουλέψει στην τάξη.

Ερώτηση 3	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Αν χρησιμοποιούσατε το ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα αλληλεπιδρούσατε με τα παιδιά με συζητήσεις ερωτήσεις σχόλια κτλ			✓		
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο			✓		

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Πάλι είναι θέμα παιδαγωγού. Αν και θα έλεγα ότι με το έντυπο έχεις λίγο περισσότερη αλληλεπίδραση με το ηλεκτρονικό παρεμβαίνει ο κατάλληλος ηχογραφημένος ήχος.

Ερώτηση 4	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Αν χρησιμοποιούσατε το ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα ανατροφοδοτούσε τα παιδιά(πχ διόρθωση λαθών, έπαινοι, παρακίνηση για συμμετοχή)			✓		
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο			✓		

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Το ηλεκτρονικό σε βάζει σε μια διαδικασία από μόνο του να ακολουθείς δεν ξέρω κατά πόσο θα βοηθούσε μπορεί να έβγαζε διάφορα εφέ για έπαινο ή κάποια υπογράμμιση για την διόρθωση και κάπως έτσι να του τραβούσε την προσοχή για την παρατήρηση και την συμμετοχή του παιδιού. Άλλα πιστεύω ότι το έντυπο όσο και παραδοσιακό να είναι, είναι ένας καλύτερος τρόπος για την κατανόηση. Και τα δύο μαζί θα είχαν το καλύτερο αποτέλεσμα.

Ερώτηση 5	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Με την χρήση του ηλεκτρονικού βιβλίου στην τάξη πόσο νομίζετε ότι μπορείτε να υποστηρίξετε την ανάπτυξη του προφορικού/επικοινωνιακού λόγου των παιδιών		✓			

Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο					✓
--------------------------------------	--	--	--	--	---

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Πιστεύω ότι έχει να κάνει με την άμεση επαφή ενήλικα και παιδιού. Άλλο το να ακούει από μια άψυχη εικόνα έναν διάλογο και άλλο έναν άμεσο διάλογο δύο ανθρώπων και παραπάνω. Και κυρίως στις μικρές ηλικίες καλό είναι να αποφεύγονται η επικοινωνία και διάλογοι μέσω ηλεκτρονικής μορφής.

Ερώτηση 6	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Η χρήση του ηλεκτρονικού βιβλίου στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα διευκόλυνε τα παιδιά να κατανοήσουν την αντιστοιχία του προφορικού λόγου με το γραπτό λόγο και να μάθουν τους φθόγγους και τα γράμματα		✓			
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο				✓	

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Με το ηλεκτρονικό βιβλίο περιορίζεται στην οπτική και ακουστική επαφή. Το έντυπο είναι χειροπιαστό, δείχνεις απευθείας το γράμμα που διαβάζεις και μπορεί να βοηθά και κάποιο παιδί στην πορεία αυτή.

Ερώτηση 7	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Η χρήση του ηλεκτρονικού βιβλίου στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα διευκόλυνε τα παιδιά να κατανοήσουν τις συμβάσεις του γραπτού λόγου(πχ διαβάζουμε τη σελίδα από πάνω προς τα κάτω, γράφουμε από αριστερά προς τα δεξιά)		✓			
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο				✓	

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Ο πιο απλός τρόπος είναι με το δάχτυλο στο έντυπο βιβλίο. Με το ηλεκτρονικό μπορεί να δώσει περισσότερη προσοχή στην εικόνα και στα εφέ παρά στο ουσιαστικό κομμάτι του γραπτού λόγου.

Ερώτηση 8	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Η ανάγνωση μιας ιστορίας από το ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα διευκόλυνε τα παιδιά να κατανοήσουν την ιστορία		✓			
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο				✓	

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Με το έντυπο βιβλίο μπορείς να αλλάξεις την χροιά σου, να κάνεις κινήσεις γενικά μπορείς με πολλούς τρόπους να δώσεις στα παιδιά να κατανοήσουν την ιστορία. Έχεις περισσότερη επίδραση με τα παιδιά και κατανοείς τι δεν έχουν καταλάβει ώστε να εξηγήσεις, να αλλάξεις την ιστορία ακόμα και να την σταματήσεις. Το ηλεκτρονικό δεν νομίζω να μπορεί να τα προσφέρει όλα αυτά.

Ερώτηση 9. Θεωρείτε ότι το ηλεκτρονικό βιβλίο μπορεί να προσφέρει στα παιδιά πολλές γνώσεις με πιο ευχάριστο τρόπο από το έντυπο; Γιατί;

Όχι απαραίτητα πιστεύω τα κάνει “τεμπέλικα”. Πιο εύκολη απάντηση θα έλεγα όχι πιο ευχάριστη. Δεν θα το ήθελα για αυτή την ηλικία θα το ήθελα για λίγο και σαν βοηθητικό αλλά όχι σαν πηγή του θέματος.

Ερώτηση 10. Θεωρείτε ότι το ηλεκτρονικό βιβλίο μπορεί να αναπτύξει στα παιδιά ικανότητες και δεξιότητες πιο εύκολα από το έντυπο; Γιατί;

Όχι, το μόνο που το προσφέρει σε μεγάλο βαθμό είναι η εικόνα. Τα κάνει ακίνητα.

Ερώτηση 11. Αν έπρεπε να επιλέξετε πιο βιβλίο θα προτιμούσατε να χρησιμοποιήσετε στην τάξη; Γιατί;

Φυσικά και το έντυπο. Έχει πολλά ωραία και το ηλεκτρονικό βιβλίο να προσφέρει θα μπορούσα να το χρησιμοποιήσω σαν βοηθητικό μέσω. Δεν προτιμώ να τα καθηλώνω σε εικόνες με διάφορα εφέ. Προτιμώ να αναπτύσσω την φαντασία τους με το έντυπο.

Ερωτηματολόγιο 3^ο

Φύλο παιδαγωγού: Άντρας Γυναίκα

Ηλικία παιδιών στο τμήμα: 1,5-2,5 2,5-3,5 3,5-4,5 4,5-5,5

Επίπεδο εκπαίδευσης: Βοηθός Βρεφοκόμου Βρεφοκόμος Νηπιαγωγός

Φορέας Εργασίας: Ιδιωτικός Δημόσιος Δημοτική επιχείρηση

Χρήση πολυμέσων: Η/Υ Tablet Τηλεόραση Τίποτα

Ερώτηση 1	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Αν χρησιμοποιούσατε το ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα προκαλούσατε τη συγκέντρωση της προσοχής των παιδιών;				✓	
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο;		✓			

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Με το ηλεκτρονικό αρκετά πολύ, τους προκαλεί το ενδιαφέρον ο φωτισμός των εικόνων τα έντονα χρώματα τα εφέ που μπορούν να χρησιμοποιηθούν. Το έντυπο το βαριούνται από λίγη ώρα και μετά, ο χρόνος του έντυπου πρέπει να είναι περιορισμένος ενώ με το ηλεκτρονικό δεν καταλαβαίνουν τόσο το χρόνο που περνά.

Ερώτηση 2	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Αν χρησιμοποιούσατε το ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα υποστηρίζατε την ανάπτυξη της δημιουργικότητας των παιδιών				✓	
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο			✓		

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Το ηλεκτρονικό έχει τόσες εφαρμογές που πιστεύω αναπτύσσει πολύ καλύτερα την φαντασία τους. Είναι σημαντικός ο τρόπος που θα χρησιμοποιηθεί. Το ηλεκτρονικό πλέον όχι τόσο το βάζω αρκετά γιατί είμαι παραδοσιακή.

Ερώτηση 3	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Αν χρησιμοποιούσατε το ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα αλληλεπιδρούσατε με τα παιδιά με συζητήσεις ερωτήσεις σχόλια κτλ					✓
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο		✓			

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Είναι καθαρά παιδαγωγού το πώς το χρησιμοποιεί. Το ηλεκτρονικό για μένα έχει περισσότερα μέσα που βοηθά την παιδαγωγό για συζητήσεις. Μπορείς να το σταματήσεις να το προχωρήσεις να το πας πίσω γενικά έχει περισσότερα μέσα που βοηθάνε την παιδαγωγό.

Ερώτηση 4	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Αν χρησιμοποιούσατε το ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα ανατροφοδοτούσε τα παιδιά(πχ					✓

διόρθωση λαθών, έπαινοι, παρακίνηση για συμμετοχή)					
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο		✓			

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Έχεις την ευκολία να το αλλάζεις, να το μεγαλώνεις, να το μικρύνεις, να το τονίσεις με διάφορα εφέ, οπότε αυτόματα χτυπάει και το μάτι του παιδιού περισσότερο. Στο έντυπο είναι αυτό. Το μαθαίνεις, το δείχνεις και τα λες.

Ερώτηση 5	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Με την χρήση του ηλεκτρονικού βιβλίου στην τάξη πόσο νομίζετε ότι μπορείτε να υποστηρίξετε την ανάπτυξη του προφορικού/επικοινωνιακού λόγου των παιδιών				✓	
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο				✓	

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Εδώ είναι δυο παράγοντες ο τρόπος τις παιδαγωγού άλλα και ανάλογος τις εκφραστική ανάγκη των παιδιών. Κάποιο παιδί μπορεί να το βοηθά η χρήση του ηλεκτρονικού βιβλίου κάποιο άλλο το έντυπο. Και τα δύο είναι εξίσου καλά.

Ερώτηση 6	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Η χρήση του ηλεκτρονικού βιβλίου στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα διευκόλυνε τα παιδιά να κατανοήσουν την αντιστοιχία του προφορικού λόγου με το γραπτό λόγο και να μάθουν τους φθόγγους και τα γράμματα			✓		
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο			✓		

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Ανάλογα το πώς το ακούς.

Ερώτηση 7	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Η χρήση του ηλεκτρονικού βιβλίου στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα διευκόλυνε τα παιδιά να κατανοήσουν τις συμβάσεις του γραπτού λόγου(πχ διαβάζουμε τη σελίδα από πάνω προς τα κάτω, γράφουμε από αριστερά προς τα δεξιά)				✓	
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο			✓		

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Το ίδιο, λίγο καλύτερο το ηλεκτρονικό γιατί θεωρώ ότι βοηθά τους δεξιόχειρες ώστε να κατανοήσουν την διαφορά και τον τρόπο γραφείς.

Ερώτηση 8	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Η ανάγνωση μιας ιστορίας από το ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα διευκόλυνε τα παιδιά να κατανοήσουν την ιστορία					✓
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο				✓	

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Περίπου το ίδιο, απλά το ηλεκτρονικό συντονίζει λίγο καλύτερα το ακουστικό και το οπτικό τομέα από ότι το έντυπο.

Ερώτηση 9. Θεωρείτε ότι το ηλεκτρονικό βιβλίο μπορεί να προσφέρει στα παιδιά πολλές γνώσεις με πιο ευχάριστο τρόπο από το έντυπο; Γιατί;

Ναι, είναι κάτι καινούργιο που αναπτύσσετε συνέχεια και μαθαίνει πιο πολλά και καινούργια πράγματα με όσο πιο ευχάριστο και έντονο τρόπο μπορούν με όλα αυτά τα οπτικά και ακουστικά εφέ. Αυτός είναι και ο στόχος τους. Έχει μπει στην ζωή μας, το έντυπο σε προσφέρει άλλη ευχαρίστηση πιο ήρεμη.

Ερώτηση 10. Θεωρείτε ότι το ηλεκτρονικό βιβλίο μπορεί να αναπτύξει στα παιδιά ικανότητες και δεξιότητες πιο εύκολα από το έντυπο; Γιατί;

Εδώ το χάνει λίγο το ηλεκτρονικό. Με το έντυπο είναι πιο εύκολο να κάνεις τις δραστηριότητες αμέσως μετά την αφήγηση ή ακόμα και στην μέση το ηλεκτρονικό μπορείς να το κάνεις αλλά σε δυσκολεύει γιατί πιστεύω ότι είναι αρκετά έντονο από μόνο του δεν χρειάζεται κάτι ακόμα που να το συνεχίζει.

Ερώτηση 11. Αν έπρεπε να επιλέξετε πιο βιβλίο θα προτιμούσατε να χρησιμοποιήσετε στην τάξη; Γιατί;

Είμαι παραδοσιακή θα προτιμούσα το έντυπο. Έχω μάθει να το χειρίζομαι καλύτερα. Είμαι σίγουρη ότι το ηλεκτρονικό σε προσφέρει πολλά πράγματα αλλά θα πρέπει να ξέρεις και να το χρησιμοποιείς κατάλληλα διότι αλλιώς θα έχει αρνητικές επιδράσεις.

Ερωτηματολόγιο 4^ο

Φύλο παιδαγωγού: Άντρας Γυναίκα

Ηλικία παιδιών στο τμήμα: 1,5-2,5 2,5-3,5 3,5-4,5 4,5-5,5

Επίπεδο εκπαίδευσης: Βοηθός Βρεφοκόμου Βρεφοκόμος Νηπιαγωγός

Φορέας Εργασίας: Ιδιωτικός Δημόσιος Δημοτική επιχείρηση

Χρήση πολυμέσων: Η/Υ Tablet Τηλεόραση Τίποτα

Ερώτηση 1	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Αν χρησιμοποιούσατε το ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα προκαλούσατε τη συγκέντρωση της					✓

προσοχής των παιδιών;					
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο;			✓		

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Με το ηλεκτρονικό έχουν πιο μεγάλη εξοικείωση και στο σπίτι απορροφούνται από αυτό με αποτέλεσμα να κρατά την συγκέντρωσή τους περισσότερο. Σιν ότι συμβάλει και το εικονικό αποτέλεσμα το οποίο απέχει αρκετά από το έντυπο. Επίσης παίζει και σημαντικός παράγοντας ο χρόνος που θα καθοριστεί για το πόσο συγκεντρωμένα θα είναι.

Ερώτηση 2	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Αν χρησιμοποιούσατε το ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα υποστηρίζατε την ανάπτυξη της δημιουργικότητας των παιδιών			✓		
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο			✓		

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Είναι θέμα παιδαγωγού για το πώς θα αναπτύξει την δημιουργικότητα των παιδιών και κατά πώς θα χρησιμοποιήσει το υλικό που τις παραχωρούν.

Ερώτηση 3	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Αν χρησιμοποιούσατε το ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα			✓		

αλληλεπιδρούσατε με τα παιδιά με συζητήσεις ερωτήσεις σχόλια κτλ					
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο					✓

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Πάλι είναι θέμα παιδαγωγού απλά αν ξέρεις να χρησιμοποιείς το ηλεκτρονικό πιστεύω σε προσφέρει περισσότερες δυνατότητες. Χειρίζομαι καλύτερα το έντυπο.

Ερώτηση 4	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Αν χρησιμοποιούσατε το ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα ανατροφοδοτούσε τα παιδιά(πχ διόρθωση λαθών, έπαινοι, παρακίνηση για συμμετοχή)				✓	
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο			✓		

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Βοηθά περισσότερο το ηλεκτρονικό τα παιδιά αλλά και τους παιδαγωγούς. Διορθώνει, σβήνει, ξανά γράφει, επαινεί με διάφορα εφέ κάνει το παιδί να θέλει να συνεχίσει.

Ερώτηση 5	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Με την χρήση του ηλεκτρονικού βιβλίου στην τάξη πόσο νομίζετε ότι μπορείτε να υποστηρίξετε την ανάπτυξη του προφορικού/επικοινωνιακού λόγου των παιδιών			✓		
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο			✓		

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Αυτό καθορίζεται και από τα παιδιά δεν επιτυγχάνονται πάντα οι στόχοι που θα θέλαμε.

Ερώτηση 6	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Η χρήση του ηλεκτρονικού βιβλίου στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα διευκόλυνε τα παιδιά να κατανοήσουν την αντιστοιχία του προφορικού λόγου με το γραπτό λόγο και να μάθουν τους φθόγγους και τα γράμματα					✓
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο			✓		

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Είχαμε ένα παιδί με δυσλεξία το οποίο το ηλεκτρονικό βιβλίο το βοηθούσε πολύ διότι άκουγε τον σωστό τρόπο του λόγου πως πρέπει να προφέρονται τα γράμματα και το επαινούσε συνεχώς. Το έντυπο αυτά τα παιδιά τα δυσκολεύει.

Ερώτηση 7	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Η χρήση του ηλεκτρονικού βιβλίου στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα διευκόλυνε τα παιδιά να κατανοήσουν τις συμβάσεις του γραπτού λόγου(πχ διαβάζουμε τη σελίδα από πάνω προς τα κάτω, γράφουμε από αριστερά προς τα δεξιά)			✓		
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο			✓		

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Οι συμβάσεις είναι καθορισμένες το ίδιο πιστεύω.

Ερώτηση 8	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Η ανάγνωση μιας ιστορίας από το ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα διευκόλυνε τα παιδιά να κατανοήσουν την ιστορία				✓	

Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο			✓		
--------------------------------------	--	--	---	--	--

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Μπορεί λίγο καλύτερα με το ηλεκτρονικό γιατί τους απορροφά οπότε συγκεντρώνονται καλύτερα και κατανοούν περισσότερα.

Ερώτηση 9. Θεωρείτε ότι το ηλεκτρονικό βιβλίο μπορεί να προσφέρει στα παιδιά πολλές γνώσεις με πιο ευχάριστο τρόπο από το έντυπο; Γιατί;

Ο τρόπος είναι σχετικός πιστεύω και ότι και τα δύο είναι ευχάριστα και αυτά που προσφέρουν είναι εξίσου σημαντικά είτε είναι το ηλεκτρονικό είτε είναι το έντυπο. Απλά με το ηλεκτρονικό έχεις περισσότερες επιλογές ώστε να τα προσφέρεις.

Ερώτηση 10. Θεωρείτε ότι το ηλεκτρονικό βιβλίο μπορεί να αναπτύξει στα παιδιά ικανότητες και δεξιότητες πιο εύκολα από το έντυπο; Γιατί;

Πιστεύω ότι το έντυπο προσφέρει περισσότερες. Το ηλεκτρονικό πρέπει να ξέρεις να το χρησιμοποιείς αλλά δεν παύει να είναι σε μια καρτέλα και να τα εκτελεί.

Ερώτηση 11. Αν έπρεπε να επιλέξετε πιο βιβλίο θα προτιμούσατε να χρησιμοποιήσετε στην τάξη; Γιατί;

Και τα δύο θα επέλεγα αρκεί να είχα τα κατάλληλα μέσα.

Ερωτηματολόγιο 5^ο

Φύλο παιδαγωγού: Άντρας Γυναίκα

Ηλικία παιδιών στο τμήμα: 1,5-2,5 2,5-3,5 3,5-4,5 4,5-5,5

Επίπεδο εκπαίδευσης: Βοηθός Βρεφοκόμου Βρεφοκόμος Νηπιαγωγός

Φορέας Εργασίας: Ιδιωτικός Δημόσιος Δημοτική επιχείρηση

Χρήση πολυμέσων: Η/Υ Tablet Τηλεόραση Τίποτα

Ερώτηση 1	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Αν χρησιμοποιούσατε το ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα προκαλούσατε τη συγκέντρωση της προσοχής των παιδιών;					✓
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο;					✓

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Ζούμε στην εποχή τις γρήγορες εικόνες είναι εξιλεωμένα αρκετά και στο σπίτι. Τους τραβάει.

Ερώτηση 2	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Αν χρησιμοποιούσατε το ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα υποστηρίζατε την ανάπτυξη της δημιουργικότητας των παιδιών		✓			
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο					✓

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Με το έντυπο υπάρχει άμεση επαφή με μένα και τα παιδιά αλλά με άμεσή επαφή και των υλικών. Η σκέψης τους πάει πιο πέρα.

Ερώτηση 3	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
-----------	---------	------	--------	------	-----------

Αν χρησιμοποιούσατε το ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα αλληλεπιδρούσατε με τα παιδιά με συζητήσεις ερωτήσεις σχόλια κτλ					✓
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο					✓

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Είναι καθαρά στον τρόπο που θα χρησιμοποιήσει η παιδαγωγός ή το κατάλληλο ηλεκτρονικό βιβλίο που θα δοθεί. Είναι εξίσου το ίδιο αποτέλεσμα με μια παιδαγωγό που είναι κουρασμένη και χωρίς διάθεση με ένα ηλεκτρονικό βιβλίο για παιδιά προσχολικής ηλικίας που δεν έχει καθόλου εφέ και εικόνες.

Ερώτηση 4	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Αν χρησιμοποιούσατε το ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα ανατροφοδοτούσε τα παιδιά(πχ διόρθωση λαθών, έπαινοι, παρακίνηση για συμμετοχή)			✓		
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο					✓

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Με το ηλεκτρονικό απορροφά η εικόνα. Με το έντυπο έχει καλύτερη συμμετοχή.

Ερώτηση 5	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Με την χρήση του ηλεκτρονικού βιβλίου στην τάξη πόσο νομίζετε ότι μπορείτε να υποστηρίξετε την ανάπτυξη του προφορικού/επικοινωνιακού λόγου των παιδιών					✓
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο					✓

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Και εδώ θεωρώ τον τρόπο που θα χρησιμοποιηθεί.

Ερώτηση 6	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Η χρήση του ηλεκτρονικού βιβλίου στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα διευκόλυνε τα παιδιά να κατανοήσουν την αντιστοιχία του προφορικού λόγου με το γραπτό λόγο και να μάθουν τους φθόγγους και τα γράμματα		✓			
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο					✓

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Σε αυτή την ηλικία δυσκολεύονται να το κατανοήσουν. Αλλά για αρχή του βήματος αυτό θεωρώ το έντυπο. Έχουν επαφή με το υλικό και η βοήθεια τους θα είναι το δαχτυλάκι τους.

Ερώτηση 7	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Η χρήση του ηλεκτρονικού βιβλίου στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα διευκόλυνε τα παιδιά να κατανοήσουν τις συμβάσεις του γραπτού λόγου(πχ διαβάζουμε τη σελίδα από πάνω προς τα κάτω, γράφουμε από αριστερά προς τα δεξιά)		✓			
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο				✓	

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Θεωρώ παρόμοια ερώτηση και ίδια απάντηση με την παραπάνω.

Ερώτηση 8	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Η ανάγνωση μιας ιστορίας από το ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα διευκόλυνε τα παιδιά να κατανοήσουν την ιστορία					✓
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο					✓

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Το καθένα με τον τρόπο του. Στο ηλεκτρονικό βιβλίο η εικόνα που τους βοηθά να το κατανοήσουν στο έντυπο ο παιδαγωγός.

Ερώτηση 9. Θεωρείτε ότι το ηλεκτρονικό βιβλίο μπορεί να προσφέρει στα παιδιά πολλές γνώσεις με πιο ευχάριστο τρόπο από το έντυπο; Γιατί;

Μπορεί, αλλά εγώ χρησιμοποιώ το έντυπο και θεωρώ ότι βοηθάει τις προσωπικές σχέσεις και το παιδί συμμετέχει σε περισσότερες δραστηριότητες.

Ερώτηση 10. Θεωρείτε ότι το ηλεκτρονικό βιβλίο μπορεί να αναπτύξει στα παιδιά ικανότητες και δεξιότητες πιο εύκολα από το έντυπο; Γιατί;

Όχι, η αλληλεπίδραση η οποία προσφέρει το έντυπο προσφέρει καλύτερη ανάπτυξη των δεξιοτήτων στα παιδιά.

Ερώτηση 11. Αν έπρεπε να επιλέξετε πιο βιβλίο θα προτιμούσατε να χρησιμοποιήσετε στην τάξη; Γιατί;

Το έντυπο για πάρα πολλούς λόγους. Μπορεί για κάποιους κοινούς λόγους να επέλεγα και το ηλεκτρονικό αν όμως είχα μια εξοικείωση μαζί του.

Ερωτηματολόγιο 6^ο

Φύλο παιδαγωγού: Άντρας Γυναίκα

Ηλικία παιδιών στο τμήμα: 1,5-2,5 2,5-3,5 3,5-4,5 4,5-5,5

Επίπεδο εκπαίδευσης: Βοηθός Βρεφοκόμου Βρεφοκόμος Νηπιαγωγός

Φορέας Εργασίας: Ιδιωτικός Δημόσιος Δημοτική επιχείρηση

Χρήση πολυμέσων: Η/Υ Tablet Τηλεόραση Τίποτα

Ερώτηση 1	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Αν χρησιμοποιούσατε το ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα προκαλούσατε τη συγκέντρωση της προσοχής των παιδιών;				✓	
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο;				✓	

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Η εικόνα τα μαγνητίζει το έντυπο με το δικό του τρόπο και το ηλεκτρονικό με το δικό του.

Ερώτηση 2	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Αν χρησιμοποιούσατε το ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα υποστηρίζατε την ανάπτυξη της δημιουργικότητας των παιδιών			✓		
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο				✓	

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Με το έντυπο το παιδί χρησιμοποιεί περισσότερο τις αισθήσεις και την νόηση οπότε αναπτύσσετε καλύτερα η δημιουργικότητα του.

Ερώτηση 3	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Αν χρησιμοποιούσατε το ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα αλληλεπιδρούσατε με τα παιδιά με συζητήσεις ερωτήσεις σχόλια κτλ			✓		
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο				✓	

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Στο ηλεκτρονικό τους τραβάει η εικόνα είναι καλύτερο σε αυτό. Το έντυπο όμως σε θέμα αλληλεπιδράσεις έχει καλύτερο αποτέλεσμα έχει καταρχήν την επαφή ενηλίκου και παιδιού.

Ερώτηση 4	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Αν χρησιμοποιούσατε το ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα ανατροφοδοτούσε τα παιδιά(πχ διόρθωση λαθών, έπαινοι, παρακίνηση για συμμετοχή)			✓		
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο			✓		

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Το ίδιο.

Ερώτηση 5	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Με την χρήση του ηλεκτρονικού βιβλίου στην τάξη πόσο νομίζετε ότι μπορείτε να υποστηρίξετε την ανάπτυξη του προφορικού/επικοινωνιακού λόγου των παιδιών			✓		
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο				✓	

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Με το έντυπο ο ενήλικας μιλάει περισσότερο έχει περισσότερη επίδραση από μια οθόνη.

Ερώτηση 6	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Η χρήση του ηλεκτρονικού βιβλίου στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα διευκόλυνε τα παιδιά να κατανοήσουν την αντιστοιχία του προφορικού λόγου με το γραπτό λόγο και να μάθουν τους φθόγγους και				✓	

τα γράμματα					
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο				✓	

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Και τα δύο μπορούν με διαφορετικούς τρόπους. Το ηλεκτρονικό μπορεί να έχει λίγους περισσότερους τρόπους απλά. Αλλά το αποτέλεσμα το θεωρώ το ίδιο.

Ερώτηση 7	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Η χρήση του ηλεκτρονικού βιβλίου στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα διευκόλυνε τα παιδιά να κατανοήσουν τις συμβάσεις του γραπτού λόγου(πχ διαβάζουμε τη σελίδα από πάνω προς τα κάτω, γράφουμε από αριστερά προς τα δεξιά)				✓	
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο				✓	

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Οι απαντήσεις είναι κοινές με τις παραπάνω.

Ερώτηση 8	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Η ανάγνωση μιας ιστορίας από το ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα διευκόλυνε τα παιδιά να κατανοήσουν την ιστορία			✓		
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο				✓	

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Δεν το έχω χρησιμοποιήσει, ελάχιστες φορές που το παρατήρησα θεώρησα ότι τους απορροφά η εικόνα και αυτό έχει σαν αποτέλεσμα την παρατήρηση η οποία βοηθά στην κατανόηση. Με το έντυπο έχεις περισσότερα σχόλια.

Ερώτηση 9. Θεωρείτε ότι το ηλεκτρονικό βιβλίο μπορεί να προσφέρει στα παιδιά πολλές γνώσεις με πιο ευχάριστο τρόπο από το έντυπο; Γιατί;

Κακός ή καλός είναι η εποχή της τεχνολογίας έχουν εξιλεωθεί σε αυτό πολύ καλύτερα από ότι στα βιβλία. Θεωρώ δυστυχώς το ηλεκτρονικό ότι τα ευχαριστεί περισσότερο αλλά όχι ότι τα προσφέρει περισσότερες γνώσεις από ότι το έντυπο.

Ερώτηση 10. Θεωρείτε ότι το ηλεκτρονικό βιβλίο μπορεί να αναπτύξει στα παιδιά ικανότητες και δεξιότητες πιο εύκολα από το έντυπο; Γιατί;

Με το ηλεκτρονικό έρχεται πιο εύκολα σε επαφή και πλέον τους τα «δίνουν» σε πολύ μικρή ηλικία οπότε και αναπτύσσει πιο εύκολα και γρήγορα τις δεξιότητες οι οποίες θεωρώ ότι είναι συγκεκριμένες. Με το έντυπο θεωρώ μπορείς να προσφέρεις περισσότερα απλά είναι «κλισέ» πλέον.

Ερώτηση 11. Αν έπρεπε να επιλέξετε πιο βιβλίο θα προτιμούσατε να χρησιμοποιήσετε στην τάξη; Γιατί;

Είμαι τις παλιάς σχολής ξέρω να το χειρίζομαι πολύ καλύτερα το έντυπο. Με το ηλεκτρονικό υπάρχει απομόνωση.

Τα παρακάτω ερωτηματολόγια συγκεντρώθηκαν από τη ΝΙΝΑ ΖΩΣΙΜΙΑΔΟΥ

Ερωτηματολόγιο 1^ο

Φύλο παιδαγωγού: Άντρας Γυναίκα

Ηλικία παιδιών στο τμήμα: 1,5-2,5 2,5-3,5 3,5-4,5 4,5-5,5

Επίπεδο εκπαίδευσης: Βοηθός Βρεφοκόμου Βρεφοκόμος Νηπιαγωγός

Φορέας Εργασίας: Ιδιωτικός Δημόσιος Δημοτική επιχείρηση

Χρήση πολυμέσων: Η/Υ Tablet Τηλεόραση Τίποτα

Ερώτηση 1	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Αν χρησιμοποιούσατε το ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα προκαλούσα και τη συγκέντρωση της προσοχής των παιδιών				✓	
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο			✓		

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Για το έντυπο βιβλίο θα χρησιμοποιούσα την χροιά της φωνής μου ή κάποιο βοηθητικό μέσο για να τραβήξω την προσοχή των παιδιών.

Ερώτηση 2	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Αν χρησιμοποιούσατε το ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα υποστηρίζατε την ανάπτυξη της δημιουργικότητας των παιδιών			✓		
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο			✓		

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Πιστεύω πως και με τα δύο μέσα η ανάπτυξη της δημιουργικότητας είναι ίδια.

Ερώτηση 3	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Αν χρησιμοποιούσατε το ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα αλληλεπιδρούσατε με τα παιδιά με συζητήσεις ερωτήσεις σχόλια κτλ			✓		
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο				✓	

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Το ηλεκτρονικό βιβλίο θα τραβούσε πιο πολύ το ενδιαφέρον των παιδιών με αποτέλεσμα να έχουν πιο πολύ όρεξη για συζήτηση και ανάλυση του παραμυθιού.

Ερώτηση 4	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Αν χρησιμοποιούσατε το ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα ανατροφοδοτούσε τα παιδιά(πχ διόρθωση λαθών, έπαινοι, παρακίνηση για συμμετοχή)		✓			
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο		✓			

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Βάζω και τα δύο στην ίδια κατηγορία. Η παιδαγωγός μπορεί να τα κάνει με τον τρόπο της, οπότε δεν έχει σημασία πιο από τα δύο μέσα χρησιμοποιεί.

Ερώτηση 5	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Με την χρήση του ηλεκτρονικού βιβλίου στην τάξη πόσο νομίζετε ότι μπορείτε να υποστηρίξετε την ανάπτυξη του προφορικού/επικοινωνιακού λόγου των παιδιών			✓		
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο				✓	

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Σαφώς και το έντυπο βιβλίο δίνει μεγαλύτερη δυνατότητα στον προφορικό και επικοινωνιακό τρόπο ανάπτυξης. Μέσο αυτού η παιδαγωγός διαβάζει μπροστά τους και τα παιδιά παρατηρούν τον τρόπο, μετά μπορούν να συζητήσουν μεταξύ τους για τις λεπτομέρειες, λύνοντας απορίες και τονίζοντας κάποιες σημαντικές πληροφορίες.

Ερώτηση 6	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Η χρήση του ηλεκτρονικού βιβλίου στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα διευκόλυνε τα παιδιά να κατανοήσουν την αντιστοιχία του προφορικού λόγου με το γραπτό λόγο και να μάθουν τους φθόγγους και τα γράμματα		✓			
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο			✓		

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Μέσο του έντυπου βιβλίου υπάρχει και εικόνα και ήχο των γραμμάτων. Μπορούν και να τα δουν αλλά και να τα ακούσουν καταλαβαίνοντας σιγά σιγά πως διαφέρουν μεταξύ τους.

Ερώτηση 7	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Η χρήση του ηλεκτρονικού βιβλίου στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα διευκόλυνε τα παιδιά να κατανοήσουν τις συμβάσεις του γραπτού λόγου(πχ διαβάζουμε τη σελίδα από πάνω προς τα κάτω, γράφουμε από αριστερά προς τα δεξιά)		✓			
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο			✓		

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Το έντυπο βιβλίο είναι μπροστά τους παρατηρώντας τα γράμματα και τις κινήσεις της παιδαγωγού η οποία καλό θα ήταν να δίνει σημασία και σ' αυτές τις λεπτομέρειες.

Ερώτηση 8	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
-----------	---------	------	--------	------	-----------

Η ανάγνωση μιας ιστορίας από το ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα διευκόλυνε τα παιδιά να κατανοήσουν την ιστορία			✓		
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο			✓		

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Και τα δύο μέσα βοηθούν στην κατανόηση της ιστορίας, διότι και τα δύο είναι πολύ ενδιαφέρον για τα παιδιά. Παίζει μεγάλο ρόλο ο τρόπος προσέγγισης και των δύο.

9. Θεωρείτε ότι το ηλεκτρονικό βιβλίο μπορεί να προσφέρει στα παιδιά πολλές γνώσεις με πιο ευχάριστο τρόπο από το έντυπο; Γιατί;

Πιστεύω πως και οι δύο τρόποι είναι ευχάριστοι και μπορούν να προσφέρουν πολλές γνώσεις στο παιδί διαλέγοντας τον κατάλληλο τρόπο.

10. Θεωρείτε ότι το ηλεκτρονικό βιβλίο μπορεί να αναπτύξει στα παιδιά ικανότητες και δεξιότητες πιο εύκολα από το έντυπο; Γιατί;

Δεν πιστεύω πως το ηλεκτρονικό βιβλίο μπορεί να αναπτύξει πιο εύκολα τις ικανότητες και τις δεξιότητες των παιδιών. Για μένα, πιστεύω πως βρίσκονται στο ίδιο επίπεδο και στο κάθε παιδί μπορεί το καθένα να το επηρεάσει διαφορετικά. Το κάθε παιδί μπορεί να επηρεαστεί είτε από το ένα είτε από το άλλο.

11. Αν έπρεπε να επιλέξετε πιο βιβλίο θα προτιμούσατε να χρησιμοποιήσετε στην τάξη; Γιατί;

Θα χρησιμοποιούσα τον παραδοσιακό και γνωστό τρόπο, δηλαδή το έντυπο παραμύθι. Μέσα από αυτόν η βάση για επικοινωνία και κοινωνικοποίηση είναι πιο γερή. Δημιουργώντας ένα πιο ουσιαστικό αποτέλεσμα.

Ερωτηματολόγιο 2^ο

Φύλο παιδαγωγού: Άντρας Γυναίκα

Ηλικία παιδιών στο τμήμα: 1,5-2,5 2,5-3,5 3,5-4,5 4,5-5,5

Επίπεδο εκπαίδευσης: Βοηθός Βρεφοκόμου Βρεφοκόμος Νηπιαγωγός

Φορέας Εργασίας: Ιδιωτικός Δημόσιος Δημοτική επιχείρηση

Χρήση πολυμέσων: Η/Υ Tablet Τηλεόραση Τίποτα

Ερώτηση 1	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Αν χρησιμοποιούσατε το ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα προκαλούσα και τη συγκέντρωση της προσοχής των παιδιών			✓		
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο				✓	

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Το έντυπο βιβλίο είναι ελκυστικό σε αυτήν την ηλικία. Βλέποντας εικόνες με φανταχτερά χρώματα, τραβάει το βλέμμα του παιδιού και παράλληλα ενεργοποιεί την φαντασία του.

Ερώτηση 2	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Αν χρησιμοποιούσατε το ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα υποστηρίζατε την ανάπτυξη της δημιουργικότητας των παιδιών			✓		
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο					✓

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Η δημιουργικότητα είναι πλεονέκτημα των παιδιών είτε είναι σε ηλεκτρονική είτε είναι σε έντυπη μορφή. Όμως πιστεύω πως το ηλεκτρονικό βιβλίο εμποδίζει το παιδί να χρησιμοποιήσει την φαντασία του παιδιού, χωρίς να το αφήσει να δημιουργήσει ο ίδιος τους ήχους, τις κινήσεις. Ακόμα και σε ένα παραμύθι χωρίς εικόνες το παιδί θα μπορέσει να δημιουργήσει στο μυαλό του και τους χαρακτήρες του παραμυθιού έτσι ακριβώς όπως το θέλει.

Ερώτηση 3	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Αν χρησιμοποιούσατε το ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα αλληλεπιδρούσατε με τα παιδιά με συζητήσεις ερωτήσεις σχόλια κτλ		✓			
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο			✓		

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Οι ερωτήσεις θα ήταν δεδομένες γιατί τα παιδιά ρωτούν σε μέγιστο βαθμό. Σε ένα έντυπο βιβλίο όμως θα υπήρχε η δυνατότητα για περισσότερες απορίες και σχόλια, από την στιγμή που δεν υπάρχει πλήρης εικόνα όσων αφορά κίνηση, τραγούδι, εικόνα με αποτέλεσμα αναφέροντας τις υποθέσεις που θα κάναμε για όλα αυτά και την γνώμη μας.

Ερώτηση 4	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Αν χρησιμοποιούσατε το ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα ανατροφοδοτούσε τα παιδιά(πχ διόρθωση λαθών, έπαινοι, παρακίνηση για συμμετοχή)			✓		
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο	✓				

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Βάζω και τα δύο στην ίδια κατηγορία. Η παιδαγωγός μπορεί να τα κάνει με τον τρόπο της, οπότε δεν έχει σημασία πιο από τα δύο μέσα χρησιμοποιεί.

Ερώτηση 5	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Με την χρήση του ηλεκτρονικού βιβλίου στην τάξη πόσο νομίζετε ότι μπορείτε να υποστηρίξετε την ανάπτυξη του προφορικού/επικοινωνιακού λόγου των παιδιών			✓		
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο			✓		

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Ηλεκτρονικό ή έντυπο βιβλίο η ανάπτυξη προφορικού λόγου υπάρχει εξίσου και στα δύο.

Ερώτηση 6	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Η χρήση του ηλεκτρονικού βιβλίου στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα διευκόλυνε τα παιδιά να κατανοήσουν την αντιστοιχία του προφορικού λόγου με το γραπτό λόγο και να μάθουν τους φθόγγους και τα γράμματα	✓				
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο				✓	

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Το έντυπο βιβλίο είναι ότι καλύτερο για τον προφορικό και τον γραπτό λόγο. Ακούνε την ώρα που διαβάζεις και παράλληλα μπορούν να δουν και το τι ακούνε. Παίζει ρόλο και ο τρόπος που το χειρίζεσαι. Μπορεί μετά να δείχνεις στα παιδιά και τις λέξεις, για να έρχονται και σε επαφή με τα γράμματα.

Ερώτηση 7	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Η χρήση του ηλεκτρονικού βιβλίου στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα διευκόλυνε τα παιδιά να κατανοήσουν τις συμβάσεις του γραπτού λόγου(πχ διαβάζουμε τη σελίδα από πάνω προς τα κάτω, γράφουμε από αριστερά προς τα δεξιά)	✓				
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο			✓		

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Με το έντυπο βιβλίο έχεις την δυνατότητα να δείχνεις με το δάχτυλο τι διαβάζεις. Έτσι το παιδί βλέπει από που ξεκινάς και που καταλήγεις.

Ερώτηση 8	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Η ανάγνωση μιας ιστορίας από το ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα διευκόλυνε τα παιδιά να		✓			

κατανοήσουν την ιστορία					
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο			✓		

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Μέσο του ηλεκτρονικού μπορείς να το εμπλουτίσεις με κίνηση και μουσική καταφέροντας να κερδίσεις το ενδιαφέρον των παιδιών. Παρ' όλα αυτά είναι πολύ πιθανόν η προσοχή του να μείνει σ' αυτά και όχι στην υπόθεση της ιστορίας.

9. Θεωρείτε ότι το ηλεκτρονικό βιβλίο μπορεί να προσφέρει στα παιδιά πολλές γνώσεις με πιο ευχάριστο τρόπο από το έντυπο; Γιατί;

Μπορεί και να τους φανεί πιο ευχάριστο αν και σημασία έχει ο τρόπος που θα επιλέξεις να διαβάσεις το έντυπο. Γιατί μπορεί να αλλάξεις την φωνή σου, να χρησιμοποιήσεις μουσικά όργανα ή να δείξεις εικόνες. Δεν μπορώ να πω όμως πως το ηλεκτρονικό βιβλίο θα προσφέρει πιο πολλές γνώσεις.

10. Θεωρείτε ότι το ηλεκτρονικό βιβλίο μπορεί να αναπτύξει στα παιδιά ικανότητες και δεξιότητες πιο εύκολα από το έντυπο; Γιατί;

Πιστεύω πως όχι, γιατί το έντυπο βιβλίο έχει «μαγικό» τρόπο ανάπτυξης και στις ικανότητες και στις δεξιότητες. Τα παιδιά μπορούν να αναπτύξουν προφορικό και γραπτό λόγο και φαντασία. Η εξέλιξη της τεχνολογίας επηρεάζει αρνητικά όλες τις ηλικίες κάνοντας αυτά που θα έπρεπε το μυαλό να μπει στην διαδικασία να τα κάνει.

11. Αν έπρεπε να επιλέξετε πιο βιβλίο θα προτιμούσατε να χρησιμοποιήσετε στην τάξη; Γιατί;

Θα προτιμούσα το έντυπο βιβλίο στην τάξη, εφόσον θα έχω την δυνατότητα να χρησιμοποιήσω δικά μου ερεθίσματα με βάση την ιστορία μου. Αυτό μπορεί να γίνει μέσο ήχου, εικόνας, κίνησης, χροιά φωνής ή μιας κούκλας από το κουκλοθέατρο.

Ερωτηματολόγιο 3^ο

Φύλο παιδαγωγού: Άντρας Γυναίκα

Ηλικία παιδιών στο τμήμα: 1,5-2,5 2,5-3,5 3,5-4,5 4,5-5,5

Επίπεδο εκπαίδευσης: Βοηθός Βρεφοκόμου Βρεφοκόμος Νηπιαγωγός

Φορέας Εργασίας: Ιδιωτικός Δημόσιος Δημοτική επιχείρηση

Χρήση πολυμέσων: Η/Υ Tablet Τηλεόραση Τίποτα

Ερώτηση 1	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Αν χρησιμοποιούσατε το ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα προκαλούσα και τη συγκέντρωση της προσοχής των παιδιών			✓		
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο					✓

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Και τα δύο προκαλούν την συγκέντρωση των παιδιών, αλλά πιστεύω το έντυπο παραμύθι περισσότερο, εφόσον είναι κάτι που βρίσκεται ακριβώς απέναντι τους, βλέποντας τις κινήσεις που κάνει η παιδαγωγός, όπως για παράδειγμα την στιγμή που γυρίζει την σελίδα. Επίσης, την προσοχή τους τραβάει και η εικόνα που έχει η κάθε σελίδα, κυρίως αν είναι μεγάλη με έντονα χρώματα.

Ερώτηση 2	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Αν χρησιμοποιούσατε το ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα υποστηρίζατε την ανάπτυξη της δημιουργικότητας των παιδιών			✓		
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο				✓	

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Και τα δύο σχεδόν το ίδιο μπορούν να υποστηρίξουν την ανάπτυξη των παιδιών. Αν χρησιμοποιούσα το έντυπο βιβλίο θα με βοηθούσε πιο πολύ στην διαδικασία της ανάπτυξης τους.

Ερώτηση 3	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Αν χρησιμοποιούσατε το ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα αλληλεπιδρούσατε με τα παιδιά με συζητήσεις ερωτήσεις σχόλια κτλ					✓
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο					✓

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Βρίσκονται στον ίδιο βαθμό ευκολίας, έτσι ώστε να υπάρχει η δυνατότητα για συζητήσεις και σχόλια μέσα από το κείμενο, τις εικόνες καθώς και την φαντασία που θα μπορούσαμε να ενεργοποιήσουμε με τα παιδιά.

Ερώτηση 4	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Αν χρησιμοποιούσατε το ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα ανατροφοδοτούσε τα παιδιά(πχ διόρθωση λαθών, έπαινοι, παρακίνηση για συμμετοχή)			✓		
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο				✓	

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Είναι ελάχιστη η διαφορά τους πάνω σ' αυτό το κομμάτι.

Ερώτηση 5	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Με την χρήση του ηλεκτρονικού βιβλίου στην τάξη πόσο νομίζετε ότι μπορείτε να υποστηρίξετε την ανάπτυξη του προφορικού/επικοινωνιακού λόγου των παιδιών					✓
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο					✓

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Και από τα δύο μέσα μπορώ να υποστηρίξω την ανάπτυξη του προφορικού και επικοινωνιακού λόγου των παιδιών με αφορμή τις εικόνες, το κείμενο, τα χρώματα, τα γράμματα κ.λ.π. Μπορείς να ρωτήσεις την παραμικρή λεπτομέρεια έτσι ώστε να υπάρχει συζήτηση και μεταξύ παιδαγωγού με παιδιού αλλά και παιδιού με παιδιού.

Ερώτηση 6	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Η χρήση του ηλεκτρονικού βιβλίου στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα διευκόλυνε τα παιδιά να κατανοήσουν την αντιστοιχία του προφορικού λόγου με το γραπτό λόγο και να μάθουν τους φθόγγους και τα γράμματα			✓		
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο					✓

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Το έντυπο βιβλίο θα με βοηθούσε περισσότερο να μάθω τα παιδιά την αντιστοιχία μεταξύ τους καθώς και τους φθόγγους και τα γράμματα, γιατί το βιβλίο είναι ακριβώς μπροστά τους, μπορώ να εξηγήσω αυτά που θέλω δείχνοντας τα παράλληλα.

Ερώτηση 7	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Η χρήση του ηλεκτρονικού βιβλίου στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα διευκόλυνε τα παιδιά να κατανοήσουν τις συμβάσεις του γραπτού λόγου(πχ διαβάζουμε τη σελίδα από πάνω προς τα κάτω, γράφουμε από αριστερά προς τα δεξιά)		✓			
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο					✓

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Το ηλεκτρονικό βιβλίο δεν είναι και τόσο άνετο για να μπορέσω να μάθω στα παιδιά τις συμβάσεις του λόγου. Μέσα από το έντυπο μπορώ να δείχνω με το δάχτυλο μου από

που ξεκινάω και που καταλήγω με αποτέλεσμα να βγάζουμε το συμπέρασμα για τον τρόπο που γράφουμε.

Ερώτηση 8	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Η ανάγνωση μιας ιστορίας από το ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα διευκόλυνε τα παιδιά να κατανοήσουν την ιστορία			✓		
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο					✓

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Και στα δύο μπορούν τα παιδιά να καταλάβουν την ιστορία του παραμυθιού αλλά η χρήση του έντυπου βιβλίου είναι πιο εύκολη. Μπορώ να ξαναγυρίσω τις σελίδες πολλές φορές στο σημείο που θέλω να δώσω έμφαση.

9. Θεωρείτε ότι το ηλεκτρονικό βιβλίο μπορεί να προσφέρει στα παιδιά πολλές γνώσεις με πιο ευχάριστο τρόπο από το έντυπο; Γιατί;

Ανάλογα με το ηλεκτρονικό βιβλίο που έχουμε διαλέξει. Αν είναι απλά ένα βιβλίο σε ηλεκτρονική μορφή, τότε δεν υπάρχει κάποια διαφορά. Αν όμως το ηλεκτρονικό βιβλίο έχει κίνηση και ήχο τότε σαφώς θα είναι και πιο ευχάριστος ο τρόπος που θα προσφέρουμε τις γνώσεις.

10. Θεωρείτε ότι το ηλεκτρονικό βιβλίο μπορεί να αναπτύξει στα παιδιά ικανότητες και δεξιότητες πιο εύκολα από το έντυπο; Γιατί;

Πάλι έχω την γνώμη πως παίζει ρόλο το βιβλίο που θα διαλέξεις είτε ηλεκτρονικό είτε έντυπο έχει σημασία το περιεχόμενο και ο τρόπος που θα το παρουσιάσεις στα παιδιά.

11. Αν έπρεπε να επιλέξετε πιο βιβλίο θα προτιμούσατε να χρησιμοποιήσετε στην τάξη; Γιατί;

Θα επέλεγα το έντυπο βιβλίο γιατί είναι απτό. Τα παιδιά έχουν την δυνατότητα να το πιάσουν στα χέρια τους, να γυρίσουν σελίδα, να προσποιηθούν ότι διαβάζουν. Με

αυτούς τους τρόπους σιγά σιγά μαθαίνουν να ετοιμάζονται και για το σχολείο μιας και θα έχουν πλέον μια άλφα επαφή με αυτά.

Ερωτηματολόγιο 4^ο

Φύλο παιδαγωγού: Άντρας Γυναίκα

Ηλικία παιδιών στο τμήμα: 1,5-2,5 2,5-3,5 3,5-4,5 4,5-5,5

Επίπεδο εκπαίδευσης: Βοηθός Βρεφοκόμου Βρεφοκόμος Νηπιαγωγός

Φορέας Εργασίας: Ιδιωτικός Δημόσιος Δημοτική επιχείρηση

Χρήση πολυμέσων: Η/Υ Tablet Τηλεόραση Τίποτα

Ερώτηση 1	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Αν χρησιμοποιούσατε το ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα προκαλούσα και τη συγκέντρωση της προσοχής των παιδιών			✓		
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο				✓	

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Μου ζητάνε πολύ το έντυπο βιβλίο, τους αρέσει αρκετά. Οπότε την συγκέντρωση της προσοχής τους την έχω. Σαφώς και παίζει ρόλο ο τρόπος που διαλέγεις να διαβάσεις το βιβλίο. Αυτός μπορεί να είναι χρησιμοποιώντας κάποιο μουσικό όργανο, μια αλλαγή στην φωνή ή ακόμα και μια μουσική μέσο ενός CD.

Ερώτηση 2	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Αν χρησιμοποιούσατε το ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα υποστηρίζατε την ανάπτυξη της δημιουργικότητας των παιδιών		✓			
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο					✓

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Το έντυπο βιβλίο ενεργοποιεί την φαντασία του παιδιού ως προς τον ήχο, την κίνηση ακόμα και γενικότερα την ιστορία γιατί μπορείς να επιλέξεις να παρουσιάσεις μόνο εικόνες στα παιδιά και μέσα από τις εικόνες, έχεις την δυνατότητα να κάνεις ερωτήσεις και μαζί να βγάλετε μια δικιά σας ιστορία.

Ερώτηση 3	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Αν χρησιμοποιούσατε το ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα αλληλεπιδρούσατε με τα παιδιά με συζητήσεις ερωτήσεις σχόλια κτλ			✓		
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο			✓		

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Μπορείς και με τα δύο να συζητήσεις γι' αυτό που βλέπουν και γι' αυτό που σκέφτονται.

Ερώτηση 4	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Αν χρησιμοποιούσατε το ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα ανατροφοδοτούσε τα παιδιά(πχ διόρθωση λαθών, έπαινοι, παρακίνηση για συμμετοχή)			✓		
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο			✓		

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Δεν πιστεύω να υπάρχει κάποια διαφορά.

Ερώτηση 5	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Με την χρήση του ηλεκτρονικού βιβλίου στην τάξη πόσο νομίζετε ότι μπορείτε να υποστηρίξετε την ανάπτυξη του προφορικού/επικοινωνιακού λόγου των παιδιών		✓			

Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο					✓
--------------------------------------	--	--	--	--	---

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Θα με δυσκόλευε το ηλεκτρονικό βιβλίο στην ανάπτυξη του προφορικού και επικοινωνιακού λόγου. Αν υπάρχει και αφηγητής θα πρέπει να το σταματάω όταν θα θέλω να σχολιάσω κάτι ή να ρωτήσω το οτιδήποτε τα παιδιά. Σε αυτή την περίπτωση καταντάει και λίγο κουραστικό, με αποτέλεσμα να επηρεάσει και την ώρα του παραμυθιού.

Ερώτηση 6	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Η χρήση του ηλεκτρονικού βιβλίου στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα διευκόλυνε τα παιδιά να κατανοήσουν την αντιστοιχία του προφορικού λόγου με το γραπτό λόγο και να μάθουν τους φθόγγους και τα γράμματα	✓				
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο					✓

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Είναι δύσκολο να δείξεις πάνω σ' έναν ηλεκτρονικό υπολογιστή σε αντίθεση με το έντυπο βιβλίο που μπορεί να έρχεται ένα παιδάκι και να σου δείχνει κάτι με βάση αυτό που ζήτησες.

Ερώτηση 7	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Η χρήση του ηλεκτρονικού βιβλίου στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα διευκόλυνε τα παιδιά να κατανοήσουν τις συμβάσεις του γραπτού λόγου(πχ διαβάζουμε τη σελίδα από πάνω προς τα κάτω, γράφουμε από αριστερά προς τα δεξιά)	✓				
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο					✓

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Και σ' αυτό το ηλεκτρονικό βιβλίο σε περιορίζει. Στο έντυπο βιβλίο μπορείς να δείξεις από που ξεκινάς, ποια λεξούλα διαβάζεις και που σταματάς για να πας στην άλλη σελίδα.

Ερώτηση 8	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Η ανάγνωση μιας ιστορίας από το ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα διευκόλυνε τα παιδιά να κατανοήσουν την ιστορία		✓			
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο					✓

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Η ανάγνωση μιας ιστορίας από το έντυπο βιβλίο θα είναι πιο κατανοητή. Μου δίνεται η δυνατότητα να μεγαλώσω μια ιστορία με πιο πολλές λεπτομέρειες, αν δω ότι τους άρεσε ή να δώσω σημασία σε ένα συγκεκριμένο σημείο του παραμυθιού έτσι ώστε να καταλάβουν πλήρως την ιστορία και το νόημα του παραμυθιού.

9. Θεωρείτε ότι το ηλεκτρονικό βιβλίο μπορεί να προσφέρει στα παιδιά πολλές γνώσεις με πιο ευχάριστο τρόπο από το έντυπο; Γιατί;

Δεν πιστεύω πως μπορεί να δώσει περισσότερες γνώσεις με πιο ευχάριστο τρόπο. Το βρίσκω κάπως ανιαρό. Μ' αρέσει το έντυπο βιβλίο, με αποτέλεσμα να το βγάζω θετικά και στα παιδιά αυτό.

10. Θεωρείτε ότι το ηλεκτρονικό βιβλίο μπορεί να αναπτύξει στα παιδιά ικανότητες και δεξιότητες πιο εύκολα από το έντυπο; Γιατί;

Δεν πιστεύω κάτι τέτοιο. Γενικότερα δεν υπάρχει αλληλεπίδραση με το ηλεκτρονικό βιβλίο.

11. Αν έπρεπε να επιλέξετε πιο βιβλίο θα προτιμούσατε να χρησιμοποιήσετε στην τάξη; Γιατί;

Σίγουρα θα προτιμούσα το έντυπο βιβλίο. Είναι πιο ευχάριστο, υπάρχει αλληλεπίδραση και μπορώ να προσθέσω και να αφαιρέσω τα στοιχεία που θέλω. Υπάρχει η δυνατότητα επαφής παιδιού με βιβλίου, μιας και είναι ένα απτικό υλικό, που μπορεί το παιδί να δει τις εικόνες μόνο του, να αλλάξει σελίδες και αν είναι βιβλίο που έχει χοντρό εξώφυλλο ή ακόμα και σελίδες, αφήνουμε το παιδί να το «εξερευνήσει» απ' όλες τις πλευρές.

Ερωτηματολόγιο 5^ο

Φύλο παιδαγωγού: Άντρας Γυναίκα

Ηλικία παιδιών στο τμήμα: 1,5-2,5 2,5-3,5 3,5-4,5 4,5-5,5

Επίπεδο εκπαίδευσης: Βοηθός Βρεφοκόμου Βρεφοκόμος Νηπιαγωγός

Φορέας Εργασίας: Ιδιωτικός Δημόσιος Δημοτική επιχείρηση

Χρήση πολυμέσων: Η/Υ Tablet Τηλεόραση Τίποτα

Ερώτηση 1	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Αν χρησιμοποιούσατε το ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα προκαλούσα και τη συγκέντρωση της προσοχής των παιδιών		✓			
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο			✓		

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Το ηλεκτρονικό βιβλίο θα είχε μικρότερη πιθανότητα στην συγκέντρωση της προσοχής των παιδιών, γιατί είναι πολύ μικρά για το ηλεκτρονικό βιβλίο. Ένα έντυπο βιβλίο, θα τους κεντρίσει το ενδιαφέρον και ακόμη περισσότερο εάν είναι και τρισδιάστατο.

Ερώτηση 2	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Αν χρησιμοποιούσατε το ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα υποστηρίζατε την ανάπτυξη της δημιουργικότητας των παιδιών		✓			
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο			✓		

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Είναι περιορισμένη η δημιουργικότητα σ' αυτήν την ηλικία παρ' όλα αυτά καλό θα ήταν να ξεκινήσει με το έντυπο βιβλίο, το οποίο δεν τα δίνει όλα έτοιμα.

Ερώτηση 3	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Αν χρησιμοποιούσατε το ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα αλληλεπιδρούσατε με τα παιδιά με συζητήσεις ερωτήσεις σχόλια κτλ		✓			
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο		✓			

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Είναι αρκετά μικρά τα παιδιά, από τα οποία μόνο 2-3 μιλάνε, οπότε και στα δύο υπάρχει ο ίδιος βαθμός δυσκολίας.

Ερώτηση 4	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Αν χρησιμοποιούσατε το ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα ανατροφοδοτούσε τα παιδιά(πχ διόρθωση λαθών, έπαινοι, παρακίνηση για συμμετοχή)	✓				
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο		✓			

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Το έντυπο βιβλίο θα μπορούσε να επηρεάσει την ανατροφοδότηση, στην παρακίνηση για συμμετοχή με τον δικό τους τρόπο.

Ερώτηση 5	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Με την χρήση του ηλεκτρονικού βιβλίου στην τάξη πόσο νομίζετε ότι μπορείτε να υποστηρίξετε την ανάπτυξη του προφορικού/επικοινωνιακού λόγου των παιδιών		✓			
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο		✓			

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Και τα δύο μέσα δίνουν την ίδια δυνατότητα σ' αυτήν την ηλικία.

Ερώτηση 6	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Η χρήση του ηλεκτρονικού βιβλίου στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα διευκόλυνε τα παιδιά να κατανοήσουν την αντιστοιχία του προφορικού λόγου με το γραπτό λόγο και να μάθουν τους φθόγγους και τα γράμματα		✓			
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο			✓		

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Σίγουρα με το έντυπο βιβλίο υπάρχει μια άμεση επαφή με τα γράμματα, τους φθόγγους κ.λ.π.

Ερώτηση 7	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Η χρήση του ηλεκτρονικού βιβλίου στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα διευκόλυνε τα παιδιά να κατανοήσουν τις συμβάσεις του γραπτού λόγου(πχ διαβάζουμε τη σελίδα από πάνω προς τα κάτω, γράφουμε από αριστερά προς τα δεξιά)	✓				
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο		✓			

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Δεν μπορεί να καταλάβει το παιδί με το ηλεκτρονικό βιβλίο την σωστή διαδικασία την ανάγνωσης και της γραφής.

Ερώτηση 8	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Η ανάγνωση μιας ιστορίας από το ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο					

νομίζετε ότι θα διευκόλυνε τα παιδιά να κατανοήσουν την ιστορία		✓			
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο		✓			

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Στην συγκεκριμένη ηλικία και οι δύο τρόποι προσφέρουν τον ίδιο βαθμό κατανόησης.

9. Θεωρείτε ότι το ηλεκτρονικό βιβλίο μπορεί να προσφέρει στα παιδιά πολλές γνώσεις με πιο ευχάριστο τρόπο από το έντυπο; Γιατί;

Πιστεύω πως και με τους δύο τρόπους μπορούμε να προσφέρουμε αρκετές γνώσεις με ευχάριστο τρόπο, δίνοντας σημασία στον τρόπο παρουσίασης του παραμυθιού. Το κάθε ένα από αυτά έχει τα πλεονεκτήματά του, από εκεί και πέρα είναι στο χέρι μας να μπορέσουμε να βρούμε τον σωστό τρόπο με τον οποίο θα το δουλέψουμε με τα παιδιά αλλά και θα το εφαρμόσουμε στην ανάλογη ηλικία τους.

10. Θεωρείτε ότι το ηλεκτρονικό βιβλίο μπορεί να αναπτύξει στα παιδιά ικανότητες και δεξιότητες πιο εύκολα από το έντυπο; Γιατί;

Θα μπορούσε πιο εύκολα το ηλεκτρονικό βιβλίο να αναπτύξει στα παιδιά ικανότητες και δεξιότητες, γιατί είναι πιο ζωντανό μέσα από την κίνηση, τον ήχο και τα χρώματα αλλά είναι και αυτό περιορισμένο.

11. Αν έπρεπε να επιλέξετε πιο βιβλίο θα προτιμούσατε να χρησιμοποιήσετε στην τάξη; Γιατί;

Θα προτιμούσα το ηλεκτρονικό βιβλίο, γιατί δεν το έχω εφαρμόσει ακόμα στην τάξη μου. Πιστεύω θα ήταν κάτι καινούριο γι' αυτούς οπότε θα τους κεντρίσει το ενδιαφέρον.

Ερωτηματολόγιο 6^ο

Φύλο παιδαγωγού: Άντρας Γυναίκα

Ηλικία παιδιών στο τμήμα: 1,5-2,5 2,5-3,5 3,5-4,5 4,5-5,5

Επίπεδο εκπαίδευσης: Βοηθός Βρεφοκόμου Βρεφοκόμος Νηπιαγωγός

Φορέας Εργασίας: Ιδιωτικός Δημόσιος Δημοτική επιχείρηση

Χρήση πολυμέσων: Η/Υ Tablet Τηλεόραση Τίποτα

Ερώτηση 1	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Αν χρησιμοποιούσατε το ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα προκαλούσα και τη συγκέντρωση της προσοχής των παιδιών					✓
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο			✓		

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Το ηλεκτρονικό βιβλίο μπορεί να καθηλώσει ένα παιδί μόνο και μόνο επειδή είναι κάτι διαφορετικό. Μέσα από τα έντονα χρώματα, τις παράξενες και διαφορετικές φωνές και την κίνηση μπορεί να κερδίσει την προσοχή ενός μικρού παιδιού.

Ερώτηση 2	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Αν χρησιμοποιούσατε το ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα υποστηρίζατε την ανάπτυξη της δημιουργικότητας των παιδιών			✓		
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο			✓		

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Και με τα δύο μπορείς να αναπτύξεις την δημιουργικότητα των παιδιών. Μπορείς να χρησιμοποιήσεις ερωτήσεις, να ζητήσεις να σου πουν μια πιθανή συνέχεια της ιστορίας, να βασιστείς πάνω στο παραμύθι και να βάλεις τα παιδιά να δημιουργήσουν κάτι ή σ' ένα χαρτί ή ακόμα και στον υπολογιστή μέσο εφαρμοσμένων ηλικιακά, δραστηριότητες.

Ερώτηση 3	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Αν χρησιμοποιούσατε το ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα αλληλεπιδρούσατε με τα παιδιά με συζητήσεις ερωτήσεις σχόλια κτλ			✓		
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο			✓		

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Υπάρχει και στα δυο ίσα δυνατότητα για συζήτηση και σχολιασμούς και κατά την διάρκεια του παραμυθιού αλλά και στο τέλος. Μπορείς να σταματήσεις οποιαδήποτε στιγμή για να ρωτήσεις κάτι, ή να τονίσεις κάποιο σημείο για να γίνει πιο κατανοητό και έχεις και την επιλογή να αφήσεις απλά τα παιδιά να δουν το παραμύθι ή να το ακούσουν χωρίς καμία απόφαση και στο τέλος να το πας πάλι από την αρχή για τις λεπτομέρειες με συζήτηση. Είναι καθαρά θέμα παιδαγωγού για την ροή που θα επιλέξει.

Ερώτηση 4	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Αν χρησιμοποιούσατε το ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα ανατροφοδοτούσε τα παιδιά(πχ διόρθωση λαθών, έπαινοι, παρακίνηση για συμμετοχή)				✓	

Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο			✓		
--------------------------------------	--	--	---	--	--

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Το ηλεκτρονικό βιβλίο θα με διευκόλυνε περισσότερο να τονίσει κάτι που θέλω, να διορθώσω να τραβήξω το ενδιαφέρον για να συμμετέχουν περισσότερο τα παιδιά γιατί όσο να' ναι είναι κάτι πρωτόγνωρο το οποίο διαθέτει πολλά νέα μέσα τα οποία μπορούν να διευκολύνουν πολλές διαδικασίες με πιο έντονο τρόπο.

Ερώτηση 5	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Με την χρήση του ηλεκτρονικού βιβλίου στην τάξη πόσο νομίζετε ότι μπορείτε να υποστηρίξετε την ανάπτυξη του προφορικού/επικοινωνιακού λόγου των παιδιών			✓		
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο			✓		

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Και τα δύο είναι εξίσου βοηθητικά ως προς την ανάπτυξη του προφορικού και επικοινωνιακού λόγου.

Ερώτηση 6	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Η χρήση του ηλεκτρονικού βιβλίου στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα διευκόλυνε τα παιδιά να κατανοήσουν					✓

την αντιστοιχία του προφορικού λόγου με το γραπτό λόγο και να μάθουν τους φθόγγους και τα γράμματα					
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο				✓	

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Μέσα από το ηλεκτρονικό βιβλίο μπορείς να δείχνεις τα γράμματα όπως και στο έντυπο, με την διαφορά το ότι στο ηλεκτρονικό μπορείς να τα τονίσεις μεγαλώνοντας τα για παράδειγμα, που είναι ένα πλεονέκτημα.

Ερώτηση 7	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Η χρήση του ηλεκτρονικού βιβλίου στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα διευκόλυνε τα παιδιά να κατανοήσουν τις συμβάσεις του γραπτού λόγου(πχ διαβάζουμε τη σελίδα από πάνω προς τα κάτω, γράφουμε από αριστερά προς τα δεξιά)		✓			
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο			✓		

Τελειώνοντας, αν θέλετε, μπορείτε να προσθέσετε ή να παρατηρήσετε κάτι για την παρούσα ερευνά.

Είναι λίγο δύσκολο να καταλάβουν μέσα από το ηλεκτρονικό βιβλίο τον τρόπο με τον οποίο διαβάζουμε, κυρίως αν επιλέξεις ένα βιβλίο με αφηγητή. Αν το ηλεκτρονικό βιβλίο είναι σαν το έντυπο, μπορείς να δείχνεις, αλλά είναι λίγο άβολο.

Ερώτηση 8	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα
------------------	---------	------	--------	------	------

					πολύ
Η ανάγνωση μιας ιστορίας από το ηλεκτρονικό βιβλίο στην τάξη πόσο νομίζετε ότι θα διευκόλυνε τα παιδιά να κατανοήσουν την ιστορία					✓
Αν χρησιμοποιούσατε το έντυπο βιβλίο					✓

Θέλετε να προσθέσετε κάποιο σχόλιο:

Παίζει ρόλο τι βιβλίο θα επιλέξεις, ο τρόπος που θα το διαβάσεις ή το πως θα παρουσιαστεί. Δεν διακρίνω κάποια διαφορά. Είναι ο τρόπος που θα το εφαρμόσεις στην τάξη σου.

9. Θεωρείτε ότι το ηλεκτρονικό βιβλίο μπορεί να προσφέρει στα παιδιά πολλές γνώσεις με πιο ευχάριστο τρόπο από το έντυπο; Γιατί;

Από την στιγμή που έχει αναπτυχθεί αρκετά η τεχνολογία και μας δίνει πολλές δυνατότητες ακόμα και στον δικό μας εργασιακό χώρο, καλό θα είναι να χρησιμοποιούμε και το ηλεκτρονικό βιβλίο μιας και προσφέρει ενθουσιασμό, χαρά και γνώση.

10. Θεωρείτε ότι το ηλεκτρονικό βιβλίο μπορεί να αναπτύξει στα παιδιά ικανότητες και δεξιότητες πιο εύκολα από το έντυπο; Γιατί;

Το καθένα έχει τον δικό του τρόπο στο να τις αναπτύξει, οπότε πιστεύω πως και με τους δύο τρόπους είναι εξίσου εύκολο. Η παιδαγωγός οφείλει να το δουλέψει σωστά έτσι ώστε να χρησιμοποιούνται και τα δύο μέσα προς όφελος των παιδιών.

11. Αν έπρεπε να επιλέξετε πιο βιβλίο θα προτιμούσατε να χρησιμοποιήσετε στην τάξη; Γιατί;

Θα προτιμούσα το ηλεκτρονικό βιβλίο, για να υπάρχει επαφή και με την τεχνολογία.
Έχει μπει εις βάθος στην καθημερινότητα μας οπότε καλό είναι να το δουλεύουμε και με τις μικρές ηλικίες με τον κατάλληλο τρόπο.